

מקבל מוטס - מירוף עם הלחן

מערכות

קכ"ח אייר תש"ך - מאי 1960

בהוצאת "מערכות"

הופיע:

זכרונות עבדאללה אל-תל

עומד להופיע:

קרבות שריון

לפי ספרו של גנרל-מיור מלנתינ

תוכן הענינים

2	מי ומה בחוברת
4	פקודת יום של הרמטכ"ל ליום-הזכרון
5	אל"מ מ. אבירם משולו מערכת ארנחם
18	פנת הצנחן
20	מוריכו צניחה (סיפור)
25	"הדים": חטיבה אטומית לנאט"ו
26	נומצפה מה"ד: להרוג — ולא להיהרג!
28	אמרות. השגות. מושגים
	עתיד היל-הרגלים — או עתיד האדם הלוחם?
29	אל"מ ע. נרקיס (בעקבות מאמרו של סא"ל י. בר)
33	פנת התותחן המשווין
34	מבט מסביב: (סקירה)
37	בעקבות הסקירה "הפתעה בארדנים"
39	אמרות. השגות. מושגים: על "מכת-הנגד"
	שלבים בהתפתחות מתקנייהכליאה בצה"ל
40	רס"ג י. מרקוביץ
44	מועצה כהאזנה
45	כמת מערכות: החיים והמות ביד הרצון
	בראי העלונים: עלון חיל-ההספקה —
47	רבעון מקצועי
	בעולם החמוש: פרשת-הטילים הבריטיים —
48	על פרשת-דרכים.
49	"הדים": כמה עולה צבא?
50	הדושי נשק וטכניקה
52	מה בצבאות? פסיפס ידיעות
54	ברוסיאפריקה — מצבא-שדה אל "כוח-משטרתי"

מערכות בית-ההוצאה של צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: סא"ל אלעזר גלילי
 סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
 "מערכות": קצין-העריכה רביסון משה ברימר
 עוזר-קצין-העריכה: סרן אלכסנדר לוי
 "צקלון": קצין-העריכה שרגא גפני
 "מערכות-ים": קצין-העריכה רביסון עזרא להד
 ספרים להנצחת החייל: העורך: ראובן אבינעם
 מזכירת המערכת: מרים נתנאל

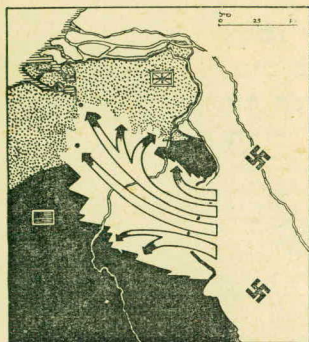
המערכת והמנהלה: הקריה"ת, א. רח' ג' מס. 1

קכ"ח

(ג; כרך ל"ו)
 אייר חש"ד

"הדפוס החדש" בע"מ, תל-אביב; העטיפה: דפוס אריאלי.

אין כל תימה כי בעל המאמר „הפתעה בארדנים“ (בחוב' קכ"ו של „מערכות“) ראה עתה להוסיף מספר ציונים ופירוטים בשולי סקירתו התמציתית הנ"ל (ראה רשימתו של רביסרן מ. הופמן בעמ' 37). המפתיע היה, בעצם, בכך באיו מידה עלה בידו „לדחוס“ לתוך מספר מצומצם מאוד של עמודי הירחון תמונה סכימטית אך ברורה של מהלך המבצע וניתוח שיטתי של גורמי ההפתעה העיקריים שבו. הרשימה ה„נוספת“ שבחוברת זו מעלה כמה וכמה עובדות רבות ענין. בסוג של „ראה ועשה“ מאלף ביותר הפירוט של הוראות הנהיגות הגרמניות שנועדו לאבטחת ההפתעה. ואילו בסוג של אל-תעשה — הפתרון שנקטו האמריקנים להבטחת ה„תפר“ לבין שתי עוצבות; פתרון, אשר ניתן אולי להגדירו כדוגמת מופת לאופן מוטעה של שימוש בכוחות-שיון קלים לתכלית זו.

זוהי אחת מכותרות המשנה לקטעים מדברי הרמטכ"ל אשר נתפרסמו בחוב' קכ"ו של „מערכות“. ואין כמוה מגדיר את סיכומה ומס' קנתה של הרשימה הסיפורית „מדריכי-צניחה“ (עמ' 20), מפריעו של „צונח“ (סגן-אלוף

בצה"ל, אשר דבריו ניתנים בעמודי הירחון לא בפעם הראשונה). ההזדמנות הקונקרטית אליה התייחסו דבריו הנ"ל של רביאלוף ח. לסקוב היתה אמנם שונה מזו שב„מדריכי-צניחה“; אך העיקרון, והתביעה הכללית בענין מפקד שהוא גם מדריך לאנשיו — תוקפה חל על שני המקרים; וכן על רבים אחרים, רבים מניספור.

כל מפקד - גם מדריך לחייליו!

ה„מעשה בהאזנה“, דוגמה שהועלתה ע"י הענף להסטוריה-צבאית (עמ' 44) — מקומו וזמנו (חזית „קבוצת-הארמיות צפון“ הגרמנית ברוסיה, לפני כ"ח שנים) מרוחקים מאתנו. אך האם כה רחוק הנו ענינו? והאם רק ענין מסוים ומפורש זה, בעוד שמצויים וקיימים בטכניקה של הקשר, ושל „פגע“ הקשר, פרצות-דליפה כה מרובות ומגוונות? מוטב לו לקורא שלא לר-אות ב„מעשה בהאזנה“ זה רק אנקדוטה מענינת מימים-עברו — כי אם דוגמה מאלפת, אשר צריכה לעורר את תשומת-לבו, ואת מחשבתו, בכיוונים מעשיים רבים.

הרשימות שב„מבט מפסיב“, מאת רביסרן יוחנן גולדברג (עמ' 34) מהוות את הראשונה (וכתקות המערכת — לא האחרונה) בסקירות אשר נועדו להרחיב מדי-פעם את אשנב-ההצצה של קוראי „מערכות“ לתוך המתרחש והמסתמן בעולם הצבאי הגדול. מסגרת סקירות אלו, שנועדו לציין עובדות מאלפות ולהאיר מגמות-התפתחות רבות-ענין, תאפשר לי. גולדברג, העוסק זה כמנין שנים כעיתונאי, בהארת המתרחש בזירה הצבאית, לתרום את תרומתו ל„עדכון“ התמצאותו הצבאית השוטפת של ציבור קוראי הירחון.

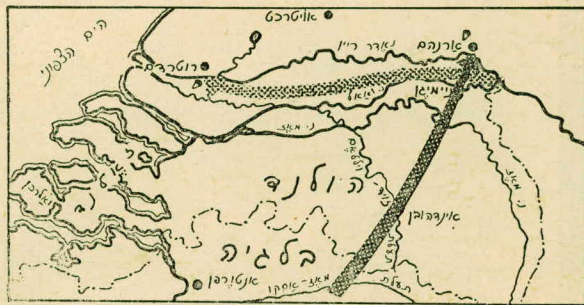
ארבע הן בחינות היסוד שבמבצע „גן-השוק“

(שבמרכזו עמדה מערכת ארנהם) המושכות במידות שונות ומשך תנות את התענינותם של חוקירי, בודקיו ולומדיו השונים; ולא בכולן יהיה מעוניין במידה שזה הקורא-הצבאי הישראלי הממוצע. ה„עולם הגדול“ (המדינה, ולא במעט אף הצבאי) התענין בראש-וראשונה במקומו של מבצע זה בתפיסה האסטרטגית הכללית של מפקדת בעלות-הברית (קרי: איזנהאואר מזה ומונטגומרי מזה) בסתו 1944, לקראת הפלישה לגרמניה. ואילו מבחינה צבאית-עניינית יש אולי להפנות יותר את תשומת הלב לשלושה שטח-לקח (ובעיות) חיוניים אחרים, האופייניים לפרובלמטיקה של מבצע-מוטס, כגדול כקטן: — בעית השמירה

על הקשר עם הכוח המוטס לאחר שהונחת, ושל המשך הגשת האספקה, התגבורת וסיוע-לוחם בשבילי; סוגית עמידתם של כוחות שהוצנחו נגד שריון-אויב; וסוד השיקול (הנועז והמחושב כאחד), והביצוע (הנמרץ, הגמיש והמהיר) אשר יודאו כי הכוחות המבקיעים-המחבלים (במבצע „גן-השוק“ — בראש-וראשונה קורפוס השלושים הבריטי של גנרל הורוקס, המוכר לנו מביקורו לפני מספר שנים בצה"ל) אמנם יפרצו ויגיעו למודעם. הרי שבעצם מארבע בחינות-יסוד אלו השלישית היא שאלת המורכבות של הכוחות המוצנחים עצמם. הראשונה הנה „כללית“. השניה הנה שאלת ארגונו הנאות של ביטוי שיגור הכוחות ויעילות מערכת-הקשר — וכן, במידה מכרעת אולי, ענינו של חיל-האוויר. ואילו הרביעית משמשת אבן-בוחן ליכולתם וכושרם של כוחות-קרקע מהירי-ביצוע — השריון, וחיל-הרגלים, הארטילריה וההנדסה הגלויים אלו, מתקינים דרכו לפניו והולכים בעקבותיו. על כל אחת מבחינות אלו — יש ללמוד משהו מסקירתו של אל"מ מ. אבירם (עמ' 5), שנכתבה עם קריאת הספר „ארנהם“ של גנרל-מיוזר. ר. אי. אורקרט, מי שהיה מפקד הדיביזיה-המוצנחת הבריטית ה-1.

יתכן כי השראתו האופרטיבית-הטקטית של „מבצע-ארנהם“ ינקה בראש-

וראשונה לא כל כך ממערכת-כרתים, כי אם ממבצע מוטס גרמני מוצלח אחר: ממבצע רוטרדם במאי 1940. אותו מבצע נשטש במקצת בזכרונם של הדורות הצבאיים החדשים אשר קמו במשך עשרים השנה מאז נערך; וזאת אולי דוקא משום היותו (שלא כמערכת-כרתים) משובץ ומשולב אורגנית ותכליתית — ובהצלחה יתרה במהדוק במסגרתה של אופרציה הרבה יותר רחבה: כיבוש ארצות-

השפלה וחדירה עמוקה לצפון-צרפת. אין תימה בכך כי הוא עלול היה לשמש דוגמת-מופת למתכנני „גן-השוק“. אכן, במה היה טמון ההבדל הטקטי העיקרי בין הדוגמה ההיא לבין מארץ-ארנהם? דומה כי הוא היה נתון במסיבותיו הגאוגרפיות של נתיבי-גיטות-הבקעה בשני מקרים אלה. השריון הגרמני, שהועד להבקיע דרך הכוחות-המוטסים שהונחתו באזור רוטרדם, נע

ברצועת-אדמה ארוכה וצרה שמשני עבריה היתה תחומה ע"י שני נהרות גדולים. נהרות אלה שימשו לו, ממילא, „אבטחת-אגף“ מימיו ומשמאלו, ולא היוו מכשולים לתנועתו. ואילו ההבקעה של בעלות-הברית בדרך אל ארנהם צריכה היתה לחצות מספר רב של מכשולים-מים מוחשיים-למדי — ועם זאת היתה חשופה מבחינה טופוגרפית-טקטית, משני עבריה; וכתוצאה מכך היה הכרח „לבזבז“ שתי דיביזיות-מוטסות אמריקאיות, לאחר השלב ההתחלתי, להבטחת אגפים, וע"י כך להקטין בשני-שליש את הכוח-המוטס התכליתי, ואילו הקורפוס הבריטי המבקיע נאבק הן עם הפרעות אויב והן עם מכשולים-מים — ובמירוץ זה עם הזמן לא היתה ידו על העליונה. כל זה, בצירופו, מהוה הדגמה מאלפת ביותר לכך עד כמה אפילו השגות אופרטיביות חריפות ומוצלחות ביותר מותנות בהגשמתן בהתאמתן אל התנאים הטופוגרפיים והטקטיים המציאותיים.

ליום הזכרון לחללי צבא-הגנה לישראל

חיילי צבא-הגנה לישראל. הורים נשים ובנים אשר שיכלו את יקיריהם!

מחר נחוג את יום העצמאות השנים-עשר לקוממיות ישראל. מחר יחזו רכבות-עם במצעד כוחות היבשה, במטס חיל האוויר, ובמשט חיל הים. ידע כל חייל וחייל בצה"ל שלא הנשק בלבד הוא המנצח בקרב. מורשת הנופלים במערכות ישראל היא שמיזגה את אמצעי הלחימה ואת בני העם והיו לעם לוחם.

נזכור היום כולנו את החיילים, תושבי הספר והאזרחים שנפלו בשעת מילוי חובתם בקרבות מלחמת-הקוממיות, במבצעי התגמול, בקרבות סיני ובקרבות הגבול — אשר האחרון בהם. השנה, היה השמדת מוצב האויב בשטח המפורז הדרומי שכעמק הירדן.

נזכור אותם, אלה שלחמו עד מותם ובדמם קמה וקיימת עצמאות ישראל.

חיילי צה"ל, הניצבים דום כיום הזיכרון הזה, יתייחדו עם חבריהם שנפלו כחללי העם, בהערצה לרוח הלחימה הנעלה אשר גילו, ולערכי הלחימה אשר הנחילו לנו, ובדרך המלחמה אשר ציוו עלינו — הנושאים באחריות לבטחון המדינה.

להורים אשר שיכלו בניהם, לנשים אשר שיכלו יקיריהן ולילדים אשר אבדו הוריהם — ידענו, אין גבול לאבלו של היחיד. לוחמים אלה הם שבדמם הביאו את גאולת העם. ידעו נא שאנו, לובשי מדי צה"ל בישראל, הממשיכים לשאת בחובתם — נכונים לאותו קרבן, לאותו חירוף נפש ולערוב בחיינו לחיי ישראל ולעצמאותה.

ח ז ק ו ו א מ צ ו !

חיים לסקוב. רב-אלוף
ראש המטה הכללי

בשזלי מערכת ארנהם

ניתוחים והרהורים*

מאת אל"מ מנחם אבירם

מה קרה באותם ימים. בין 17 ל-26 בספטמבר 1944? מה היו הסיבות לכשלון? האם היה כאן מעשה בגידה - או אולי תכנון לקוי. וניהול גרוע של הגייסות בקרב עצמו? או - שאלה נוקבת ונוגעת אליהיסוד - שמא היה מבצע זה מעבר ליכולת גייסות מוטסים ונובעת ממנו מסקנה שאין להפעיל גייסות כאלה למשימות דומות בעתיד?

בעוד קרבות מרים נערכים נגד הגרמנים, התנהל מאבק קדעות חריף בתוך שורות בעלות הברית, בין איזנהאור ומונטגומרי, באשר לאופן ניהול המלחמה:

איזנהאור גרס הפעלת מאמצים רבים ושונים בעת אחת ובכיוונים שונים, כמעין מניפה. מונטגומרי, לעומת זאת, טען למאמץ עיקרי אחד מרוכז וראשי בצפון, כדי לאגוף מערך זיגפריד

יש ענין מיוחד לחטט מחדש בפרשת קרב ארנהם, מלאת ההוד והגבורה, אשר בה נקטלה דיביזיה מוטסת מהמובחרות שבצבא הבריטי, ולא עלה בידה לבצע המשימה שהוטלה עליה, ושבעבורה שילמה היא מחיר כה יקר. מתוך 10000 חיילים וקצינים שהשתתפו בקרב, נשאר 2163. השאר נהרגו, נפצעו, אבדו או נפלו בשבי.

הרקע

על סף חורף 1944, לאחר כיבוש צרפת,

(*) בעקבות הספר "ארנהם" של ג'יימס ד. אי. אורק' הרט, שהיה מפקד הדיביזיה המוצנחת הבריטית הראשונה.

מים המוחזק בידי אייב, ומהירותם הממוצעת תקטן.
 כוחות-מוטסים הם שישגו הפתעה בעומק—
 אולם אם לא תושג במהירות התחברות אתם,
 יהיה מצבם קשה. והתחברות, פירושה — מבצע-
 שריון.

התכנית בקויה הכלליים

יום ה' נקבע ל-17.9, שעת ההצנחה —
 12.30.
 התכנית קבעה הפעלה מוקדמת של חיל-

בלוחמה-המוטסת במלחמת העולם

השניה יש שני קרבות שהנם ההתגלמות הקלסית של מבצעי עוצבות מוטסות; ושניהם היו מוש-
 תים על הצירוף של הטלת צנחנים ושל הבאת
 גייסות-מוטסות בדאונים, צירוף שהופעל תחילה
 ע"י הגרמנים אך נתקבל אח"כ, טופח ושוכלל
 ע"י הכוחות הבריטיים והאמריקניים. האחד היה
 מבצע 1990, להשגת יעד שהיתה לו חשיבות
 גיאוגרפית-אסטרטגית רבה, אך לא היה לו אז
 קשר אופרטיבי ישיר לפעולות וגורות-חיות אחר-
 רות; הכונה להסתערות המוטסת הגרמנית על
 כרתים. ואילו האחר הועד לשמש, במישור, מנוף-מניע במבצע אסטרטגי רחב-פריכה, שכל
 מהלכו והצלחתו תלויים היו בתיאום אופרטיבי
 מושלם בין ההתקפה-המוטסת לבין הכוחות
 המבקיעים, ואח"כ גם בין שאר הכוחות שבגורת-
 המבצעים הנרחבת; היתה זו מערכת-ארנהם.
 הראשון שבשני מבצעים אלה הצליח — אך
 תחילה רק כחוט-השערה היה בינו לבין כשלונו.
 השני — נכשל; יתכן — גם כן רק בהפרש
 של "כחוט-השערה". על אחדות מסיבות-היטוד
 עמד (בגלוי-לב, ובענוה בלתי-רגילה במקצת)
 פ.מ. מונטגומרי בספר הזכרונות שלו (בפרק 16
 שגם הענין שבו הנו בלתי-רגיל — ראה במה-
 דורה העברית, בהוצ' "מערכות"). את מסיבות
 המבצע, על סיכויי הצלחתו ועל התקלות, הפג-
 עים והאכזבות שבאו לאחר-מכן, מתאר ספרו
 ("ארנהם") של גנרל-מיוז אורקהרט, מי שהיה אז
 מפקדה של הדיביזיה המוטסת הראשונה הברי-
 טית. עליה הוטל להיות "חוד-החנית" המוטס.
 בעקבות ספר זה נכתבה סקירתו של אלוף-משנה
 מ. אבירום, המבקשת לנתח ולסכם את הגורמים
 למהלכו ותוצאותיו אלה של המבצע, על רקע
 בעיותיה של הלוחמה-המוטסת באשר-היא.

ולחזור לתוך צפון-גרמניה, ומאמץ משני כלפי-
 דרום-מערב גרמניה. במהלך מאבק-הדעות הש-
 תכנע איזנהאור בחיוניות המבקע המוצע, שצריך
 היה להיות חד כסכין, דרך הולנד ולצפון-גר-
 מניה. ולמענו ניאית להעביר כוחות אמריקאיים
 מסוימים לפיקודו של מונטגומרי ולתת למאמץ
 זה עדיפות במשאבי-תחזוקה.

הרעיון עליו הושתת מבצע "גן-השוק"

הרעיון עליו התבססה התכנית שהביאה לידי
 מערכת-ארנהם היה כי כוחות מוטסים יתפרסו
 מעל פני חמשה מכשולי-מים הגדולים אשר חצו
 את הציר הכללי של המבצע — הדרך הראשית
 המוליכה מאינדסהובן אל אודן, גראבא, ניימיגן
 ומשם לארנהם. מאמץ-שריון נועד לנוע לאורך
 אותו נתיב, להתחבר בזה-אחר-זה עם הכוחות
 שהוצנחו ולכונן, עם הגיעו לארנהם, ראש-גשר
 מצפון לריין-התחתית. המבצע נשען על עצמה-
 אירית אדירה, שהקנתה לבעלות-הברית באותה
 עת עליונות מוחלטת באויר.

רעיון נועז זה שאף לשלב את התכונות המיו-
 דות לכל אחד מחילות-המחץ — הכוח-המוטס
 והשריון — לשם השגת מבצע מהיר. הכוחות-
 המוטסים יכבשו בעת-אחת, בהפתעה, יעדים
 עורפיים עליהם עלול היה האויב לבסס הגנתו,
 בהאטת קצב התקדמות השריון ועכובו. עם כי-
 בוש יעדים אלה — יעוט השריון בדרכו ללא
 מעצורים; דהיינו, כוחות-מוטסים תופסים מראש
 תחנות בדרכו של השריון.

ומאידך גיסא, משך עמידתם של כוחות-
 מוטסים שהוטלו בעומקו של מערך-אויב רווי-
 שריון הנו מוגבל. אך שריון-פורץ, אשר ינצל
 את כוח-מחצו ומהירותו, יוכל להגיע עדיהם
 תוך זמן קצר — ובכך יצמצם את משך לחימ-
 תם במבודד; דהיינו, כוחות-שריון מבקיעים
 את ה"פרוודור" עד אל הכוח-המוטס.

שני חילות אלה, כשהם פועלים במשולב,
 מבטלים אחד את מגבלות משנהו — ומגדילים
 לאין-שיעור את האפשרויות הצפויות בניצול
 התכונות הגלומות בכל-אחד מהם.

כוחות-שריון יכולים להיות מהירים ומוח-
 צים — אך הם יאלצו להשתהות על כל מכשול-

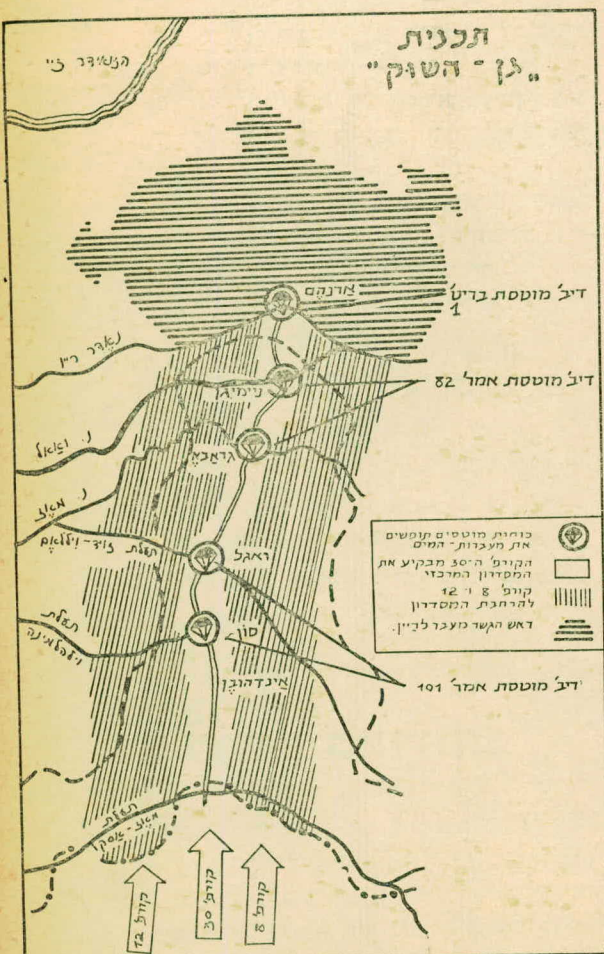
התכנית, בקיום כלליים, של הדיב. המוטסת ה-1 (בריטית)

יום ה-ע — 17.9; שעת ה-ש — 12.30.
סימון שטחי ההצנחה וההנחתה יבוצע על-ידי
הפלוגה-העצמאית הדיביזיונית, אשר תוצנח מ-
12 מטוסי „סטארלינג“ 30 דקות לפני שעת ה-ש.

כוחות ומשימות ליום ה-ע

הבריגדה-המוצנחת ה-1 תצנח 10-12 ק"מ
מצפון-מערב לעיר.

גדוד 2 יכבוש את גשר-הכביש ויגן
עליו; ינוע ליעדו בדרך דרומית, המקבילה לנהר.
גדוד 3 יעריך עם גדוד 2 להגנת הג-
ר

האוויר נגד הסוללות הנ"מ שלאורך נתיב-הטיסה,
וליווי צמוד על-ידי מטוסי-קרב למבני מטוסי-
התובלה בעת טיסתם אל יעדיהם. ביום ה-ע
הותקפו מהאוויר מספר מטרות באזור היעדים
עצמם. מספר המטרות הוגבל בכונה, שלא לפ-
גוע באוכלוסייה האזרחית ההולנדית. בהתקפה זו
השתתפו 50 מטוסי „מוסקיטו“, 48 מטוסי
מיצ'ל (* ו-24 מטוסי „בוסטון“).

משימותיו של הקורפוס-המוטס ה-1 — גוף
אמריקאי-בריטי מעורב, שהוקם זמן קצר לפני-
כן — היו: —

הדיב. המוטסת ה-101 (ארה"ב)

כיבוש סון — תפיסת גשר „תעלת-וילהלמינה“
והגנתו.

כיבוש אודן — תפיסת גשר תעלת-ויללם
הדרומית והגנתו.

הדיב. המוטסת ה-82 (ארה"ב)

כיבוש גראבא — תפיסת גשר הנהר מאן
והגנתו.

כיבוש ניימיגן — תפיסת גשר ואאל והגנתו.

הדיב. המוטסת ה-1 (בריטית)

ועוד בריגדה פולנית תחת פיקוד

כיבוש ארנהם — תפיסת גשר נאדר-ריין
והגנתו.

סדר-העדיפות שנקבע לתצבור הכוחות ב-
יעדים השונים היה מדרום לצפון, דהיינו, הדי-
ביזיות-המוטסות האמריקאיות קיבלו אמצעים
אוויריים להצנחת 3 רגימנטים ביוסף אחד ביום
ה-ע, ואילו לדיב. המוטסת הבריטית ניתנה האפ-
שרות להצניח בריגדה אחת (מקבילה לרגימנט
בצבא ארה"ב) ולהנחית בדאונים בריגדה נוספת.
בסיסי-הציאה לכוחות-המוטסים — 24
שדות-תעופה — נמצאו באיים-הבריטיים, במר-
חק של 500-550 ק"מ מהיעדים.

הכוח היבשתי, שנועד לבצע ההתחברות אל
הכוחות-המוטסים, היה הקורפוס המשורין הברי-
טי ה-30, אבטחת אגפי המבקע הוטלה על הקור-
פוס ה-8 — ממזרח, והקורפוס ה-12 — ממערב.
מועד ההתחברות של קורפוס ה-30 עם הכוח-
המוטס שבארנהם נקבע ל-ע ועוד 2. בתדריך
לפעולה נאמר שההתחברות עלולה להתאחר
עד מכסימום ע ועוד 4.

(*) כולם — מפציצי-קלים; הדגם הראשון —
בריטי, ושני האחרים — אמריקאיים.

שר, יסייע לו במידת הצורך בכיבושו. ינוע במקביל לגדוד 2, מצפון לו, דרך העיר. גדוד 1 יכבוש שטח-שולט בצפון העיר ויגן עליו.

הבריגדה-המוטסת ה-1 תנחת בדאונים 10—12 ק"מ מצפון-מערב לעיר; הגבול בינה לבין הבריגדה-המוצנחת ה-1 — קו מסילת-ברזל. משימתה: — תתארגן להגנה, להבטחת שטח-הצנחה לגייסות ואספקה, עד גמר ירידת הכוחות ב-ע ועוד 1.

כוחות נוספים שיגיעו ביום ה-ע: מפקדת הדיביזיה; גדוד-ארטילריה (מונחת) של תותחים בני 75 מ"מ; יחידת-סיור דיביזיונית (מונחת).

כוחות ומשימות ליום ה-ע ועוד 1

ב-ע ועוד 1 יוצנחו: — הבריגדה-המוצנחת ה-4; יחידות דיביזיוניות; אספקה.

הבריגדה-המוצנחת ה-4 תצנח מצפון-מערב לעיר; תתארגן להגנה במבואות העיר, כלפי צפון ומזרח.

הבריגדה המוצנחת ה-1 תתארגן להגנה במבואות העיר, כלפי דרום ומזרח (כולל גדוד 1, אשר יוחלף על-ידי הבריגדה ה-4).

הבריגדה-המוטסת ה-1 תתארגן להגנה במבואות העיר, כלפי מערב.

כוחות ומשימות ליום ה-ע ועוד 2

ביום ה-ע ועוד 2 תוצנח הבריגדה-העצ-

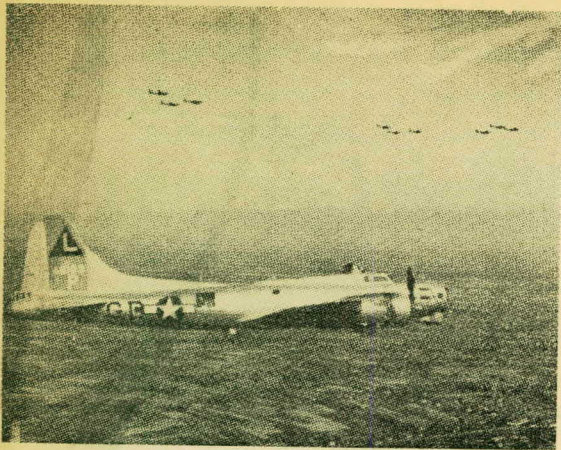
מאית-הפולנית מדרום לנאדר-ריין.

משימתה: — להתארגן להגנה כלפי דרום ומזרח, ולהחליף את יחידות הבריגדות-המוצנחות ה-1 וה-4 בגזרתה (אשר תחזורנה אל הבריגדות שלהן).

תיאור המערכה בארונה

יום ה-ע (17.9)

ההצנחה וההנחתה באו כהפתעה מוחלטת ל-גרמנים. בעיר גופא נמצא אותה עת בהתארגנות גדוד ס. ס., שמנה כ-450 איש. ההתאוששות מה-אפתעה היתה מהירה. עוד בשעות אחה"צ המוקדמות הגיעה יחידת-שריון מדיביזית-השריון-

ס.ס. ה-9, אשר כללה מספר טנקים ותותחים מתניעים. הם הוצבו בהצטלבויות וברחובות הראשיים, ולידם מספר אנשי ס.ס. באבטחה-צמודה.

פעולת יחידות הכוח-המוטס היתה אטית. לא נוצלו אפשרויות לעקיפת האויב, בדרכן אל יעדיהן.

הבריגדה-המוצנחת ה-1. גדוד 2 הצליח לה-גיע בשעה 20.00 אל הגשר, ומצאו שלם. גדוד 3 נבלם במבואות העיר ולא הצליח להגיע ליעדו, פרט לפלוגה אחת אשר עקפה יחידה גרמנית ונעה בדרך בה עבר קודם-לכן גדוד 2.

גדוד 1 נסתבך בקרב בדרכו למשימתו (הש-טח-השולט בצפון העיר). ניסה לשנות כיוון לעבר הגשר — אך ללא הצלחה.

הבריגדה-המוטסת ה-1 התארגנה להגנת שטח-ההצנחה בשביל הגל השני שנועד להגיע למח-רת. למפקדת הדיביזיה לא היה קשר עם הכו-חות — וכן לא היה קשר בין עוצבות-המשנה והיחידות. מכשירי-האלחוט לא התגברו על ה-*"מיסוך"* שנוצר בשטח הבנוי. לא היה קשר לא עם הבסיס שבבריטניה ולא עם מפקד הקור-פוס ה-30.

יום ה-ע ועוד 1 (18.9)

הגרמנים תגברו כבר את כוחותיהם בעיר, והוסיפו לעכב תנועת הכוח-המוטס לכיוון העיר פנימה ולכיוון הגשר.

גדוד 2 שליד הגשר, הותקף ונזקק. גדודים 1 ו-3 לא הצליחו להגיע אל הגשר. הגל השני (הבריגדה-המוצנחת ה-4), שהיה צריך לצנוח ב-

שעה 10.00, נתאחר בגלל מזג-האוויר הגרוע ש-
שרר בשדות-התעופה בבריטניה. גל זה צנח ב-
15.00. גדוד אחד מתוך הבריגדה-המוצנחת ה-4
נשלח לאחר הצניחה לפרוץ לכיוון הגשר. שאר
הבריגדה נע לכיוון משימתה המקורית-השטח-
השולט שבצפון העיר; הוא הסתבך בקרב ולא
הגיע אל יעדו. הבריגדה נסתה לחזור דרומה,
לכיוון הגשר דרך העיר — אולם דרכה נחסמה,
ולא עלה בידה לפרוץ דרך ההתנגדות הגרמנית.
הבריגדה-המוטסת ה-1 הותקה על-ידי ה-
גרמנים, ונשארה במקומה. בוצעה הצנחת אספ-
קה — רק כ-30% ממנה הגיעו אל הכוח המו-
טס; סיוע-אווירי התקפי-היה קלוש; למפקדת-
הדיביזיה — עדיין לא היה קשר עם הכוחות,
וגם לאלה לא היה קשר בינם לבין עצמם. עדיין
לא היה קשר עם בריטניה ועם הקורפוס ה-30.
כוח-ההבקעה — הגיע לאינדסהובן בשעה 12.00.

יום ה'ע ועוד 2 (19.9)

הגרמנים שלטו כבר במצב. נמשכו הקרבות
בעיר. עיקר הכוח-המוטס לא הצליח להתקרב
אל הגשר למרחק של פחות מ-2 ק"מ. הגדוד
שבגשר הוסיף להחזיק מעמד.

הוצנחה אספקה, 440 טון, אך זו נפלה בידי
הגרמנים, אש נ"מ גרמה אבידות כבדות למטוסי-
התובלה. סיוע-אווירי התקפי — נשאר קלוש.
נמשכו התקלות בקשר.

כוח-ההבקעה — הגיע לגראבא בשעה 08.30.

יום ה'ע ועוד 3 (20.9)

הכוח-המוטס מותקף קשה. הדיביזיה כולה,
פרט לגדוד שבגשר, התארגנה להגנה-היקפית
בפרבר מערבי של העיר. הגדוד בגשר מוסיף
להילחם. בשעה 15.00 הצליחו 3 טנקים גרמניים
לעבור בגשר לכיוון דרום. שרידי הגדוד נלחמו
בבתים ובחצרות, נגד כוח גרמני עדיף בהרבה.
שוב הוצנחה אספקה. 30% הגיעו לכוח
המוטס. אבידות כבדות נגרמו למטוסי-התובלה
על-ידי אש נ"מ. מכאן-ואילך — הופסקה הצנחת
אספקה-בהיטס בקנה-מידה גדול. מצב הקשר
נשאר ללא שינוי. טיבו של הסיוע-ההתקפי
האווירי — ללא שינוי.

כוח-ההבקעה — כבש את גשר ניימיגן בשעה
18.30 על-ידי רגימנט מהדיב-המוטסת ה-82
האמריקאית ורגימנט-שריון בריטי.

„לראשונה קיבל גנרל ביטריך * ידיעה
על הפלישה בדו"ח ממוצב-תשמוע של
הלופטוואפה, שבו נאמר כי נערכות נח-
תות, ומיד לאחר זאת שמע מאותו מקור-
עצמו כי כוחות גדולים כבר נחתו בארנ-
הס וניימיגן. אוראז פקד על דיביזית
הוהאגאנשטאופן (דיביזית הס.ס. ה-9) לס-
ייר לעבר ארנהם וניימיגן, וכן לתפוס
את ארנהם ולהביס את הגייסות שבמערב
לארנהם. על דיביזית פרונדסברג (די-
ביזית הס.ס. ה-10) הוטל להתכנס מחדש
מיד — כי חלק מן הדיביזיה החל נע
לגרמניה, כדי לחדש חימושו וציודו —
ולנוע לניימיגן. במשך שעות אחר-הצה-
ריים, משלבשה ההגנה הגרמנית צורה
מסודרת במידה זו או אחרת, עם הופעת
תותחיס-מתיינים וארטילריה, שלח ביט-
ריך גדוד מדיביזית הס.ס. ה-9 דרך גשר
ארנהם לניימיגן, לעצור שם את האמ-
ריקנים. על תזוזה זו נאמר, שבה הוכיח
ביטריך מידה עילאית של ראית-הנולד,
כיון שגדוד זה סייע להדוף את המהלומה
הנסיגתית הראשונה שהנחיתו האמריקנים
לעבר גשר ניימיגן. ברור כי ביטריך
הניח מלכתחילה שהעזרה שלנו תצטרך
לבוא בכביש הראשי, דרך ניימיגן, מן
הארמיה-השנייה, והחל חוסס את הנתבי
הזה, בתקוה לחסל אותנו חלק-חלק.

אולם לזמן זה לא נדרשה מן המפקדים
הגרמנים ראיה כה חדה של הנולד, בתכ-
נון-הנגדי שלהם. שעתיים לאחר שהחלו
הנחיתות, נמצאו הפקודות המלאות לכל
מבצעו של הקורפוס-המוטס על שולחנו
של הגנרל סטודנט, בבית הכפרי שבו
התגורר בואגל. הן נמצאו בבגדיו של
חייל אמריקני הרוג, בדאון שנורה והופל
בסמוך לכפר.

וכך העניקו לגרמנים הרשלנות — או
הפרת-המשמעת ביודעין — של חייל
אחד פיצוי מדי ליתרון שהשגנו אנו
הודות להפתעה*.

מתוך „ארנהם“, ספרו של
גנרל-מיוזר ר. אי. אורקהרט.

* מפקד קורפוס-השריון הס.ס. ה-2

המרחק, כמובן, אינו השיקול היחיד במבצעים מסוג זה. ראשית כל קיימים האויב ותגובותיו, והכרחי להתחשב בהם. בענין זה היו הידיעות שבידי מפקדת בעלות-הברית מעורפת לות וסותרות למדי באשר למקום עתודות האויב. בשלב מסוים הצביעו ידיעות אלו על הימצאות דיביזיית-השריון הס.ס. ה-9 באזור אינדסהוב — ניימיגן. בשלב אחר נמסר, כי מקום דיביזיות השריון הס.ס. ה-9 וה-10 הוא באזור ניימיגן — ארנהם. אילו התחשבו בידיעות בלתי ברורות וסותרות אלו, היה בהחלט מקום לקבוע סדר עדיפות שונה, לפיו תזכה הדיביזיה הרחוקה ביותר — זו העלולה להיות מבודדת זמן ממושך ביותר עד להתחברות אליה — בעדיפות בבנין כוחותיה.

ידיעות אלו אף השתבשו בדרכן עד לדיביזיות — אשר בדיהן, בסופו-של-דבר, נמצאו ידיעות לגמרי מעודדות על כוחות-אויב-קטנים: 6 גדודים ו-20 טנקים בכל איזור פעולת הקורפוס-המוטס.

למעשה, נמצאה דיב-השריון הס.ס. ה-9 בהתארגנות מצפון לארנהם; ואף הדיב. ה-10 היתה כבר בהתארגנות — אמנם בחלקה בגרמניה, אך לא-הרחק מגבול הולנד. — ונמצאה אף היא קרובה יותר לארנהם מאשר ליתר היעדים שבדרום.

בעיה שניה היתה שאלת ארגון הסיוע-האירי ההתקפי.

באותה תקופה נהנו כבר בעלות-הברית מעליונות מוחלטת באויר. הוכחה בולטת לכך היא העובדה כי הטסת הכוח-המוטס אל יעדיו נעשתה בשעות היום, וללא הפרעה מצד חיל-האויב הגרמני. גם תנאי מזג-האויב איפשרו הפעלת כוח-האירי לסיוע התקפי כמעט משך כל זמן המערכה. למרות זאת, לא הורגשה ההשפעה — אשר היתה יכולה להיות מכרעת — של הכוח-האירי העצום שעמד לרשות בעלות-הברית.

הסיבה לכך נעוצה בעובדה שהפעלת כוח-האירי, הן לסיוע-המנעה והן לסיוע-התקפי מעל איזור פעולת הכוחות-המוטסים הוגבלה מראש מחשש התנגשות עם זרם מטוסי-התובלה העליונים להימצא בשמי האיזור. כוח-האירי כזה הופעל רק כאשר היה ברור לחלוטין שהשמים הנם "נקיים" ממטוסי-תובלה.

המחסום. המאמץ צפונה גוע. לא הגיעו אמצעים הנדסיים מתאימים להצית הנהר. נמשכו נסיונות מקומיים של הפולנים לחצותו — בהצלחה חלקית ובכוחות מוגבלים בלבד.

בליל 25/26 פונה הכוח-המוטס אל מעבר לנהר, לצדו הדרומי של הנאדר-ריין.

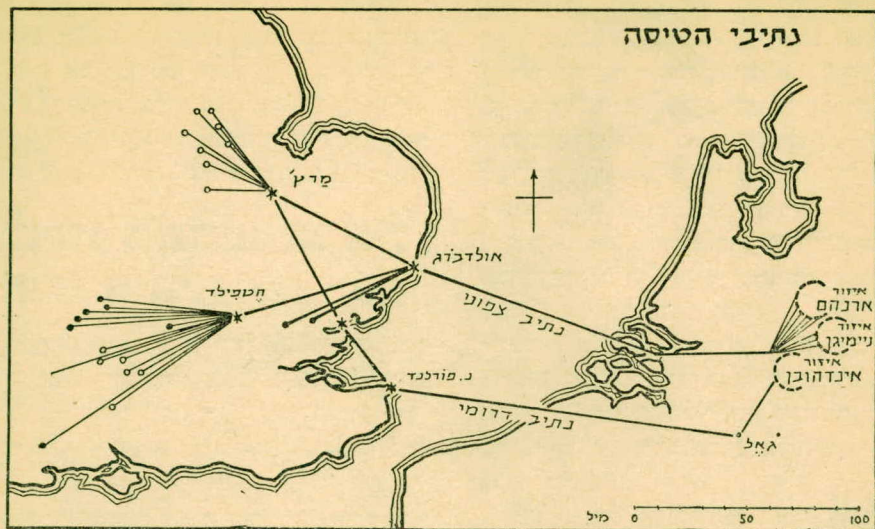
טעויות בתכנון ברמה האופרטיבית

למעשה, קשה לדבר כאן על טעויות בעקרונות הפעלת כוחות-מוטסים במערכה משותפת עם כוחות-שריון. הטעויות נעשו באשר לישום העקרונות — טעויות במציאת פתרונות נכונים לבעיה הנתונה.

בראש-ראשונה עמדה הבעיה לאיזון דיביזיה יש לתת עדיפות באמצעים איריים לתצבור כוחותיה. נקבע שהעדיפות תנתן "מלמטה למעלה" — מדרום לצפון. פירוש הדבר שהדיביזיה הקרובה לנקודת-המוצא של מבקע-השריון קיבלה עדיפות לעומת הכוח המרוחק ביותר — הדיביזיה שנחתה ליד ארנהם.

"תקשורת האלחוט שלנו עם העולם החיצון, ובעיקר עם מפקדתו של בראר נינג, היתה עדיין, למעשה, כלא היתה; אולם שתי חוליות קשר הוסיפו עדיין לפעול כהלכה, — מכשיר-הקשר של הכתב הצבאי של הדיב. בי. סי. ויחידת הדיב. ווח של, הרוח' (שם יחידת קישור מיוחדת של המטה-הכללי הבריטי, שדיווחה אליו באורח עצמאי מקרה-לחימה. ראה המאמר, הרוח' יולין את הקול', בצקלון 71. — המער'). שעה שהפעיל את אחד המכשירים רבי-העוצמה וארוכי-הטוח שלו, במטרה-מרובעת שהוקצה לו במרתף הסמוך אלי, השמיט פתאום קצין הרוח' את האוזניות ובא לבשר לנו את החדשות המרעישות (בשעה שתיים אחר-הצהריים היה הדבר), כי דיביזית הגוארדיה המ-שורית נלחמת באיזור ניימיגן ומתכוונת להסתער על הגשר שעל הוואל.

מתוך "ארנהם", ספרו של גנרליור ר. אי. אורקהרט.

הנחת הכוחות המוטסים, בין צנחנים ובין יחידות שהוטסו בדאונים, בוצעה על פני רצועת שטח צרה למדי באינדחוב — נימין, ו"ראשיהחץ" הוטל ליד ארנחם. אף השלביהמסיים המרכזי הזה של מבצע ההטסה הצריך התארגנות ותכונה מטופפות ביותר. תחנותיהם של להק 38 ולהק 46 של R.A.F., הפזורות על פני דרומה ודרום-מזרחה של אנגליה, העמידו את הטייסות — 10 מלהק 38, ו-6 מלהק 46 — לגרירת הדאונים עמוסייהגייסות. תחנות "פיקוד נושאייהגייסות" של חיל האוויר האמריקני, (המחולקות לשתי קבוצות) בדרום אנגליה ובמזרחה רכזו את מטוסייה"דקוטה" שלהן בשביל הססת הצנחנים. (תחנות R.A.F. הנ"ל מסומנות במפה שלמעלה בנקודות שחורות. תחנות "פיקוד נושאייהגייסות" האמריקאיות — בנקודות חולות). לריכוזן הראשון של הטייסות המגיעות מהתחנות הפזורות, ובהכנתן אח"כ אל תוך נתיביההטסה שנקבעו (הצפוני והדרומי) שימשו "משואות" אלחוטיות חזקות, 5 מספרן — ויצויין כי בשל צרכי כינוס הגייסות למשימות המסוימות אף חצו אחדים מנתיביההטסה אחדיההשני. כללו של דבר — המבצע חייב לא רק העזה רבה אלא אף ארגון מבצעי ו"לוגיסטי" מפורט ומדוקדק ביותר, והצריך התגברות על גורמים גיאוגרפיים ועל תקלות טבע לאין ספור.

שבן, עם הכוחות המוטסים) לא נקבע כמשימה לדיביזיה הנעה-בראש (בשלב ההוא היתה זאת הדיביזיה-המשוריינת של הגוארדיה הבריטית) לבצע ההתחברות תוך-כדי עקיפת התנגדות האויב, כל-אימת שדבר זה אפשרי. היה מקום לקבוע אפילו כוח-שריון מיוחד, שינוע בכל דרך אפשרית, במהירות, מבלי לחשוש לאגפיו או לניתוקו מכוח-השריון העיקרי, ושלא יפסיק תנועתו עד אשר ישיג את משימתו היחידה — התחברות עם הכוחות-המטוסים.

היו שטענו כי גורת-ההתקדמות היתה צרה מדי בשביל הקורפוס, שביסס את תנועתו על ציר של כביש אחד, בעוד השטח עצמו הנו בוצי, ולגמרי בלתי-עביר לשריון.

טענה זו — אין לקבלה כלשונה; שהרי בבוקר 22 בספטמבר עקפו 8 מכוניות-משורינות

כאן צצה צרה נוספת. מפקדת חיל-האוויר הטקטי (זה שהועד לסיוע) נמצאה בצרפת — ואילו מטוסייהתובלה, שפעלו משדות בבריטניה, היו כפופים למפקדה שנמצאה שם. הקשר האלי-חטי בין שתי מפקדות אלו לא פעל באופן תקין, ולא ניתן לתאם ביניהן את הפעולה. כתוצאה, מטוסי-קרב בתפקיד בסיוע-התקפי — הופיעו אך לעתים רחוקות מעל הגייסות.

ברור, שמפקדה אווירית אחת, שלפקודתה כנפות-התובלה ומספר כנפות-מטוסי-קרב המיועדים למשימה בלעדית של המנעה וסיוע-התקפי למערכה זו, היתה עשויה או לשנות את פני הדברים מיסודם.

ולגבי הרמה-האופרטיבית חלה טעות נוספת — שלישית במספר. בתכנון של פעולת הקורפוס ה-30 (אשר נועד להתחבר באמצעות השריון

שגיאות בתכנון ברמה הדי־ביזיונית

ההצנחה וההנחתה בוצעו במרחק רב-מדי מהיעד העיקרי — כ-12—10 ק"מ ממנו. מפקד הדיביזיה קיבל את הערכת המודיעין שלו, לפיה נקבע שהשטח מדרום לנהר אינו מתאים להצנחה והנחתה, בהיותו בוצי. אך למרות זאת תוכנן להצניח את הבריגדה-העצמאית הפולנית מדרום לנהר, והדבר אף בוצע בשלב מסוים של המערכה.

היתה דרך אחרת: — ליעד את שתי הבריות הראשונות, שהיה להן-סיכוי טוב כי יעמוד לימינן גורם ההפתעה, לכבוש את היעד העיקרי ולהגן עליו. את שטח-ההצנחה ליום ה-ע ועוד צריך היה לקבוע במקום אחר — ואולי לשגר

כוח-מוטס חסר כרגיל נשק נ"ט ארוך-טוח, שיוכל להתמודד בטוחו עם תותחי הטנקים. מכאן, שלקרב עם השריון יש להגיע בטוח של אותו נשק נ"ט המצוי בידי כוח-מוטס. והמסקנה היא — להילחם בשריון בתוך השטח-הבנוי עצמו; וככל שהשטח הנו צפוף יותר, והרחובות צרים וקצרים — כן ייטב.

מאידך גיסא, "בולע" שטח-בנוי כוחות. מכאן, שהיקף מערך-ההגנה עלול להעשות מצומצם. אך יש להימנע מהגזמה בצמצום המערך, כי בכך צפונה סכנה כי המרחק שבין האויב ובין היעדי-העיקרי, אשר עליו נערך הכוח להגנה, יהיה קצר; והאויב יוכל בפריצה אחת להגיע עדיו. נוסף לכך קיימת הסכנה הרגילה הכרוכה בצפיפות-יתר.

הגנה בשטח-בנוי צריכה איפוא להיות מבו-ססת על מארבים מחוץ לשטח-הבנוי; כוח-משהה בשולי השטח, הנעזר בצלפים וחבלנים; מערך-עיקרי — בתוך השטח-הבנוי עצמו. השימוש בחומר-נפץ — ראוי לתת עליו את הדעת. באמצעותו ניתן לעכב את תנועתו של השריון בעיר על-ידי הריסות, ולבטל במידה מרובה את יתרונותיו.

לקחי לחימה

הכוח-המוטס גילה בימים הראשונים של הקרב סימני הסנסנות. המעבר מחיי שלווה ממוש-כים בבסיסים מרוחקים בבריטניה אל קלחת הקרב — היה חריף ביותר. במהלך הקרב נכנסו

היתה סיבה נוספת להרחקת שטח-ההצנחה: — החשש מפני אש נ"מ, שהוערכה כפחות צפופה בשטחים שנבחרו מצפון לנהר. למעשה, היתה ההערכה לגבי אש נ"מ ביום ה-ע מוגזמת. רק במועד מאוחר יותר הוועקו יחידות נ"מ נוספות לאיזור ארנהם, ועם הגיען אמנם גרמו הן אבידות כבדות למטוסי-התובלה שהצניחו אספקה.

גם בהתחשב בידיעות על יחידות נ"מ שהיו למתכננים, היה מקום לתכנן הצנחה של לפחות בריגדה אחת מדרום לנהר, בקרבת הגשר. הצנחה במספר מקומות היתה אף מפצלת את האש הנ"מ. האבידות שעוללות היו להיגרם כתוצאה מפעולה כזו, היו בחשבון-אחרון מצדי-קו עוצמן ואף היו פחותות מאלו שנגרמו בדיעבד במהלך הקרב עקב הרחקת שטח-ההצנחה. פעולה כזו היתה מבטיחה כי תימצא באיזור הגשר בריגדה אחת לפחות.

ובאשר להצנחת האספקה — בדרך-כלל יש להצניח אספקה בקרבה מכסימלית אל הכוח המוטס. כשאין ברירה, למשל בשטח בנוי, רצוי אפילו לבצע את ההצנחה על השטח הבנוי עצמו; כמובן — בתנאי שהנו בידי הכוח המוטס. ארנהם אינה בנויה בצפיפות, וישנן בה חצרות וגינות; הבתים נמוכים יחסית; בעלי גגות משופעים. גם אם היה חלק מהאספקה הולך לאיבוד, הרי היה הדבר עדיף על הצנחה מושלמת של אספקה על שטח מישורי שאין אפשרות לאנשי הכוח-המוטס להגיע עדיו. שטח בנוי הנו אף סגור יותר בפני אש-ארטילרית, אשר האויב עלול להנחיתה כדי להפריע באיסוף האספקה שהוצנחה. נוסף על כך, היה נחסך הצורך באבטחת שטח-ההצנחה.

העיקרון צריך להיות: — אספקה מועטת, אך בטוחה — עדיפה על אספקה מרובה, שאינה בטוחה.

ובאשר לתכנון הלחימה: — ללחימה בשטח-בנוי ישנה בחינה אחת שראוי להתעכב עליה והיא — שיטת ההגנה של כוח-מוטס הנמצא בשטח בנוי.

תוכנן לבסס את ההגנה על שולי העיר, לכל הכיוונים, בצורת "תיבה". שיטה זו אינה מעריכה כראוי את הסכנה הנשקפת משריון אויב — ואת הדרך הנכונה היחידה הפתוחה בפני כוחות-מוטסים בלחימתם נגד אויב רווי-שריון.

היחידות ל"תלם", והרמה הקרבית הגיעה לשי-
אים שמעטים כדוגמתם במלחה"ע השניה. אולם
הימים הראשונים היו הקובעים את ההצלחה
בקרב ואת השגת המשימה.

סכנה זו שבכניסת כוח-מוטס לקרב "חם"
ללא תקופת התרגלות — בעינה עומדת. עוצבות
יבשתיות אחרות — ניתן בדרך כלל להכניסן
לקרב "מהקל אל הכבד", ממשימות קלות למור-
כבות-יותר ועד למשימות קשות-ביותר. לגבי
כוח-מוטס אין הדבר כך, הואיל וכוח זה מוכנס
לקרב לעתים רחוקות-יחסית, ורוב הזמן הוא
ממתין לקרב הבא. ולכשהוטל לקרב — יש
להניח שיוזכה, ללא "גינוני-טכס" מרובים, לתגור-
בת-אויב חריפה.

במלחמה ממושכת — יש וניתן להתגבר על
מגבלה זו על-ידי שיתוף הכוח-המוטס בפעולות
יבשתיות "רגילות", בתקופה בה אין תחזית
ברורה להפעלתו בתפקידו המיוחד לו. הגרמנים
עשו כך, אך במציאותם של הכוחות שהוכשרו
בשנות 1940—1943 בבריטניה — וכן בתנאיהן
של רוב מדינות בינוניות וקטנות — עלולה
המלחמה להתחיל מיד ב"אוקטבות" גבוהות-
דוקא, ולהימשך זמן קצר. לכן קיימת בהן בעיה
זו תכופות לא רק לגבי הכוח-המוטס אלא אף
לגבי המערך בכללו. כאן ניתן רק להציע פתרון
שאמנם אינו חדש והוא — להרבות בתרגילים
"קורעים", ולהוסיף חיסון קרבי מסוים על-ידי
תרגילי-אש עם מכסות-תחמושת מלאות, ואמ-
צעי-פירו-טכניקה לסימון אש ארטילרית
האויב.

באשר לעצם הלחימה בשטח-הבנוי, כפי
שנתבטאה ב"מבצע גן-השוק", ישנן נקודות
מספר אשר ראוי לעמוד עליהן.

הכוח-המוטס שנחת בארנהם בחר לנוע לעבר
יעדיו ברחובות הראשיים, ונוהר מלעזבם ולע-
בור לרחובות צדדיים, מחשש לטעות בדרך. כן
לא נמצאו מפות-עיר בידי כל המפקדים ברמת
הפלוגה והגדוד.

רחובות ראשיים נותנים שדה-אש טוב למגן,
ובמיוחד כשהוא נעזר בשריון. רצוי היה על-כן
לבחור לתנועה רחובות משניים, או לנוע מאחורי
הבתים ובחצרות (הכלל — "להסתנן"). אולם
הכוח-המוטס לא הצטייד במגורות-תיל, ב"טור-
פדרי-באנגלור" ובחמרי-פריצה שהיו מסעיים לו
להתגבר על גדרות החצרות.

תקלה נוספת נגרמה עקב קשיי שליטה.
הקשר האלחוטי טובל בשטח-בנוי ממיסוך רב,
היחידות נעלמות בקלות מעין המפקד, ו"קריאת
הקרב" אף-היא קשה במיוחד; ונוסף לכך,
עלולה להיוצר ערבוביה בין מספר יחידות. אין
בכוונתי לפרט את כל האמצעים בהם יש לנקוט
כדי להתגבר על קשיי השליטה, כגון קביעת
גזרות-אחריות ברורות, שימוש בקשר-קוי וכ-
דומה — אלא רק להדגיש חיוניותם של שני
אמצעים שאינם חדשים כלל: סימני-זיהוי
וסימנים-מוסכמים.

סימני-זיהוי הם לרוב סימנים אופטיים —
הכוללים דגלונים, רקטות, עשן צבעוני, סימון
על גב החייל ועל כובע-הפלדה, סימון מפקדות,
סימון נתיב פתוח בסרטים, וכדומה.

סימנים מוסכמים נועדו להעברת הוראות
חיוניות, כגון: — התקדם, עצור, עקוף, זקוק
לתגבורת. רצוי למעט ככל-האפשר בסימנים
מוסכמים.

ועוד לקחים אחדים ממערכת-ארנהם שראוי
להתעכב עליהם.

• תחמושת-זרחן. הגרמנים השתמשו בפגזי-
זרחן ובפצצות-זרחן. לזרחן יש אפקט רב בשטח-
בנוי, בעיקר בבתים עצמם, בהם מצויים חומרי
תבערה בשפע.

• צלפים. הכוח-המוטס סבל אבידות ו"כאב-
ראש" מצלפים שהופעלו נגדו. הצלפים הופעלו
גם מבתים המוחזקים על-ידי הגרמנים או
משטח-ההפקר — ואף בתוך המערך של הכוח-
המוטס, לאחר שהסתננו לתוכו. בשטח-בנוי
מצויים מחסות בשפע, וקיימות אפשרויות רבות
למצוא או להקים בו עמדות מוטורות, דבר
הפותח כר נרחב לפעולות צלפים.

• קבלת סיוע-אש מארטילריה-בינונית של
הכוח-המתחבר, אש זו, שהונחתה מטוח-מכסימלי,
כוונה בדיקות על-ידי קציני-תצפית קדמיים
שנמצאו עם הכוח-המוטס, והביאה תוצלת מרור-
בה. הבעיה העיקרית היתה טמונה כאן בקושי
להקים מלכתחילה את הקשר האלחוטי עם
מפקדת יחידות-הארטילריה.

• שימוש במערכת הטלפונים האזרחית.
בעיר המאוכלסת אורחי אויב, ולא כהולנדים
בארנהם, יכולים אזרחים שנשארו בבתים לדוח
באמצעות טלפון על פעולת הכוח-המוטס. האויב
יוכל בודאי לעשות במערכת-הטלפונים האזרחית

שימוש יעיל-יותר מאשר הכוח-המוטס. לכן, הלקה שיש ללמדו בענין זה ממבצע-אניהם הוא כי יש בודאי לקבוע, ברוב המקרים, כמשימה השמדת מרכזיות-טלפונים ומתקני קשר קוי אורחי.

• סימנים-מוסכמים להצנחה. הקשר של הכוח-המוטס לבסיסיו העורפיים לא פעל כראוי. כתוצאה מכך לא יכלו להודיע על שינוי שטחי-הצנחה. גלי המטוסים „המושיעים“ הצניחו את אספקתם מחוץ לשטח שהוחזק בפועל על-ידי הכוח-המוטס. כמעט ודאי שהגרמנים אף הניחו את איתות-הסימון הבריטיים כהטעיה. יש איפוא הכרח לקבוע סימנים-מוסכמים שונים לכל יום.

כוח מוטס אינו זהה עם חיל רגלים

גנרל אורקהרט, אשר קיבל את הפיקוד על הדיב-המוטסת ה-1 ללא כל התעסקות קודמת בסוגיה מיוחדת זו של כוחות מוטסים — דרכו היתה קבועה במסלול „התקין“ של חיל-הרגלים. גנרל אורקהרט טען: — „היסודות הבסיסיים הנם שוים, כוח-מוטס הנו כוח-רגלים בעל רמת אימון גבוהה, הנהנה מסיוע ארטילרי והנדסי דומה, ולאחר ירידתו מהשמים הוא נתון לכללי-לחימה רגילים של חיל-הרגלים. הוא לוחם כחיל-רגלים, אם-כי בתנאים שונים — וזאת בעיקר בשלבי-הקרב הראשונים, כל עוד לוחם הכוח-המוטס לבד“. יש ענין לבדוק גישה זו. השאלה היא, האם כוח-מוטס ראוי שייקבע לו מקום בפני-עצמו במשפחת-החילות — או שעליו להשתייך בפירוש לחיל-הרגלים.

מצויות כאן מספר בחינות שיש לבדקן.

♦ כי אופן הגיען של היחידות לשדה-הקרב שונה בשני מקרים אלה לחלוטין — בזה לית-מאן-דפלינג. הידיעות הנחוצות לארגון האורח בו יגיע כוח-מוטס — וזאת הן בשטח הטכני והן בשטחים הטקטיים ובשטחי עבודת-מטה — נעשו למורכבות יותר-יותר עם ההתפתחות שחלה באמצעים-האוויריים. הרבה יותר מורכב לתכנן ולארגן את אופן הגיעו אל שדה-הקרב של כוח-מוטס, משדות-תעופה הנמצאים במרחק רב בעורף ועד ליעד, מאשר, למשל, יחידות חיל-הרגלים-משורין — אשר אף הוא לוחם,

„ביקרתי במוצב הפיקוד של הסוללה ה-1, עם רוברט לודר-סימונדס, ממש בזמן בו הודיע הקפיטן מקמילן, במידה של הרוחה, כי סוף-סוף התקשר באלחוט עם הארטילריה שבבעבר-ההוא. לודר-סימונדס עצמו הלך לדבר. בחילופי הדברים הורגש כי יחידת הארטילריה של הארמיה-השניה חושדת שאנו גרמנים. התערבות האלחוט הגרמני בשידורינו היתה חזיון רגיל במבצעינו. מפקד הארטילריה בעבר-ההוא, שהכיר אישית את לודר-סימונדס, שאל אותו, איפוא, לשם אשתו, מרלין, ענה לודר-סימונדס.

למפקד הארטילריה לא היה די בכך, מהו התחביב של אשתך?

ציד ציפורים, אמר לודר-סימונדס. כרגיל לא היתה הארמיה-השניה שועה לבקשות-האש שלנו, משום שלא ידענו את סימני בקשות-האש שלה; ואילו עתה לא היה דבר שלא היו תותחניה נכונים לעשותו למעננו. התקשרתי עם האקאטור-היקס במפקדותיהם, ואמרתי להם לבחור מטרות בשביל רגימנט התותחנים-הבינוניים ה-64, כאשר יגיע לטוח הדרוש. כך החל הירי הארטילרי המרתק והנפלא ביר-תר שראיתי מעודי. מטוח של כ-17 ק"ל לומטרים החלו התותחנים הללו לענות על בקשותינו לאש בסידרות ירי על מטרות שצוינו על ידי לודר-סימונדס, ושאחדות מהן היו מרוחקות כ-100 מטרים בלבד מקר-ההיקף של מתחמנו.

הדבר היה כרוך בסיכון מסוים, אבל המצב הצדיק נטילת סיכון זה, ואחר-הצהרים נתנה ההפגזה אותות ניכרים למדי בגרמנים. לשמע היללה והנפץ הא-דיר של פגזים בינוניים אלה — ספק אם יש רעם מחריד משלהם בכל רעמי המל-חמה — שמחנו על כי ה-64 לוחם לצידנו-אנו. ועתה, בסיוע של סוללת תותחנים-כבדים, שברו תותחנים אלה מספר התקפות המסועות בתותחנים-מתנייעים, על האגף המזרחי.

מתוך „אניהם“, ספרו של גנרל-מור ר. אי. אורקהרט.

ביסודו, כחיל-רגלים, ובצורה הרבה יותר קרובה לחיל-רגלים מאשר הכוח-המוטס.

♦ כוח-מוטס משולל טנקים. עם ההתפתחות שחלה בצבאות חדישים רבים הוקצה שריון אורגני לעוצבת-רגלים. יש להניח כמעט בודאות שאף בצבאות בהם אין הדבר כך תהנה עוצבות-הרגלים מסיוע-טנקים, לכשתצטרנה לעמוד לפני אויב רווי-שריון. דהיינו, חיל-הרגלים לא יתיצב כרגיל נגד שריון אויב מבלי שיימצא לידו או בקרבתו שריון התומך בו. ההגנה הטובה ביותר נגד טנקים — היא באמצעות הטנק-עצמו, ואילו כוח-מוטס חסר טנקים. בצבא ארה"ב מצויים אמנם מטוסים אשר באמצעותם ניתן להנחית טנקים — אך רק עד למשקל של 18 טון. נעשים ניסויים בהצנחת טנקים-קלים, וכנראה — בהצלחה; אולם קשה יהיה בודאי להגיע להצנחת טנק שיהיה לו כושר-התמודדות שווה לזה של טנק המצוי בעוצבות-שריון.

כה ברור הוא כי עובדה זו משפיעה השפעה מכרעת על אורח-ההלחמה של כוח-מוטס — עד שאין טעם להרחיב את הדיבור בנושא זה. ♦ כוח-מוטס נאלץ להישען על אספקה-בהיטס, לעומת הנתיבים היבשתיים עליהם ישען חיל-הרגלים. יתכן אמנם שיווצרו גם מצבים בהם יהיה הכרח לתספק מהאוויר אף כוח יבשתי-מיסודו, שנותק זמנית. ואילו כוח-מוטס יימצא נזקק לאספקה בהיטס באופן ודאי, כשיטה, ולא למקרה-חירום. מפקדים וקציני-מטה צריכים לדעת לקבוע שטח-הצנחה, לשלב הצנחת ציוד עם זו של הגייסות, לדעת לנצל באופן מירבי נפח מטוסים, לתכנן הצבת ציוד במטוסיים באופן שיושג מכל מטוס מכסימום-הסבב.

לקבוע סימון לשטחים שונים, לרכז את האספקה ולנפקה לגייסות. בתיאום זה של אספקה-בהיטס דרושה מומחיות-מטה לא-פחותה מזו הנדרשת באספקת תחמושת לארטילריה או דלק לשריון.

♦ כוח-מוטס כפוף כרגיל למפקדה גבוהה, אשר ברשותה אמצעי-תובלה ומטוסי-קרב ל-סיוע-קרוב. שרשרת-הפיקוד הנהוגה לגבי עוצבות-רגלים — אינה ישימה לגבי כוח-מוטס. אמנם עם ביצוע ההתחברות עובר הכוח-המוטס באופן זמני תחת פיקוד המפקדה הממונה על המאמץ היבשתי; אולם לאחר זמן קצר מפונה הוא לבסיסים, ועובר למצב של עתודה, שוב תחת פיקוד המפקדה הגבוהה.

♦ הבחינה הפסיכולוגית. כוח-מוטס נלחם עמוק בשטח האויב, מנותק מכל עד רגע ההתחברות. דבר זה מעמיד לפני המפקדים והחיילים דרישות נפשיות מיוחדות, ולקראתן הנם מתחננים. לא כל מפקד וחיל מחיל-הרגלים ירגיש עצמו בטוב 100 ק"מ ויותר בעורף אויב, מנותק מכווחות צד-הוא במלחמה. אנשי כוח-מוטס חייבים לפתח בקרבם תחושת בטחון ו"הרגשה-נוחה" במצב זה, שהנו מצב נורמלי בשבילם.

קיים הבדל של מושגים בין קצינים מחילות שונים. דבר זה הנו טבעי. מפקד-שריון — גישתו לפעולה בעומק שטח-אויב, לניתוק או לאבטחת אגפים תהיה שונה מזו של מפקד-רגלים. הבדל זה — ובמידים גדולים עוד יותר — קיים אף בין מפקד-צנחנים ומפקד-רגלים "נורמלי".

ישנן אף בחינות נוספות שרצוי היה לבדוקן — אולם אסתפק באלה שצינתי עד כה.

כוח-מוטס הנו כוח מסוג חדש יחסית. על ייחוד תכונותיו ניתן לעמוד באופן ברור ומוחשי מתוך עיון בפרשת-ארנהם. אם יזכה בעתיד להכרה כחיל בפני-עצמו ויושקעו בו מלוא המאמצים והאמצעים הדרושים לפיתוחו, ניתן יהיה להשיג באמצעותו הכרעה במערכות עתידות. פעולות מוטסות זכו להצלחות בולטות במלח"ע השניה. היו גם כשלונות. דבר זה נכון גם לגבי חילות אחרים, אשר בתקופת נביטתם זכו אף הם לכשלונות, שתכופות נבעו מחוסר ידע. כוח-מוטס המופעל בשיתוף שני כוחות-מחץ אחרים — חיל-האוויר וחיל-השריון — מגלם בתוכו עצמה רכה ופותח אפשרויות פעולה נועזות ומכריעות.

„השרות האווירי המיוחד“ מוצא קיצור־דרך לאדמה

ביום החופשה השבועי שלך נוסע אתה לשדה התעופה, נרתם למצנח, מטפס למושב הקדמי של „טייגר־מות“ ועד מהרה הנך טס בגובה 800 מטרים. כנגד משב הרוח אתה יוצא אל הכנף הימנית, מרפה את אחיזתך במושב, פוסע פסיעה אחת אל־חור — ונופל כאבן. אתה מונה לאטך עד עשר, מושך בידית, המצנח נפתח, ואתה נוחת למשעי על האדמה.

זוהי הדרך הקצרה ביותר למטה.

לא המעשה הזה בלבד, אלא עצם המחשבה עליו מהלכים אימה על רוב הבריות; והנה, זהו העיסוק בו עוסקת לשם ההנאה שבדבר קבוצת חיילים צעירי ימים, להולכים כל יום שבת לשדה התעופה תראקסטון, שבבריטניה, כל אימת שמוג האוויר יאה לטסה. מעלה מזאת — הם קונים בכספם את מצינחיהם (ומחיר כל מצנח 75 לירות שטרלינג!) ובגדי הטיסה שלהם, ומשלמים מכיסם 30 שילינג בעד התענוג שבצניחה כזאת.

הם משתייכים „למועדון הצניחה־החופשית של

השרות־האווירי־המיוחד“. מזה חודשים אחדים משכללים הם את טכניקת הצניחה־החופשית (צניחה אינדיבידואלית ובקרת הירידה באמצעות השהיית פתיחתו של המצנח). מטרתם כפולה: ליהנות מן המתח שביצירה, ולהוכיח כי לצניחה חופשית יש ערך צבאי רב. הם מאמינים כי בצניחה־חופשית ניתן להצניח אנשים בחשאי־יחסית, ובמהירות בת 200 קמ״ש (אם השהיית פתיחת המצנח תעלה על 12 שניות) מתוך מטוסים מהירים, קטנים, הטסים בגובה רב. כיום מונה המועדון כ־30 חברים, מהם מתחילים המונים עד 10, ומהם שכבר מזו עד 25 קודם שמשכו בידית. המועדון מקבל תמיכה כספית מרגימנט „השרות־האווירי־המיוחד“, ורכושו כולל עתה עשרה מצנחים משותפים ופרטיים. כל חבר לומד לארוז במו ידיו את המצנח בו יצנח, כידוע, מצנח שלא ניוון יכול לשמש 80 צניחות.

★

נפנים לציווד מבני כבד

צבא ארה״ב הוכיח כי ביכולתו להצניח גדוד הנדסה שלם על כל ציודו הכבד, בתנאי קרב. גדוד־הנדסה המוטס של הדיביזיה המוטסת ה־101

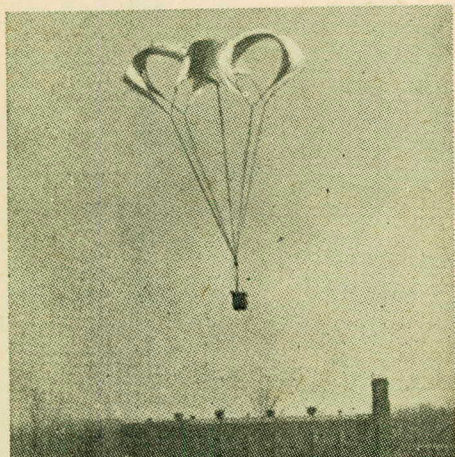
נחת ציוד-כבד. גיפים, מרגמות ופריטי ציוד אחרים הונחתו הישר לאיזור-ההצנחה. גם האמריקנים לא ישבו בחיבוק ידיים, הם הצניחו 37 איש ואחריהם הצניחו משאית $2\frac{1}{2}$ טון (קיבולת) — שמשקלה 7.3 טון — בעזרת ארבעה מצנחי G-11 A. כעבור זמן קצר שימשה המשאית לאיסוף מצנחיהם של הצונחים ומצנחיה שלה-עצמה, והסעתם מן השדה, בהפגינה בכך באיזו מהירות עשויים כל-ירכב מוצנחים לשמש את היחידות המקבלות אותם.

היתה זו הפעם השנייה בדבריימי אירופה, שמש-אית בעלת מימדים כאלה הוצנחה ממטוס ארצה.

★

הכרות עם מצנח טבעת-בלועה*

זהו מצנח העשוי מארבע יריעות-בד גמישות, המסובבות סביב ציר, בעת שהמצנח מוריד את משאו ארצה. קו-ימיתלה מניילון המתמשכים מקצות היריעות מתחברים לאגודה אחת ליד אנקול מסתובב, שאליו מצמידים את המטען. על היריעות המסתחררות נאמר שהן יוצרות התנגדות-אוויר גדולה יותר מזו של כל מצנח שנוצר עד כה.

מצנח טבעת-הבלועה מכיל רק 40 אחוזים של בד-יריעות, בהשוואה למצנח בעל הכיפה השלמה, שביצי-עונו מקביל לשלו, ובכל זאת עצמת חבטת-הנחיתה של מצנח טבעת-הבלועה היא מחצית מזו של המצנח הרגיל. מעלותיו הנוספות הן, כפי שמספרים, משקל קל יותר ונפח מועט יותר, היעדר טלטול, פתיחת המצנח בגובה מועט, דיוק-שליקודה בנחיתה והתי-קפלות מיידית לאחר הנחיתה. דגמים של מצנח טבעת-הבלועה נמצאים עתה בניסוי בצבא-היבשה, בחיל-האוויר ובחיל-הים של ארה"ב.

(*) בלועה — זרם (במקרה זה — זרם אוויר) בעל תנועה מעגלית, הנוטה ליצור מרכז המעגל חלל, ולמשוך לעבר החלל גופים המושפעים מפעולתו של הזרם.

האמריקאית הדגים כושר ניידות מרהיב-עין בהצנחה-רבתי של ציודו, בה הוצנחו, בין השאר, חמישה טרקטורים ענקיים מסוג "קאטרפילר" D 6 S, שמשקל כל אחד (כאשר הוא מורכב) 9.3 טון.

בתחילה צנחו 333 חיילים, ובראשם הגנרל ואסט-מורלאנד והקולונל גרונדלינג. אחריהם הוצנחו 41 מטעני-ציוד ממטוסי הובלה "C-130 הרקולס" מתוצרת לוקהיד.

רק שלושה מן הצנחנים נפצעו קלות. בעת הצני-חה נשבה רוח שהגיע למהירות בת 15 קמ"ש. מלבד חמשת הטרקטורים הוצנחו גם 3 "סוללי-דרכים" מדגם "קאטרפילר", שמשקל כל אחד מהם (בהיותו מורכב) כ-9.2 טון, 8 משאיות-מחסן בנות $2\frac{1}{2}$ טון, מדגם "ראו" וכן גיפים וציוד אורגני אחר של גדוד הנדסה מוטס.

★

צרפתים לעומת אמריקנים בנופגני סכניקת צניחה

ב"ביה"ס לגייסות מוטסים" הצרפתי, שהוא מוסד בעל מוניטין גדול, הפגינו זה לא מכבר אנשי מוסד נכבד אחר — ה"מרכז לסיוע אווירי" של "איזור הקשר של צבא ארה"ב" באירופה — כיצד מצנחים משאית $2\frac{1}{2}$ טון לתוך איזור-ההצנחה.

במרוצת ביקורם בין היומיים של האמריקנים ב"ביה"ס הצרפתי הפגינו גם הם וגם אנשי סגל ביה"ס את כוחם באספורט הצלילה באויר.

הליוטנט ז'אק אוריול, ממדריכי הפקולטה לצניחה של ביה"ס, הוא האיש שלא מכבר כבש את השיא העולמי באספורט המתפשט-והולך הזה, הנהיג את חניכיו בשלושה מפגנים, בהם הראה את מידת השלי-טה המדהימה לה מסוגל צולל-האוויר המנוסה, עת הוא נופל בחלל במהירות בת למעלה ממאתים קילו-מטרים לשעה.

כשסילוני אבקת-טלק צבעונית מתמשכים מאחורי-הם התהפכו צולל-האוויר לאחר, לפנים ולצדדיהם, במרוצת נפילתם מגבהים שבין 1700 מ' — 3400 מ' עד לגובה המצערי בן 500 המטרים, שבו הם נדרשים, לפי התקנות, למשוך בידיות מצנחיהם. במפגנים אחרים הראו כיצד יכולים הצנחנים המשתמשים במצנחי-חיים מיוחדים, בעלי חרך (מצנח שאחת מיריעותיו הוצאה), לבקר את כיוון נפילתם לאחר שמשכו בידיו-תיהם ולנחות בשטח מסומן שממדיו קטנים ביותר. על הקרקע סומן צלב, ואליו כיוונו עצמם הצוני-חיים.

בהשתמשם במצנח בעל חרך, יכלו בחוריו של אוריול לדייק מאוד בנחיתתם. אוריול עצמו הוכיח אותה רמה שהקנתה לו את השיא העולמי, וסיים את צניחתו הישר במרכז הצלב. שני צנחנים אחרים נחתו בריחוק צעדים ספורים ממנו.

לאחר היום הראשון, בו הפגינו הצנחנים הצרפתיים את כוחם בצלילות-אוויר ונחיתה מדויקת, באו מפגניהם ביום השני להראות מה הן שיטותיהם להצי-

מדריכי-עניחה

קצין-מילואים ותיק ובוגר עמד על משטח-עץ בראש מגדל-ברזל שגובהו 10 מטר. לידו עמדו חיילים מספר והמתינו לתורם לקפיצה אל האדמה המשתרעת הרחק מתחתם.

— "שמעתם את הבדיחה על יהודי ששכרו אותו להחליף לוליין-קרקס חולה?" שאל קצין-מילואים את חבריו.

— "אני לא מכיר את הבדיחה הזו", השיב סמל משטרה צבאית.

— "ספר את הבדיחה", ביקש חייל צעיר, שזה עתה סיים את טירונותו.

— "היהודי צריך היה לקפוץ ממגדל גבוה אל גיגית מים. הוא טיפס והתופים רעמו, כשהגיע לראש המגדל סיימו התופים ברעם אדיר ודממו לפתע. השתררה דממה מוחלטת אך היהודי טרם קפץ. בעל הקרקס צעק אליו: 'קפוץ!' על קפיצה אין מה לדבר, השיב היהודי, השאלה היא איך יורדים מכאן!"

החיילים בראש המגדל צחקו בהתרגשות והתבוננו אל קצין-המילואים החוגג את חגורת-הבטחון.

— "היכון!" פקד מדריך-העניחה שעמד על גשר-

הפיקוח. "קפוץ!"

הקצין קפץ ונהימת המניפה המסתובבת ליוותה את ירידתו המהירה.

— "היכון לנחיתה!", קרא המדריך, וכעבור שניה ראינו את הקצין מבצע גלגול על הקרקע החולי.

היתה זו יחידת-אימון מגוונת ביותר. סולם הדרגות נפתח בחייל שזה עתה סיים את טירונותו — והסתיים בקצין בכיר. מתנדבים בדרגות שונות ובגילים שונים מיחידות וחילות צה"ל. כל אלה התלכדו יחד, כשהם לבושים מדי-קרב ללא סימני דרגות, על-מנת לעבור את שלל החוויות הקשורות בקורס צניחה.

קצין-המילואים, טיפוס חקרני, פנה אל ידידו ושאל:

— "אמור לי, מה זה, פחד? אני עומד בראש מגדל-המניפה ומתכוון לקפוץ מגובה 10 מטרים. האמן לי שאינני חש כל פחד הגיוני. אני יודע בודאות שאין כל סכנה כרוכה בתרגיל זה. אני שואל את עצמי: מה אתה חש? אם לנתח את התחושה הרי היא — רטט קל בברכים ומועקה קלה בבטן. האם זה הוא, פחד?"

הידיד עסוק היה אותה שעה בהצצה מדוקדקת אל כתפיו מתחת לחולצה, כדי לגלות את סימני החבטות מרצועות הסווינג. הוא לא התכוון לענות בכלל לשאלותיו החקרניות של ידידו, אולם כשראה שהלז מחכה לתשובה נענה ואמר:

— "אתה רוצה שאומר לך מה זה, פחד?" איך אני יכול להגדיר רגש אשר בימי חיי לא הרגשתי אותו עדיין? חוץ מזה, עשה לי טובה, פחד להיזכר במגדל-המניפה!"

— "תראה", אמר הקצין, "אני עוקב אחרי הענין הזה עוד מימי מלחמת-השחרור. ראיתי סוגים שונים של פחד. ראיתי את אחד הנועזים בלוחמי מלחמת-השחרור כשהוא תלוי על קיר בן שלושה מטרים ומסרב לקפוץ. נאלצנו להכות על ידיו כדי שיפול למטה ולא יעכב את מלחמת-השחרור. הכרתי בחור שתמיד התנדב להשאר בתצפית בעת הפגזה, שעה שהיתר שמחו להיכנס לכוכים ולמקלטים. כל הפגזה לא פגעה בשלוח רוחו. אך ביציאות-לילה היה רועד ממתחות גם כשלא היתה כל סכנה הגיונית של התקלות. שמעתי על בחור אחד השש למהלומות ולתגרות, קרב-אגרופים הגון נחשב אצלו כבילוי החודש. אולם כשהוא רואה כלב נובח הוא עובר למדרכה השניה והולך על ראשי האצבעות על-מנת לא להתגרות בהולך-על-ארבע. מסתבר שפחדיו של כל אדם נעוצים אי-שם בפסיכולוגיה שלו".

השיחה, שנערכה בהפסקת האימונים בצל הסככה, הקיפה לפתע אנשים נוספים. מסיים הטירונות, שעקב בענין רב אחרי מהלך הדברים, התערב לפתע בחיך:

— "מה זה, גם קצינים מפחדים?"

— "תשמע, רק בלתי נורמליים אינם מפחדים", השיב לו איש חיל-אוויר, "כל אחד פוחד במידה שוה, אבל יש כאלה שמתגברים יותר טוב".

— "שטויות!" אמר סמל המשטרה הצבאית, ואחר הביט סביבו בזהירות כמחפש מישהו. לאחר שמצא את אשר חיפש המשיך ואמר: "תסתכל על אליעזר, ראית כמה הוא פוחד? הרי כשהוא ניגש לקפוץ מן המטוס על הקרקע כולו רועד. לא ראית? אתה רוצה לומר לי שכולנו פוחדים ומתוחים כמוהו?"

כולם התבוננו אל אליעזר, שישב מרוחק מכולם, בצל דגם-המטוס המיועד לאימוני-קרקע.

— "אני אומר לכם", אמר קצין-המילואים, "שאני מעריך את אליעזר יותר מאשר את כולנו. אין ספק שהוא מתוח ונרגש יותר מכולנו, ואף על פי כן התנדב לצנחנים. זה גבר! סוף סוף אדם הראוי להערכה הוא זה שמתגבר על עצמו. היכרתי פלמחניק אחד בתקופת המאבק שהיה נעשה חולה לפני כל פעולה. הוא היה מקיא ומקבל חום ממתחות, ואף על פי כן אף פעם לא ויתר על יציאה לפעולה ותמיד היה מתנדב".

— "מה הוא היה?" שאל ידידו של קצין-המילואים. "האם הפלמחניק הזה היה

טורא?"

— "בתקופה ההיא הוא היה מפקד מחלקה".

— "זה לא מוצא חן בעיני", אמר הידיד, "פחד הוא מחלה מדבקת, ואני בטוח שזה השפיע קשה על המחלקה. אני מעדיף מפקד בעל עצבים של פלדה, שאינו מגלה סימני פחד".

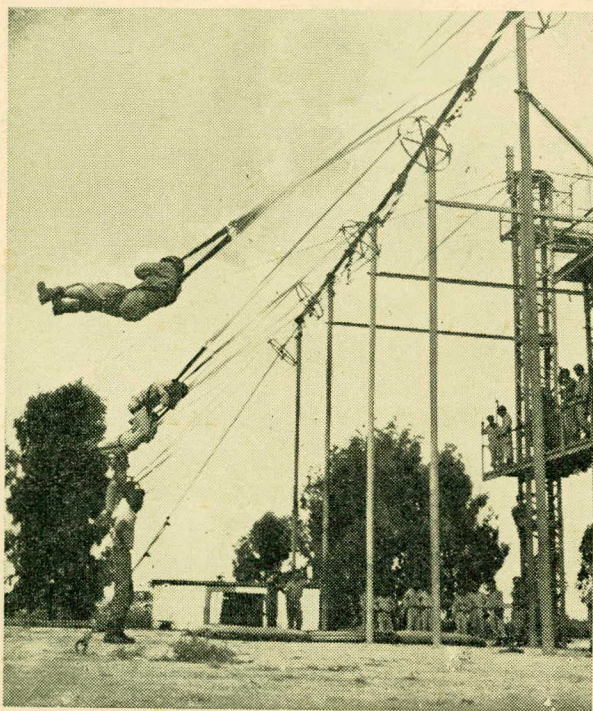
— "תתפלא", השיב קצין-המילואים, "החבריא העריצו אותו. הם היו מוכנים לבוא באש ובמים בשבילו. פעם הוא חזר יחידי לתוך גיהנום של אש ליד מתקן צבאי בריטי והוציא פצוץ. בזמן הפעולה הוא היה שקט ויעיל. ממש אי-אפשר היה להכיר את הבחור שהתלבט בחוסר-מנוחה, חיור וירוק, לפני הפעולה".

מדריך-הצניחה הופיע, כשהוא שוקד לחסל את שרידי הלחמניה אותה קנה מעגלת השק"ם. הוא הביט בחבורה, ובדרך-דיבורו השקט והאדיב פסק:

— "לחבוש כובעי-פלדה ולעלות לסווינג — אימון בשחרור-פתע".

נפתחה מרוצה קלה, כשאחדים מן הבחורים מודרזים לעלות אל הסווינג על-מנת לקפוץ ראשונים. אחרים עלו על הסווינג במתינות, כשהם נכונים לדחות את הקפיצה לסוף התור. כולם התבוננו בדממה אל סמל-המשטרה, שחגר את רצועות המצנח.

— "בדוק את הנעילה!" פקד המדריך העומד למטה. הסמל בדק את הסגר המהדק את מוטי-הנעילה אל חוזהו. שתי הרצועות, שיצאו מתחת ירכיו, מחוברות היו בקצה האחד

שלהן למטה אל רצועת-הישיבה הרחבה, את הקצה השני מכניסים אל מוטי-הנעילה — והרי אתה יושב בטח, ארוז ברצועות המצנח.

— "היכון!" פקד המדריך. הסמל ניצב בפתח, בגובה מטרים אחדים, וציפה לפקודת-קפוץ! בקול שקט חזר המדריך על הפרטים האחרונים, המודאים יציאה נכונה מתוך המטוס.

— "קפוץ!" הסמל קפץ וכל הסווינג הזדעזע ממכת הרצועות הנמתחות שעה שהקופץ נשאר תלוי באויר מעל הקרקע, כשהוא חובק את תיק המצנח הרורבי.

— "יציאה יפה!" אמר המדריך, "אבל לא כופפת את הראש".
— "אני מרגיש את זה כהוגן", אמר הסמל.

— "המצנח נפתח", אמר המדריך, "היכון לנחיתה!"
הסמל אחז בידיו את רצועות המצנח מעל לראשו והרים במקצת את ברכיו. גופו נתון היה בתנועות רחבות מתחת לסווינג שעה שהמדריך משך בידית. הסמל נחת לפתע על הקרקע וביצע גלגול-נחיתה מושלם.
— "אתה יודע", אמר איש חיל-האוויר אל קצין-המילואים, "אינני מצליח להתרגל לסווינג. מקפיצה לקפיצה אני מתוח יותר. אני מחכה כבר לצניחות שיגאלו אותי מן הסווינג הזה".

— "בו", השיב הקצין, "ובצניחה לא תפחד?"
— "אני לא יודע", השיב איש חיל-האוויר. "נדמה לי שאפילו מדריכי-צניחה אינם נגמלים מפחד. שאלתי מדריך אם הוא כבר לא פוחד, והוא השיב שהוא כל-כך עסוק במטוס עד שאין לו בכלל זמן לפחד".

— "תדע לך", אמר קצין-המילואים, "שזה מזלם של כל המפקדים לפני הקרב. הם כל-כך עסוקים בהכנות לקרב עד שאין להם פנאי לפחד. רק אלה שאין להם מה לעשות עסוקים בהרהורים על כל מה שעשוי להתרחש, והרי הם פוחדים".

— "קפוף!" נשמעה פקודה. ושוב הזדעזע מגדל-הסווינג ממכת הרצועות.
— "אני רגיל להמצא במטוסים", השיב איש חיל-האוויר, "אבל המחשבה על קפיצה ממטוס יש בה משהו מיוחד, היתי אומר".
— "אחרי הצניחה תספר לי איך זה היה", ביקש קצין-המילואים החקקר, וניגש לחגור את רצועות המצנח על מגדל-הסווינג.

המצנח שנפתח מעל לראשו של קצין-המילואים היה נפלא ביופיו. כולו מתוח ועגלגל, נשא אותו לבטח. הפעם כבר היתה זו צניחה-ממש ולא אימונים מעל מגדלים. כולו פליאה, התבונן הקצין למעלה. בכתפיו חש עדין את אחיזתן של זוג זרועות איתנות כביכול, שהחזיקו בו ובלמו את נפילתו. השמים היו רחבים והשקט גדול. רעש המטוס והמתחיות שבו נגזזו, באויר נישאו קולות צוהלים של חבריו הצנחנים. איזה רמקול למטה, ליד קופסת-גפרורים שהנה משאית כנראה, קרא אל מספר 3 ופקד עליו לא לחלום ולהתכונן לנחיתה.

— "רגע אחד", הרהר קצין-המילואים, "הרי אני הוא מספר 3". הוא התבונן למטה וראה את האדמה מתרוממת ועולה אליו במהירות יתרה. הוא הרים את ברכיו ובידיו החזיק את רצועות המצנח כשראשו כפוף. חבט!... גלגול, והרי הוא רץ מסביב למצנח ומרביצו על הקרקע. תם המעשה. זה הכל! לידו ראה את איש חיל-האוויר, כולו מתרונן:

— "שמע, זה נפלא! זה עצום!"

— "פחדת?" שאל קצין-המילואים.

— "באמת שלא! פשוט עשיתי מה שאמר לי המשלה. הוא אמר — 'הקשב!'

קמתי. אמר — 'בדוק ציוד!' בדקתי. אמר — 'היכון!' תפסתי בידי את הדלת ועברתי להיכון. צעק — 'קפוף!' קפצתי. זה הכל".

— "באמוני-הקרקע התרגלת כל-כך לשמוע לפקודות המדריך עד שכעת עשית

זאת מבלי לחשוב אפילו".

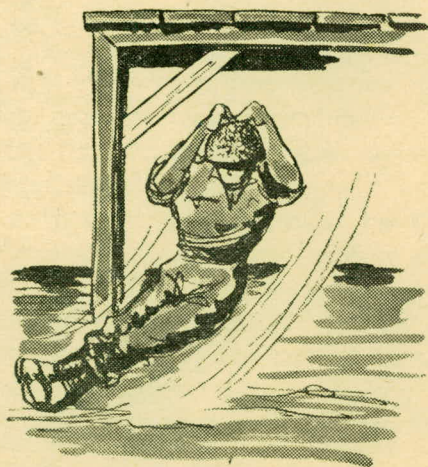
— "באמת התרגלתי. המדריך שלנו הוא מאה אחוז".

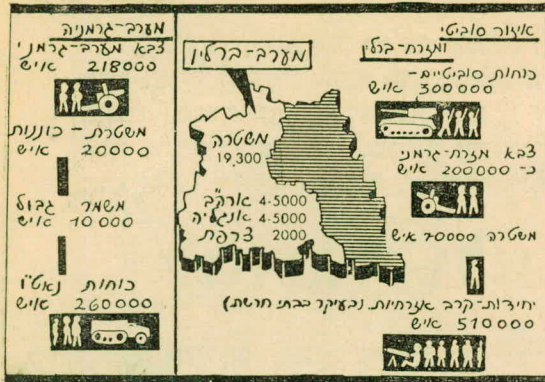
— „הוא באמת מצויין, אבל מענין שכל אנשי הדבוקות האחרות אף הם טוענים זאת על המדריכים שלהם”.

שניהם הפסיקו את השיחה והתבוננו כלפי הרקיע, אל דבוקה שניה שקפצה מן המטוס. נדמה היה שהמטוס מקיא קרביו. פקעים נפתחו ברקיע ופריחה נפלאה של מצנחים כסתה את השמים. הם עקבו בעיניהם אחרי המצנחים המרחפים והשוקעים לאיטם.

— „היכון לנחיתה! קפל את הרגלים!” נשמעו עצות וקריאות מפי הצנחנים שעל הקרקע אל חבריהם באויר. לא הרחק מהם אליעזר, בריא ושלם וכולו צוהל. במחצית השניה של הקורס לא היה זכר למתיחותו ועצבנותו, שדובר עליהם בראשית הקורס. קצין-המילואים נזכר בטיפולו של מדריך-הצניחה באליעזר, באיזו סבלנות ואהדה הדריך אותו ושיפר את גלגוליו. מדריך-הצניחה הם הנכס האמתי של ביה”ס לצניחה. עד כמה הם הקלו על האנשים את המבצע הגופני והנפשי הזה הקרוי קורס-צניחה. לא לחנם שולחים לתפקיד זה מדריכים טובים ביותר.

קצין-המילואים התחיל לאסוף את מצנחו, כשהוא מהרהר. תפקיד המפקד נראה לו לפתע באור חדש. האם היציאה לקרב דבר קל הוא? האם האימונים המפרכים לאנשי-מילואים מבוגרים דבר קל הוא? זכאי כל חייל, בכל יחידה ובכל משימה, שיהיה לו מפקד דוגמת מדריך-הצניחה — שיוכל כל חייל להתגבר על יסוריו ופחדיו, שיוכל כל חייל לציית תוך אמונה ושמחה. חייב המפקד בכל מקום להיות מדריך — נוסף להיותו מפקד.

עתון מערב-גרמני המוקדש לענינים צבאיים ניסה להמחיש בפני קוראיו את תמונת היערכות-הכוחות ההדדית ב"שתי גרמניות", כפי שהיא נראית לו. אכן, כמובן, לדעת האם כל פרטי תמונת-המצב ש"מחול" הועלו על-ידו במלוא הדיוק, אך מכל-מקום ממחישה הדיאגרמה, לפחות, כיצד רואה צד אחד את המציאות הצבאית של "מחניים" בגרמניה בראשית שנות-הששים.

„חטיבה אטומית" לנאט"ו - מה טיבה ?

אחד. טרם נקבע מה תהיה השתייכותו הלא-
מית של זה, אך גנ. נורסטאד מקוה כי הלז
לא יהיה אמריקני'."

- ... "ראשי־הנפץ האטומיים של כלי־הזין בהם תשתמש, חטיבת־המשימה' של, באט"י ייש ארו בשליטה אמריקנית בהתאם לחוקים הקוב־עים שרק הקונגרס יכול לשנותם — כך נודע ממקורות מחלקת־המדינה של ארה"ב, המציינים גם כי הכוח החדש נמצא עתה, בשלב מתקדם של תכנון."

- ... "בכדי שיוכל להשפיע על מהלך הקרב, צריך כל מפקד לעבודה שתעמיד לרשותו. ובמקום בו מרחב-פיקודו הגדול רחב-היקף כזה של גנ. נורסטאד — הכרחי כי עבודה זו תהיה בעלת נייחות מעולה.

שאלות מנהלה ואימון תהינה כרוכות בקש-
יים בלתי-רגילים בכוה בעל הרכב בינלאומי
מעורב שכוה. על כן, מנקודת-המבט הצבאית-
גרידא, מותר היה לצפות לכך כי לתפקיד זה
תיקבע הבריגדה-המגברת הקנדית.

ברם, ברור הוא כי שיקולים מדיניים ימלאו תפקיד חשוב בתפעולו של 'כוח-משימה' זה. באם יופיע איום על אגפיו של 'נאט"ו' שבסכנה דינבית או בתורכיה, חשוב יהיה להפגין את הסולידריות של 'נאט"ו' ע"י שישותפו בהקדם בהגנתם גייסות מקרב שלוש המעצמות הנמנות על 'קבוצת-התמיד' של הארגון; ואת זאת תאפי' שר לגנ. גורסטאד עתודה זו."

משנודעה, במרס (שנה זו), החלטת נאט"ו על הקמת "חטיבת-משימה אטו-מית" שתעמוד לרשות המצביא-העליון של כוחות הארגון (גנ. ל. נורסטאד) — החלו להישמע ניתוחים והערכות שונים בעקבות תכנית זו, אשר פותחה ע"י סגנו הבריטי של גנ. נורסטאד, גנ. סאָר ריצ'רד גייל, יש ענין, הן צבאי והן מדיני, באחדות מן ההערות שהופיעו ב"דילי טלגרף" הולנדוני רב-ההשפעה, מפריעטו של סופרו המדיני והצבאי גנ. לויט. מרטיי, אשר ביקר בזמנו בישראל: —

- ... "החטיבה תהיה מורכבת תחילה משלוש גדודים — בריטי, אמריקני וצרפתי. ניתנה הסכמה אילמת של שלוש הממשלות להעמדת גדוד על-ידי כל אחת מהן. מקוים כי מאוחר יותר תוגדל החטיבה עד ל-5 גדודים. במשך הזמן יתכן ותורחב לכדי דיביוזיה, או אף למעלה מזה, על-ידי ש"ימשכו" גדודים ממש, שבע או שמונה מדינות מבין ארצות החוזה הצפון-אטלנטי. החטיבה תהיה חמושה גם בכלי-נשק מקובלים, ויחידות-אוויריה טקטיות ותובלתיות תסופחנה אליה; וכן — במצבים בהם יהיה צורך בכך — יחידות-צי.

כרגיל, ישרתו הגדודים במסגרת צבאות אר-
צותיהם, אך מדי-זמן, ישלפו אותם על-מנת
שיתאמנו בצותא ככוח אחיד, בפיקודו של מפקד

מעצפה מה"ד

"המשימה בוצעה! לפלוגה שמונה הרוגים וחמישה פצועים" — כך דיווח המ"פ למפקדו בחזרו מן הפעולה. היכן קרה הדבר? באיזו פעולה? ובאלו נסיבות נהרגו השמונה ונפצעו החמישה? האמנם היו נפגעים אלה מחובייהם? ומי יתן את הדין כאם הנפגעים לא היו מחובייהם המציאות?

להרוג - ולא להיהרג!

מחייב לדקדק ב"קטנות" ולודא ביצוע אישי נכון על-ידי הפרט. כי מה תועלת יש בהתקפת כיתה, מחלקה ופלוגה, בהתקפת גדוד או אף בהתקפת עוצבה, כאשר החיילים אינם יודעים לאכן את האויב ואינם מיטיבים לפגוע בו? כאשר הם מתגלים ממושכות לעין האויב ומהיום מטרה נוחה לפגיעה — בשל תנועה לא-גבוהה, שימוש לא-נכון במחסות והסוואה לקויה? האמנם נרצה בכך שתישמר ה"מסגרת" בעוד החיילים נפגעים אחד אחד? אם בפעולה מקומית מצומצמת בהיקפה, שאין הכרח שיהיו בה אבידות לכוחותינו, נהרגים שמונה ונפצעים חמישה — כלום לזאת נצחון ייקרא או כלשון המ"פ: "המשימה בוצעה!"?

ולא בשיקולים טקטיים מוטעים הכתוב מדבר, אלא בדברים פרוזאיים בהחלט: בבדיקת ציוד-הלחימה ובהתאמת החגור לפני היציאה, באופן נשיאת הנשק בשעת התנועה והשימוש הנכון בו, בהסוואה אישית ובניצול נכון של מחסות-מאש שבשטח, בפעולת המקלען ליד המקלע ופעולת כל רובאי מעמדת-האש שלו, בהעברת פקודות, בתצפית ודיווח, במשמעת-מים ומשמעת-שבילים ומשמעת-לילה וכו' וכו'. והדרג שעליו שומה לודא בכל תנאי ביצוע נכון ומהיר של כל פעולה על-ידי כל פרט ביחידה הוא דרג המ"כ, המ"מ והמ"פ (מבלי לגרוע במשהו מאחריותם של המפקדים שמעליהם). שלושה אלה — המ"כ, המ"מ והמ"פ — הם-הם המפקדים הבאים במגע בלתי-אמצעי יום-יומי עם חיילי היחידה; ועליהם, קודם-כל עליהם, מוטל התפקיד להכשיר את החיילים להחימה ולהנהיגם בקרב, וכל חשיבותם בכך שהם מופקדים ישירות על אותם ענינים פרוזאיים

כידוע לומד החייל את הפעלת נשקו מצדה הטכני והטקטי כאחד, לומד את כללי ההתנהגות בשדה ואת כל שאר היסודות מהם מורכב אימון-הפרט. רק לאחר שסיים אימון זה הריהו מתחיל באימון מתקדם יותר, דהיינו: אימון המסגרת; תחילה במסגרת הכיתה, לאחר-מכן — במסגרת המחלקה, הפלוגה והגדוד. אך האם יש להבין מכך כי למן אותו רגע בו עבר החייל את המפתן ונכנס לטרקלין האימון-במסגרת, שוב לא נודעת חשיבות לאופן פעולתו כפרט? הדו"ח של המ"פ, "לפלוגה שמונה הרוגים וחמישה פצועים", אינו מאשר זאת. ההיפך מזה הוא הנכון! הוכח כי האבידות בפעולה זו היו אולי נמנעות אילו אך טרח המ"פ, אילו טרחו המ"מים והמ"כים, להקפיד על ביצוע נכון על-ידי כל פרט בכל שלב משלבי האימון לקראת קרב. היתה זו טעות חמורה מצד מפקד דים אלה להניח כי האימון-במסגרת — תהא מסגרת-האימון גדולה כאשר תהא — שוב אינו

אמר נפוליאון: "במלחמה הכל פשוט,

אלא שאפילו הדבר הפשוט ביותר קשה מאוד". במה הדברים אמורים? — בקשי הביצוע. התכניות קובעות לזה יש לעשות. אך שאלת הביצוע היא שאלת ה"כיצד". על-כן טבעי הוא כי ב"מעצפה מה"ד" — אשר כשמו כן הוא: מעצפה, ממנו מבחינה העיונית-הצופיה את הנקודות הטעונית תיקון או הדגשה — תופנה הפעם תשומת לבם של מפקדים ומדריכים לחשיבות החיונית של טיב ונקיון הביצוע. כי שנים תלויים באיכות זו של הביצוע: — עצם הצלחת הפעולה והשגת יעדה — ואותו צד אשר הודגם ב"משל-הדו"ח שבפתח רשימה זו ב"מעצפה מה"ד", הלא-הוא הסכון חיי החיילים.

שהזכרנו, שהם פרוזאיים כמו הקרב-עצמו, ואשר בהם טמון סוד ההצלחה או הכשלון.

ועל-מנת שהחייל יבצע את פעולותיו בשעת קרב ביעילות ובמהירות מירביים, שומה על מפקדו לאמנו ולתרגלו בלי-הרהר; ומה שחשוב מכל — להקפיד שאמנם כך יבצע. כך ולא אחרת! וההקפדה אינה ענין לענות בו מעת לעת. זהו תהליך ממושך, מתמיד, בלתי-פוסק: החל בהקפדה בעת אימון החייל כפרט וכלה בהקפדה במסגרת תרגיל עוצבתי או כל אימון משימתי אחר. וכאמור, כונתנו להקפדה על "קט" גות יום-יום", על דברים פרוזאיים בהחלט, "בלתי-חשובים" לכאורה, אשר באופן ביצועם טמונות תוצאות הקרב. "שמונה הרוגים וחמישה פצועים", או — "המשימה בוצעה ללא כל נפגעים לכוחותינו". בכך הוא השוני.

המסקנה המתבקשת מאליה היא: אימון החייל ותרגולו בכל הזדמנות בנושאי אימון הפרט, והקפדה מתמדת על אופן הביצוע של כל פעולה על-ידי כל פרט בכל שלב משלבי האימון — ובקרב עצמו. כך, למשל, אין כל מניעה לחזור ולבצע תרגיל אחד מספר פעמים בגלל ביצוע אישי לוקה מצד החיילים — גם אם התרגיל לא נועד מעיקרו לבחון את מידת כושרו של הפרט בתור שכזה. בתרגיל משימתי,

למשל, ניתן לנצל "הפוגות", ושעות לא-מועטות המתבזבזות לריק, לשם תרגול נוסף של החייל כפרט. יתכן שיש מקום לבצע חזרה קצרה על עיקרי אימון-הפרט כפתיחה לסידרת-אימונים כלשהי, תהא מטרת אותה סידרה כאשר תהא. מכל מקום, ברי כי דרוש תרגול בלתי-פוסק בנושאי אימון-הפרט.

מאידך גיסא, בכל שלבי האמון, אף באלה המתקדמים ביותר, יש להקפיד על ביצוע אישי נכון ומהיר מצד כל פרט. מכאן יובן שעל המ"מ והמ"פ להיות נוכחים בכל אימון בעיקר לשם עזרה בהדרכה ולשם הקפדה על פרטי הביצוע. ישאל כל מ"מ ומ"פ את עצמו, היכן נמצא הוא בעת שפקדיו ביצעו אימון או תרגיל זה או אחר, ומה תרומתו-הוא באותו אימון לקידום הכושר האישי ויכולת-הביצוע של הפרט ביחידה. אימון החייל ותרגול בכל הזדמנות בנושאי אימון-הפרט, והקפדה על שלימות הביצוע ומ-הירות מצד כל פרט בכל שלב משלבי האימון, בהכרח שיתנו תוצאות שונות מאלו שבדוגמה בה פתחנו כאן. אמנם אותה פעולה שבעקבותיה כביכול דיווח המ"פ "שמונה הרוגים וחמישה פצועים", לא בוצעה מעולם, וכל דו"ח כזה לא הוגש. אך אמרו קדמונינו: "איזהו חכם? — הרואה את הנולד".

"הנסיון מוכיח כי בשביל שתצלח לעבודת, הסברה והשכלה' עם הגייסות (ואין אני מפריד לעולם במחשבתי בין 'הסברה' להשכלה' שכן שתיים אלו חופפות זו את זו), צריך שיהיו לך רקע-בקיאות צבאי נרחב למדי, השכלה, מקובלת' הגונה, שכל-ישר — ומעל-לכל יצר מפותח-ביותר של עושה-נפשות; דהיינו תחושת-שליחות והתמכרות גמורה, אם ננקוט בלשונם של ספרים טובים."

מתוך אגרת-קוראים ברחון צבאי אמריקאי, מפרי-עטו של קצין "הסברה והשכלה" ותיק.

★

"אנו מדברים על פעולות-מחץ, עצמת-אש וניידות — ועל, חיל-ההכרעה, השריון. אך מה בענין איש-ההכרעה, השריונאי? אין אני רוצה לגרוע מתהילתו של חיל-הרגלים. אך הרגלי איננו היחיד המוצג בפני ההכרח, לשם מילוי משימתו, לקרב אל האויב ולהילחם בו תוך מגע-מהודק עמו. וטוב כי יוכר הדבר ע"י הנהגת, סמל-הטנקאי-הלוחם."

מתוך מכתב אל מערכת "ארמור" (ירחון חיל-השריון האמריקני) של לויטננט-משנה בגדוד טנקים.

אמרות • השגות • מושגים

„מדי-פעם נשמעת התביעה האומרת כי מימרה-מאלפת זו או אחרת, חייבת להתנוסס על קירותיו של כל בית-ספר צבאי שבארצנו. אילו נמצאו אזנים קשובות לכל התביעות הללו כי אז לא היה ודאי נשאר כלל מקום בשביל הלוחות הדרושים לצרכי הוראה... אולם עם זאת מן הראוי הוא כי יימצא מקום-מה להצגת משפט כבד-משמעות אחד שבספרו של דוד הווארת, יום-האפס, המספר את מעשה הפלישה לתוך נורמנדיה: „אפילו מחצה של אש-התותחים הכבדה ביותר — אין בה כדי להעמיד במבחן כה חמור את רוחו של חייל כאשר עשוי להעמידו מצב בו לא נאמר לו מה עליו לעשות.“

★

„משוכנע הנני כי אין לך שדה-פעולה בו ניתן לאדם לגלות את המעולות שבסגולות-המנהיגות הגלומות בו מאשר בפעלו בקרב אותם אנשים הלוחמים על הקרקע.“

★

„יכולה, מלחמה מוגבלת' להיות מוגבלת באשר למטרות המלחמה; מוגבלת באשר לשטח; מוגבלת באשר לכוחות המופעלים; — או מוגבלת בשלושה אלה גם-יחד. לרועי-המזל רבים הם האנשים — בין שלובשים הם מדים ובין אם לאו — אשר דומה כי מזהים הם מלחמה-מוגבלת עם מלחמה-קטנה. ואין זה בהכרח כך. במלחמה מוגבלת, שלא כבמלחמה תרמו-גרעינית, אפשר לנקוט באסטרטגיה — כלומר, אפשרי בה להשיג, באמצעות שימוש בעצמה-צבאית, את מטרותיה של המלחמה. כוחות צבא-היבשה, ביכולתם לסייע להשגת המטרות אשר אומה הציבה בפני עצמה. ועל-כן רואים אנו כוחות-צבא אלה ככוחות אסטרטגיים במובנה הנכון של המלה. מוטל עלינו לספק אותה הגבה מהירה שתאפשר לנו להרתיע מלחמה-מוגבלת; או לזכות במלחמה-מוגבלת בטרם תהפוך למלחמה בלתי-מוגבלת גדולה. הננו זקוקים לעצמה שתהלוך משימה זו, וכן לגיידות — היכולת להביא במהירות כוח מספיק אל נקודות-התקלה.“

מדברי ראש „ענף כלי-הזין המיוחדים“ במחלקת מחקר-ופיתוח של צבא ארה"ב.

★

„המחבר מנסה לקבוע בחני-יסוד לצורך טיפול באותו מצב-דברים שניתן לשער כי יתהווה בעתיד — ואשר בו יידעו כוחות-ינו-המזוינים את הכל על אודות הצד המכני של כלי-זינם, אך עם זאת לא יידעו דבר על התוצאות הצפויות מתפעולם.“

מתוך ציון ל„מדיניות-הגנה ואסטרטגיה“, ספרו החדש של מרשל-המשנה האווירי א. קינגסון-מקלורי.

עתיד חיל-הרגלים - או עתיד האדם הלוחם?

הרהורים בעקבות מאמרו של סא"ל י. בר

מאת אל"ם עוזי נרקיס

המכובד סא"ל בר, איש וינה וספרד, האם נכונה הגדרת "כריסטיאן דיוור" שלו — או אולי נשאר הנזר, אלא שנתיתם בינתיים מנושאו — או שמא שינה נושאו את טעמו ומהותו.

אפשרויותיה של מלחמה תרמוגרעינית טוטאלית

שלוש הן האפשרויות הפתוחות להבערת מלחמה זו:

- ייזום על-ידי אחד הצדדים
- הדרדרות מ"מלחמה קטנה"
- טעות.

יזומה. זוהי אפשרות קבועה, סכימטית, אשר אמצעי-הגילוי האלקטרוניים המפותחים, וכוננות מחץ קבועה המתמשכת בכל שעות היממה, מס' פיקים לעת-עתה ככוח-הרתעה כלפי אלה הנא-חזים ברעיונה.

הדרדרות. אפשרות זו מסתברת יותר, ברור כמעט לכל אחד, כיצד מתחילה מלחמה קטנה — אך איש לא יוכל לחזות מראש כיצד תסתיים. דוגמה: — פלישה סינית במימדים בינוניים (בינוניים לגבי סין) להודו, המבקשת או סיוע מערבי — אשר אם כונתו באמת לעצור פלישה כזו, חייב להיות גרעיני.

— לאוס, או סיאם, או כל מדינה אחרת, יכו-לה להיכלל בנקל במסגרת גורם זה למלחמה טו-טאלית, כתוצאה מהדרדרות, אשר תחילתה נר-אית תמימה מאוד ואינה מבשרת רעות.

פְּעוּת. גם אפשרות זו מסתברת מאוד, והיא יכולה ללוש, למשל, אחת הצורות הבאות:

1. — דמו בנפשכם כי הרוסים נכנסו לברלין-המערבית, כהגשמת סחיטה פרמ-

תקופה חדשה נפתחה, דומני, בעיני האנושות בשנת 1956; וציון-הדרך לכך היתה מערכת סואץ. מאז מערכה זו, לא פקדו את כדור-הארץ מלחמות — כי אם פעילויות-נמרצות (ונמרצות פחות), ואלה — במסגרת "חוקי הדא-פקטו" של האו"ם, כשכל גוש פועל בפריפריה שלו שב-מציאות (ההתערבות בהונגריה על-ידי רוסיה — והנחיתה האמריקאית-בריטית בלבנון וירדן) וכל מדינה — בשטחיה החוקיים (צרפת — באלג'יריה, בריטניה — במושבותיה באפריקה, וכן הלאה).

שנת 1959, ביחוד, נתברכה בכך שפרט ל-פעולות "משטריות" — כגון אלו בניאסלנד — וכמה פטרולים-אלימים (בגבול הודו-טיבט, בלאוס) — לא נתקיימו בה מלחמות.

תקופה זו, לפי הערכתי, הנה סימן לאלו הב-אות אחריה. ואם כן, הרי נשאלת השאלה: מדוע? האם רק תודות לברכות-הקבע של האפיפיור — או שמא הגיע חזון אחרית-הימים?

אך מסתבר שטרם הגיע חזון אחרית-הימים להתגשמותו, והתופעה שאנו עדים לה אינה אלא תולדה של שיווי משקל תרמוגרעיני, שביר ורגיש כיום ובשנות-הששים הראשונות, אשר יתגבש-וילך עד לרויה תרמוגרעינית, שתוציא מכלל שימוש — מטעמי פחד ההכחדות — כל משחק באש.

במלחמת-סואץ הלם לב העולם מפחד מפני שכרון-חושים מזרחי או מאיומים אמתיים — או שניהם גם-יחד — שייכלו להביא למלחמה תרמו-גרעינית טוטאלית, אשר סופה אין לשור אלא באבדון.

אנסה לנתח בסקירה זו וברשותו של עמיתי

רום למלחמות-רבתי, ולהחניק את המלחמות-
הקטנות בעודן באיבן (עיין סואץ).

ההתפתחות הדיאלקטית - או המטפיסיקה של היקום

החוק הכללי של התפתחות דיאלקטית קובע
תהליך מתמיד של סינתזה בין התיזה והאנטי-
תיזה, אלא שבמידה ונוקקים אנו לסיועו של חוק
זה, עלינו להתחיל ברמתו הגבוהה ביותר.

לפי הגל נוצר כדור הארץ כתוצאת פעולת
שרשרת של חלקיקים שנפלו בחלל ונתקלו אה-
דדי...

קרל מרכס שאב מהגל תורה זו ויישמה באו-
פן דיאלקטי למטריאליזם ההיסטורי; ומלחמת-ה-
מעמדות, אשר אחריתה בלניניזם, מתבטאת בבי-
קורת-העצמית שתאפשר המשך התהליך לאחר
שכלה הרע מן הארץ (משמע המשטרים השו-
נים)...

— האם אין יישומו של חוק זה מחייב הרס
החיים על כדור הארץ שלנו ותחילתם מחדש
לאחר מכן...

— או שמע חיסול מערכת השמש שלנו על-מנת

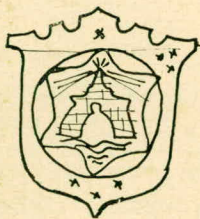
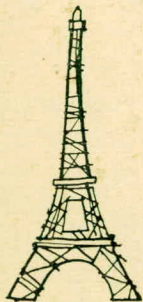
גנטית — אך טעו בהערכת התוצאות, וה-
אמריקאים הפעילו בכל זאת כוח (ויש
להם לצורך זה רק כוח גרעיני).

במידה שהאמריקאים לא היו מפעילים
כוח, היתה אירופה אוibדת בנחת, מדינה
אחר מדינה, וזאת בעיקר מטעמי אבדן
האימון, וחוסר הרצון לגרום להשמד עו-
למי בגלל ארץ זו או אחרת — כל פעם
בגלל אחת בלבד.

2. — יכולים הנכם לראות בעיני-
רוחכם את הטייסים הנושאים פצצות-
מימן בשמי אירופה בכל שעות היממה.
אחד מהם טעה (גבול "מסך-הברזל" הנו
מיוער וקשה להבחנה) ועבר הגבול...

3. — או שמא יקרה הדבר בהגיע
מטוסים בלתי מזוהים" (אויב) בשמי
ארה"ב בגובה רב — ואין המכ"מ מבחין
באם פניהם לסיוור או להפצצה? מה יעשה
או מפקד "פיקוד-האוויר-האסטרטגי" או
יותר-נכון נשיא ארה"ב...

מן האמור לעיל יובן כי אין זו כלל בעיה
קשה כיצד להביא לידי השמד טוטאלי בעולמנו.
ולכן מעריך אני שיעשה כל מאמץ שלא לג-

איש איש — ומצפהו. טבעי הוא כי אופן

ההתבוננות בתהליכים המתרחשים בעולמנו (וכמובן
— גם בעולמנו הצבאי) מושפע ע"י תחום פעולתו
של המתבונן וע"י אורח-ההגות שלו. באחד הגליונות
האחרונים של "מערכות" העלה סא"ל ד"ר ישראל
בר, משתתף ותיק של הירחון וכיום ראש החוג
להסטוריה-צבאית במכללת תל-אביב, מחשבות על
תפקידו של חיל-הרגלים בתקופה הצפויה. בא
עתה אל"מ עוזי נרקיס, שאף הוא לא בגדר "פנים
חדשות" ב"מערכות" (והמשמש כיום נספח-צבאי של

ישראל בצרפת ובארצות מערב-אירופה אחרות), ומביע הרהורים בעקבות המאמר הנ"ל. הקורא יתעניין
בודאי בראשוראשונה בגופי-המערכות שבמאמר ושבמסות-ההרהורים; ודאי ישימצא, גם כאן וגם
כאן, מחשבות רבות שאתן יסכים — ויתכן שאף יחלוק על משהן. אך שאלה אחרת היא האם ימצא
גם סתירות כה רבות בין הניתוחים וההערכות מכאן ומכאן. למערכת ודאי שלא יקשה להסכים
עם הנחתו הכפולה של ע. נ. כי במלחמות-עתיד (באם תבואנה על האנושות הדווייה) צפוי בודאי
תפקיד נכבד ביותר הן למכשירי-ההשמד המשוכללים (אולי משוכללים קצת יותר-מדי...) של
המחר הקרוב והן לאותו אדם (דהיינו — טיפוס-אדם) אשר ישכיל להפעילם תכליתית. אך בקבלת
הנחה זו אין המערכת רואה כל סתירה שהיא להזדהותה עם הנחה אחרת: — כי טרם אבד הכל
על תפקידו של חיל-הרגלים במלחמות, וכי יש להניח כי ברוב-דיוכן של מלחמות אפשריות (פרט
אולי לאותה "מלחמה אחרונה" שמדי-פעם מתמלא העולם פחדה) ימלא חיל-הרגלים את אחד
מתפקידי-היסוד.

שיתחילו החיים במערכת שמש אחרת...
 — או אולי קץ היקום ותחילתו אי שם...
 אלא שלא נראית לי תנא דמסייעתא של "חוק
 התפתחות הדיאטלקטיקה כ"Ratson Dêtre של
 חיל-הרגלים.

כמה הגדרות

גורם האדם — "פאר היצירה", "הא-
 דס באשר הוא אדם" (א. ד. גורדון), "גור-
 רם של קבע אשר בכלותו, הרי — לפחות
 באשר לבני-מינו — כלו כל הקיצין".
 (הגדרה שלי).

חייל-רגלי — חייל המבצע מסעות-
 התקרבות ולחימה תוך ניצול בלעדי של
 רגליו. סוג כזה היה קיים עד מלחמת
 העולם הראשונה.

חייל-רגלי-מוסע — מבצע לפחות את
 ההתקרבות ברכב.

חייל-רגלי-משורין — מבצע התקר-
 בות, ולעיתים גם לחימה על היעד, מתוך
 כלי-רכב (לרוב — משורין).

חייל-רגלי-מוסע — מבצע מסע-הת-
 קרבות אל היעד במטוסים — או הלי-
 קופטרים.

חייל-רגלי-מוצנח — נוחת על היעד
 בניצול המצנח (וחייב ע"כ באימונים מור-
 כבים יותר).

חייל-רגלי-ימי — מוסע אל יעדו על-
 פני הים.

צבא-יבשה או גייסות-קרקע — כלל
 החילות שהיעד ללחימתם הנו קרקעי, והם
 חשים בו שעה שהנם לוחמים, כגון חי-
 לות-הרגלים למיניהם, חיל-שריון, תות-
 חנים, הנדסה וכו' וכן "דור-חיים" (אמפי-
 בייס) כגון ה"מארינס".

התפתחות המחשבה המדינית- אסטרטגית רבתי

נראה, כי משהבינו הרוסים כי כל נסיון
 להשיג מטרות "פוליטיות, חברתיות וכלכליות"
 בשיטות העוללות להביא חרבן עולמי אינו הג-

יוני יותר — פנו ועברו לשיטה חדשה.
 אמנם קשה לציין מתי בדיוק עברו לשיטה
 זו, אלא שברור שהיא קיימת, ואף יעילה במק-
 רים רבים. מכנים אותה "מלחמה קרה"; אך
 דומה כי מתאים יותר לכנותה "מלחמה חתרנית"
 (Subversive War).

ואלה הקיום המציניים אותה: — היא יוזמה;
 מגמתה לכוון את המתח העולמי, בהתאם לצורך;
 ולאחרונה — מיישמת היא תכניות סיוע למדי-
 נות נחשלות — בה בשעה שהמדינות המפותחות
 נאבקות בקשיים תקציביים גוברים ובמגמות
 אינפלציוניות, כתוצאה מן הכורח להחזיק מעמד
 במערכת-החימוש ובתכניות הסיוע לזולת.

מאידך גיסא, מתפתל כאמור המערב במאמץ
 לנטרול היוזמה הסובייטית ולמתן תשובה לתמ-
 רוניה. רבים הם הטוענים כיום שקודרים הסי-
 כויים לעתידה של כלכלת המערב במאבק זה —
 עכ"פ, בלי גורם-יסוד אחד שטרם נכנס לתוכו
 די-תוקפו, והוא הגורם הסיני.

האם אמנם יסיט גורם זה את מאמץ ברית-
 המועצות — לעתיד פתרוניהם.

המבוכה האופרטיבית

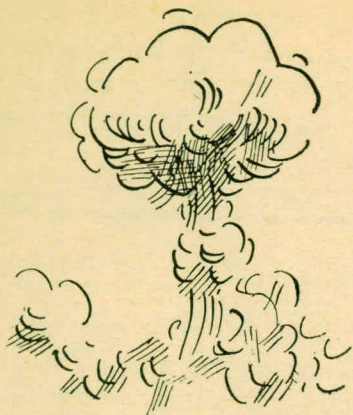
משהופיעה הפצצה התרמו-גרעינית כגורם-
 ההרס בהא-הידיעה, נתישבו הוגי-הדעות והמ-
 טות-הכלליים על מדוכת עתידם של הכוחות
 המזוינים.

בעדיפות ראשונה ניתנו במעצמות הגדולות
 האמצעים לבנית כוח ההרתעה — אמצעים נוש-
 אי עצמת-הנפץ התרמו-גרעינית: — באויר —
 מטוסים מרחיקי-טווח ומגביהי-טווח; בים —
 צוללות אטומיות, הפולטות קליעים מתחת לפני-
 הים; ביבשה — טילים לטווח-רחוק (כגון הטי-
 לים הבליסטיים הבינ-יבשתיים).

לאחר-מכן ניגשו לדון בעתידו של הנותר.
 וסבורני כי נתקלו בשתי בעיות-יסוד:

- ארגון הכוחות, והיחס הכמותי והתפקודי ש-
 בין כוח-האדם לעצמת-האש;
- שיטות לתפעול כוחות אלה.
 אנסה לפרט בעיות יסוד אלה.

ארגון הכוחות והיחס הכמותי והתפקודי ש-
 בין כוח-האדם לעצמת האש. צבאות שונים
 עברו בשטח זה שלבים רבים, ועוד מתלבטים

דים. "קצין כמפקד-חוליה" — במידה ש"קצין" הוא שם-תואר לבעל רמה אינטלקטואלית מתק-בלת על הדעת.

גורם-האדם ו"מלחמת הכפתורים"

אין תימה שגורם-האדם הנו גורם מתמיד, כל עוד האדם קיים. ולא רק לצורך בלימה, או טי-הור, או שלטון-צבאי לאחר המלחמה (על ה"אד-מה החרוכה") — אלא גם יען כי הוא החייב "ללחץ על הכפתור", ולחשוב אף בעתיד מה לעשות — ומה לא לעשות. אולי זוהי הגדרה פשטנית במקצת, אך מגמה בה, במערכת זו של תכונות למלחמה, ואולי גם של ביצועים, משמש האדם כלוח-העצמות — וכל יתר המכשירים משמשים אותו.

אין זה החייל הרגלי, שבעולמו עדיין עולה לו השמש במזרח ושוקעת במערב, ובינתיים עבר יום שלם, אשר סביבו נבנית עוצבת-הקרב-היסודית — של המחר הקרוב — אלא האדם.

ולבסוף הערה: הדמות של הלוחם העברי שנקבעה — תוך דורות, החל מיציאת-מצרים, יהושע בן-נון, גדעון ויפתח, המכבים ומלחמת-השחרור — כלוחם רגלי, אינה אלא תוצאת העוני של עם ישראל והתנאים בהם נמצא עוני — פשוט לא היה כסף; תנאים — שטח הררי, מזה, וחוסר חרש-ברזל, מזה.

עד היום. לכאורה, ברור לכל כי עוצבת-יסוד יבשתית חייבת כיום להיות מורכבת מן האלמנטים השונים של צבא-היבשה, וכי באחת הרמות שמעליה מצטרפים גם אלמנטים נוספים (כגון אוויר-טקטית, ארטילריה-אטומית וכו'). אך לאמתו-של-דבר טרם נסתיימו הויכוחים, והאר-גון משתנה מעת לעת.

לא אתימר להציע ארגון עוצבת-יסוד כפי שהיא עלולה להתאים לגייסות העלולים, לדעתם, להילחם במתכונת גרעינית; אלא שברור לי לח-לוטין כי לא חיל-הרגלים הרגיל, של מרלבורו או לואי ה-IV, יהא השאור שבעיסה. ניידות טכנית ומחשבתית — הן אשר תק-בענה בסופו-של-דבר ארגון הגיוני בעתיד.

שיטת תפעול הכוחות. במידה שיכנסו כוחות לפעולה, הרי שתפעולם יהיה "משטרתי". אך במידה שאין לצבאות העידן התרמו-גרעיני ברירה, אלא לתכנן מלחמה בחסותה של "מט-ריה" פעילה של פצצות מסוג זה — הרי רבה גם כאן המבוכה.

— מה יעשו דיביזיות ה"מערב" מול שטפון "מזרחי" קונבנציונאלי באירופה, או בכל חזית אחרת, גם אם יהיו בוניות כבריגדות משולשות, מרובעות או מחומשות, או קורפוסים או ארמיות — בלא שיפעילו פצצות תרמו-גרעיניות להג-נתן?

והיה אם יופעל כוח תרמו-גרעיני — אין לדעתי מנוס מן ההדרדרות למלחמה טוטאלית. לא נראית כלל התנגשות מוגבלת בין "מז-רח" ו"מערב" בלי ניצול כוח אטומי; וכתוצאה מזה — הדרדרות.

אינדיבידואליזציה או אינטלקטואליזציה

מטר פצצות-אטום, קרינה והרס יגרמו לבדי-דות רבה-יותר בשדה-הקרב מאשר בעבר. התוצאה מתופעה זו אינה יכולה להיות אינ-דיבידואליזציה — משמע קרבות של אינדיבי-דואלים — אשר המסקנה המשתמעת ממנה הנה אימון הלוחם העצמאי.

דומני כי התוצאה הישירה מבידודות זו הנה לחימה ברמות נמוכות-יותר (במידה שיילחמו) אשר הציווי היאה לה הנו העלאת רמת המפק-

פינת התותחן-המשורין

קדימה ולמגע עם האויב, כמעט ועושה אותה לחיל נפרד ושונה בתכלית מן הארטילריה הרגילה: — שכן עליה לגלות אותן התכונות עצמן — צירוף של עצמת אש, ניידות ופעולת-הלם — הנדרשות משאר חלקיו של צות-החילות-המשורין, מפקדיה חייבים להיות בעלי רוח-מתקדמת ורבי-המצאה.

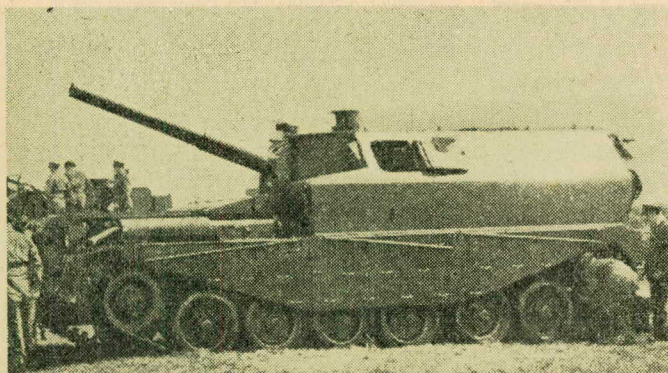
אי-אפשר שיחול על פעולותיה מכלול נוקשה של נוהלי-מבצע — שכן עליה להיות מסוגלת להנחית את אשה במהירות הרבה ביותר, בכל התנאים והמצבים; ועליה להיות בעלת יכולת להגן על עצמה בפני התקפת אויב, בין כשהיא בעמדות ירי ובין כשהיא במסע. היא עלולה להי-קרא להילוות אל הטנקים — מבלי שיהיה חיל-רגלים שילוו אותה. תכונות כאלו אינן רק בגדר של ציוד מיוחד שניתן לה — כי אם חייבות להיות תוצאה של מחשבה תוקפנית, ואורח-פעולה תוקפני, שקוימו על-ידי מפקדיה.

מתוך מאמר אמריקאי מלפני 10 שנים על „הארטילריה-המשורית בתוך הצות“.

„התחברות מהודקת הכרחי שתהיה קיימת בין טנקים, חיל-רגלים-משורין, מהנדסים-משוריינים וארטילריה-משורית, באם רוצים אנו כי שיתוף-הפעולה — דהיינו, עבודת-הצות של החילות-המשור-לבים — אמנם יקויים בפועל, שיתוף-פעולה זה צריך שיתבסס על ההבנה אשר ירכוש כל אחד מחילות אלה לגבי אופן-התפעול וגבולות-היכולת של שות-פיו בצות.

יש הכרח כי נבין מלוא-ההבנה כי גדוד תותחים-משוריינים, הוא יחידה לוחמת בכל המצבים. בכך טמון עיקר-ההבדל שבינו לבין הארטילריה של די-ביזית-הרגלים, או כל ארטילריה גרורה אחרת. אכן, אף באם תבלוט ותחפש חפשי-היטב בלוחות-התקנים של יחידות ארטילריה-משורית, בנוהלי-האימון שלי-הן או בהלכה-הכתובה בענין תפעולן — לא תמצא בכל אלה הבדלים בולטים לעומת מה שחל על כל ארטילריה באשר-היא. בעצם, ניתן אולי לומר כי ארטיל-ריה-משורית היא בגדר „אורח-מחשבה ותפיסה“, רוחה התוקפני, הנוטה לתנועה-

תותח-בינוני מתנייע של 5,5 אינץ' המורכב על שלדת „צנטוריון“.

השלדה מצוידת ביתד בלימה ענק המשמש כי מיצב; צות התותח פועל תחת מחפה של לוחות שריון המעניקים לו הגנה מפני פגזים נפיצי-אוויר, ובמקרה של מלחמה גרעינית — מפני קרינה.

מבט מסביב

הויכוח סביב הטנק

יש אמנם סבורים כי מקומם של כלי-הנשק הקונבנציונליים הולך ונעלם, וכי דירוגם בסולם העדיפויות הנו מן הנמוכים. אך זוהי כנראה טעות מובנת מאליה של אלה הנמצאים הרחק מפיתוחם של כלי-נשק גרעיניים.

עובדה היא שדוקא באותן מדינות בהן נמצא פיתוח כלי-הנשק הגרעיני בשלבים מתקדמים, מתעורר המצפון, ואולי השכל הישר, והננו עדים להתעוררות וקנאות בשמירת נאמנות ופיתוח של כלי-נשק קונבנציונליים.

עלי להודות כי התרשמתי מאוד מדבריו של הגנרל ויליאם קווין, ראש שירותי ההסברה של צבא ארה"ב, אשר לפני זמן קצר סיכם את הרצאתו כך:

"אנו יודעים ומאמינים — והדבר חרות עמוק בלבנו — כי הנשק הראשוני והסופי הוא החייל המתרוסס מתוך האפר האטומי או מכתש הפצצה כדי לבוא במגע, במטרה להבטיח את יעודו, שהוא תפיסה והחזקת שעל האדמה. עליכם להאמין בעיקרון הבסיסי כי המלחמות נערכות לכיבוש, לשליטה על שטחי האדמה והאנשים המחזיקים בהם".

יש לי הרגשה כי דברים אלה הנם כנים במידה לא מעטה, ועל כל פנים הריהם תזכורת טובה מאוד לרבים, אשר משום-מה נוהגים לעתים לשכוח כי הדבר הבסיסי והיסודי הוא בראש וראשונה השליטה, והלחימה למען השליטה, על הקרקע. כל הכוחות והאמצעים החדישים והמצויינים אינם,

בסופו של דבר, אלא אמצעי-עזר, תמיכה וסיוע, בעלי דרגי חשיבות שונים ומשתנים, כדי להבטיח את הנצחון במערכה המכרעת בה נאבקים לשליטה על הקרקע.

סטיתי אולי במקצת מן הנושא אשר רציתי להעלות ולספר אודותיו. הייתי מציע לכל אלה המאמינים עדיין בלחימה על הקרקע, להתעניין בויכוח הנטוש כיום באירופה סביב עתידו של הטנק.

שיחק לי המזל להיות לאחרונה בלונדון עת שהתה שם משלחת של קצינים בכירים מגרמניה המערבית, שבאו לדון עם הבריטים בעתידו של הטנק. נראה כי השאיפות והתכניות להגיע לכלל טנק "אירופי" אחד ואחיד לא יתגשמו, וזאת מחמת חילוקי דעות בין האנגלים לגרמנים, כאשר כל צד מסתמך על נסיונו הוא במלחמת-העולם השניה, ובמקצת על פרוגנוזות לגבי העתיד.

אמנם היה יסוד להניח כי השאיפה לסטאנדרט מיוצג בנאט"ו תוביל בסופו של דבר לפתרון המתקבל על שני הצדדים, אך לא כן הוא: —

הגרמנים, ועמם הצרפתים והאיטלקים המשתתפים בפיתוח הטנק, הגיעו לכלל מסקנה כי הטנק האידיאלי לזירה האירופית יהיה טנק שמשקלו כ-30 טון. לעומתם אין הבריטים נכונים לרדת ממשקל של 45 טון.

חילוקי דעות אלה נובעים בראש וראשונה, וביסודם, מסדר העדיפויות לתכונות השונות של הטנק. בעוד שהאנגלים קובעים את העדיפות —

1. תותח טוב;

2. שריון מגן על הצות מפני רסיסים והשפעות נשק אטומי;

3. ניידות.

הרי הגרמנים מציגים סולם עדיפויות שונה —

1. תותח טוב;

2. ניידות וזריזות;

3. שריון.

אם כי שני הצדדים מסכימים כי תותח טוב הנו בעל חשיבות מרובה ביותר, הנה לדעת הגרמנים עונה על הדרישות התותח 105 מ"מ האנגלי החדש, הנמצא ב"צנטוריון" מן הדגמים החדישים ואשר נתקבל גם על-ידי האמריקאים לטנק "מ-60". לעומת זאת רוצים האנגלים לפתח תותח משוכלל יותר של 120 מ"מ.

מפקח גייסות השריון של מערב גרמניה, גנרל

אוסקר מונצאל, מי שפיקד על דיביזיה משורית במלח"ע השניה, הנו אחד הסניגורים הנלהבים של האסכולה הגרמנית הנוכחית. שוב אין הוא מאמין כי יתכן עובי של שריון אשר יעמוד כנגד הפגזים, ובמיוחד לא נגד פגזי-מטען-חלול. כדי להפעיל את הטנק כנשק יעיל, רוצה הוא בניצול מלא של עשן, סיוע אוירי והתקפת-פתע ניידת. מאחר ואין הוא מאמין בכוח העצירה של השריון נגד פגזים, אין הוא מוכן להקריב את כושר ניידותו של הטנק כדי לזכות במחפה שערכו מוטל בספק.

לבריטים השקפה אחרת. היא מבוססת על ההנחה כי הנצחון הוא לטנק היכול להשמיד את טנק האויב מטוח ארוך יותר. מאחר וטוח איננו מותנה בעצמת-אש בלבד, אלא בשיתוף ותיאום שבין עצמת-אש למגן השריון, הרי שיש להקדיש תשומת לב רבה לגורם האחרון.

מטען חלול אמנם יחדור שריון בכל עובי, אך חדירתו לעתים היא כה צרה ומצומצמת, עד כי לא יוציא את הטנק מכלל פעולה. שריון עבה ימנע בכל זאת פגיעה, על כל פנים מטוח ארוך. ככל שיגדל השריון החזיתי של הטנק הרי זה כאילו יקטן טוח תותחי האויב. הבריטים סבורים כי כדאי לשאת במעמס הנוסף הזה.

הגרמנים, הנתמכים על-ידי שותפיהם האירופאיים, טוענים כי תותח בטוח של 1500 מטר הנו מספיק בהחלט.

למרות כל המאמצים להבנה, הסיכויים לטנק אירופי אחיד מלכתחילה הם כמעט אפסיים. נהיה, כנראה, עדים לשני אבות-טיפוס של הטנק החדיש, אחד אירופי ואחד אנגלי. שני הדגמים הללו ייבחנו במשותף, תוך חילופי אינפורמציה ותוך שאיפה להגיע לכמות ניכרת של חלקי חילוף משותפים, ככל שהדבר יהיה אפשרי.

אני משוכנע כי טוב נעשה, וביחוד אנשי השריון שלנו, אם נעקוב בהתמדה וצמידות אחר הנסיונות והלקחים שמפיקים כיום אנשי השריון הגרמני.

*

אחת המסקנות אליה הגיעו לאחרונה תעניין בדאי גם אותנו, אם כי יתכן ויהיו עוררים עליה: — מהי השפעתו של הטיל נגד-טנקים המונחה ע"י תיל, על המערך השריוני? לגנרל מונצאל השקפה ברורה גם בנושא זה.

ברגע שיופעלו טילים כ-SS-10 או SS-11, או ה"מאלקארה" ויורכבו על רכב משורין או על כלי-רכב ניידים, כפי שהצרפתים והאמריקאים מתחילים לעשות, השפעתם על שדה המערכה תהיה ניכרת. שוב לא תהיה אפשרות להפעיל טנקים בזוגות או שלישיות. יהיה הכרח להפעיל בריכוזים גדולים יותר, לנצל בהרבה יותר מחסות, ובהעדר כאלה — לנצל את השימוש בעשן.

יחד עם זאת מאמין גנרל מונצאל כי לתותח עדיפות על הטיל, על כל פנים לפי שעה. לירי הטיל נדרש לפי שעה זמן רב יחסית, וערכו בערפל, גשם וכו' מועט. במגע-פתע בטוחים בין 100 ל-500 מטר עדיפות בולטת לתותח מהיר-ירי. ערכם של הטילים בתנאי מזג אויר טובים, אך מכאן ועד להכרזה כאילו יש בכוחם לסלק לחלוטין את הטנק משדה המערכה, רחוקה עדיין הדרך.

*

יעניין אולי לדעת כי בעקבות נסיונות ממו-שכים בבית הספר לשריון במונטסאר-לאגר הגיעו הגרמנים לכלל מסקנה כי לשרשרות גומי עדיפות לעומת אלו של פלדה. הן חסכוניות יותר וגור-מות פחות נזק לכבישים. מחירן אמנם כפול לעומת אלו של פלדה, אך אורך חייהן רב כמעט פי שלושה.

מה גובהה של המשכורת?

בודאי היית רוצה לדעת מהי משכורתו של בעל דרגה מקבילה בחיל-האוויר הסוביטי. לדברי רי הבטאון האמריקאי "חיל-אוויר" המשכורות הן נמוכות יחסית. נסתכל-נא במספרים שמקור זה מוסר כשכר-חדשי:

מרשל-אוויריה	3,000 רובל
קול-גנרל	2,200 "
לויט-גנרל	1,900 "
מיוור-גנרל	1,600 "
קולונל	1,300 "
לויט-קולונל	1,100 "
מיוור	900 "
קפיטן	700 "
לויטננט-בכיר	600 "
לויטננט	500 "
לויטננט-משנה	400 "

השער הרשמי הוא ארבעה רובלים לדולר.

יתר זמן שירותם יחולק בין מילוי תפקי-
דים ובין הרחבת הידע המקצועי, שייתאם
אף למקצועות אזרחיים. בסיום חמש שנות
שירות יקבל כל צעיר מענק בסכום השווה
ל-2000 דולר. כן קיבלה על עצמה הממ-
שלה לדאוג, ביחד עם גופים אזרחיים, ל-
סידורם של המשתחררים בעבודה אזרחית.

ההדים על הצלחת התכנית הנם מעודדים
ביותר. אלפים צעירים בלגיים הגישו בקשו-
תיהם, אך רק כ-25% מהם נתקבלו, לאחר מיון
מתאים ובהתאם ליכולת הקליטה של המסגרת
החדשה.

באופק

ידידים בעלי חוש מודיעיני מיעצים לי באח-
רונה לחקור בשני נושאים, העשויים אולי לשמש
מקור להתענינות רבה בעתיד:

האחד הוא ההסכם בין בריה"מ לתימן על סיוע
בפיתוח החקלאות, אשר עלול להוליד הסכמים
נוספים — לאו דוקא בשטח החקלאות, ביחוד
שצעדים מוקדמים כבר נעשו בעבר.

הנושא השני הוא עתידה של מלטה. התמורות
בקפריסין עשויים להביא לשינוי מוחלט ביחסם
של בריטניה, והמערב בכלל, אל מלטה. יש
סבורים כי למלטה נועד עדיין תפקיד נכבד במס-
גרת המערך הצי. אגב, אם-כי הצבא וחיל-
האוויר הבריטיים שבמזרח-התיכון יוכנסו מ-1
במאי תחת כנפי פיקוד-עליון אחד שמושביו יהיה
בקפריסין, הרי ישאר הצי עצמאי ויתנהל ממפ-
קדה נפרדת שמקום מושבה יהיה במלטה.

יוחנן גולדברג, רב-סרן

עלי לציין כי נתונים אלה אינם תואמים את
האינפורמציה המופיעה בספר על חיל-האוויר ה-
רוסי, בו כתוב בין השאר כי מרשל-האוויריה
נהגה משכר חדשי של 12—10 אלף רובל וזאת
נוסף לשורת זכויות, הענקות והנחות, כולל בתים
כפריים, מכוניות, סגל שירות וכו'. ועוד נאמר
שם כי הקצין הממוצע בחיל-האוויר חי על משי-
כורת של 1200—900 רובל לחודש, סכום אשר
בהשוואה לשכרם של קצינים בכמה מדינות מע-
רב, הריהו כלל וכלל לא מן הגבוהים.

הנשרת טכנאים

המחסור בבעלי מקצוע והדרישה ההולכת וגו-
ברת לבעלי הכשרה טכנית, אינם בעיה ספציפית
של צה"ל ולא של צבא אחר. ניתן לומר כי זאת
היא אחת הבעיות עליה מנסים להתגבר צבאות
רבים, ולא תמיד בהצלחה. דומה כי זו בעיה-
אחות לזו שמעסיקה אף היא צבאות רבים: כיצד
להבטיח זרימה מתמדת של מתנדבים, אשר ירצו
לשרת פרק זמן ממושך.

בענין זה עשו לאחרונה הבלגים נסיון מעניין.
לאחר שאורך תקופת שירות-החובה הוקטן אצלם
לא מכבר ל-15 חודש ויצומצם עוד עד ל-12
חודש. מאחר ובפרק זמן כה קצר אין כל סיכוי
להקנות ידיעות בסיסיות הדרושות לטכנאים
בשירות צבאי, הוחלט על הקמת מסגרת חדשה.

צעירים בני 16 ומעלה, יכולים להתנדב
לשירות של שלוש או חמש שנים. בשנות
שירות הראשונה יקבלו אימון כללי והכ-
שרה בסיסית לתפקידים טכניים ביחידות.

בעקבות הסקירה

„הפתעה בארדנים“

רס"ן מ. הופמן

- בנוגע לסודיות כדאי לציין:
 - יחד עם הפקודה שיש להימנע בשלב ה- הכנה למבצע משימוש באמצעי-הקשר הטכ-ניים, נאסר גם שיגור מסמכים מבצעיים; אלה הועברו רק באמצעות שליחים אשר נא-סר עליהם השימוש במטוסים;
 - האיסור על תנועה כל-שהיא לאור היום הוח-מר על-ידי הצו שניתן למשטרה הצבאית להוציא להורג בו במקום כל אדם שיפר-איסור זה;
 - נוסף לפינוי האיוורים הסמוכים לחזית מה-אוכלוסיה האזרחית נאסרו על החיילים כל-מגע והתיידדות גם עם אזרחים באיוורים-העורפיים; איסור זה חווק על-ידי האיום בהוצאה להורג;
 - עקבות כל-הרכב הנעים מחוץ לכבישים טושטשו;
 - כדי להבטיח שמירה קפדנית על משטר-האיפול, הוסרו מכל כלי-הרכב הפנסים ה-קדמיים והאחוריים;
 - הבערת מדורות הורשתה בפחמי-עץ בלבד;
 - הקצינים המשתתפים בקבוצות-הסיוור נצטוו להסיר את סימני-הדרגה וללבוש מדי טור-אים-רגלים, כולל קסדות. היה זה דבר שח-רג מהמקובל בצבא הגרמני וביחוד בקרב-השריונאים שסלדו מהקסדות. פקודה זו כללה אף את הקצינים הבכירים (מפקדי הארמיות)-אשר לבעית „שיתוף הפעולה“ מצד היריב בהשגת ההפתעה, ראוי לציין שהגרמנים לקחו בחשבון בבחרם את גזרת ההבקעה גם את העוב-דה שלעוצבות האמריקניות המחזיקות בקו לא-היה נסיון רב בניהול קרב-הגנה, ושבאימוניהן הושם הדגש על קרב-התקפה.
 - את הכשלוך הסופי של מתקפת-הנגד בארד-נים יש ליחס, כידוע, בין היתר למחסור בדלק

לאחר שכתבתי את מאמרי „הפתעה בארד-נים“ שפורסם ב„מערכות“, חוב' קכ"ו, הזדמן לי לקרוא בספר חדש-יחסית מפרי-עטו של ההס-טוריון הבלגי מוריס דלאואל ושמו „מערכת הארדנים“. על הנחת-היסוד של הספר מעידה כותרת-המשנה שלו — אשר פירושה: „החייל האמריקני טוען, לא אשם!“

המחבר העמיד לפניו כמטרה להפריך הרבה מה„כזבים“ שנשתרשו בקרב הציבור הרחב בק-שר לקרבות-דצמבר בארדנים, שברובם באו להאשים את הצבא האמריקני בכל הכשלוך המר-בימיה הראשונים של מתקפת-הנגד הגרמנית בשלהי 1944. בין היתר משתדל המחבר לסתור כמה גרסאות מקובלות, כגון: שהגייסות האמרי-קנים בגזרת המתקפה היו באשליה של בטחון, שהמודיעין האמריקני הוכיח את אולת-ידו בפיענוח מגמות האויב, שהמתקפה היותה הפ-תעה גמורה לבעלות-הברית, שהחיילים האמ-ריקניים נתפסו לבהלה ונסוגו במבוכה, שהפי-קוד האמריקני הגיב באיטיות רבה-למדי על המצב המסוכן שנוצר, שהעוצבות הבריטיות והפילדמרשל מונטגומרי הם שהצילו את המצב, ועוד...

אם כי הפולמוס בין בעלות-הברית לבין עצ-מן בנושא „מי הוא האשם?“ אינו מעניננו, יש לציין שהספר הנ"ל הנו מענין ביותר ומוסיף לא מעט לתיאור התרחשויות בימים הגורליים של דצמבר 1944 בארדנים, ובין היתר מכיל פרטים העשויים לשמש להבהרת-יתר של סוגית ההפתעה במבצע זה.

ברצוני להביא כאן כמה מפרטים אלה על-מנת להשלים את סקירתי הנ"ל.

(*) Maurice Delaval, 'La bataille des Arden-nes. — G. I. Joe plaide, non coupable!'; Bruxelles, 1958.

(**) לאחר הנסיון המר של תקלה עקב טיסתו של שליח כזה, שבו נתנסו הגרמנים בראשית 1940 כאשר נתגלתה לבעלות-הברית התכנית הראשונה של הפיקוד הגרמני למתקפת-רבתי במערב (תכ-נית אשר קדמה לזו הקשורה בשמו של פון-מנשטיין שהגיעה לביצועה במאי 1940 — המער').

שהגרמנים לא הצליחו להשיג הפתעה אסטרטגית, אם כי השיגו הפתעה רבת טקטית-אופרטיבית.

על רקע מבצע הארדנים ובקשר לגורם הפתעה כפי שהוא התבטא בו, נראה לי הכרחי להצביע על בעיה והיא בעית אבטחת ה"תפר". מסתבר שאת ההצלחה הגדולה ביותר בימים הראשונים של מבצע הארדנים השיגו הגרמנים דוקא ב"תפר" שבין הקורפוסים האמריקניים ה-5 וה-8 (בין סט. וית — לבין מלמדי), מקום בו נמצאה יחידת-הסיוור של הקורפוס ה-8 — "קבור" צת חיל-הפרשים המשווין ה-14. יחידה זו מנתנה להלכה שני אסקדרונים (גונדות), שרק אחד מהם נמצא בקו; בהיותו בקו היה עליו להחזיק בששה מוצבים-מוגנים, כשלכ"א מהם יכול היה להקצות 70—60 איש לכל היותר, היות ומצבתו היתה כנראה רחוקה מלהגיע אף ל-500 איש — ומוצבים אלה היו פרוסים לכל רוחב גזרת-ההגנה (כ-10 ק"מ) של היחידה.

ממנו סבלו הגרמנים. אמנם הם האמינו שהודות להפתעה יוכלו להתקדם בקצב-זקוק ולהשתלט על מצבורי-הדלק האמריקניים. הנחה זו לא התאמתה — כמות דלק-השלל לא עלתה על 70 אלף גלונים. האמריקנים הצליחו לפנות לאיזורים עמוקים יותר את המצבורים הללו, לפני שהגיעו אליהם התוקפים.

עדויותיהם של איזנהואר ושל בראדלי, שנתפרסמו בספריהם שלאחר המלחמה, באות להבייר כי מפקדת בעלות הברית לא שללה כלל וכלל את האפשרות שהגרמנים ינחיתו מכת-נגד באיזור הארדנים דוקא (הסיכון שבהשגרת כוחות חלשים-יחסית בגזרה זו היה, לדבריהם, "מחושב"). מכאן טוענים הם, שבעלות-הברית לא הופתעו ביחס למקום המתקפה. בר-זמן מודים שני המצביאים כי הופתעו לגמרי על ידי זמן המתקפה; ומה שחשוב עוד יותר — על ידי עוצמתה הבלתי צפויה.

בניתוחו את המבצע מסיק ההסטוריון הבלגי

השגות • מושגים

הליקופטר צבאי - יתרונות ומגבלות

מה גדול בצבא של ימינו הצורך ביומן* לסוגיו השונים — דבר זה נראה במהירות משנושה את צורות-הציוד החדשות עם אלו שקדמו להן. הבה ונעיין, למשל, בהליקופטר-משא ומצבאות מזה. היתרונות הרבים שבהליקופטרים ברורים לעין כל. אין הם כפותים לדרכים. הם כבולים פחות על-ידי פני-הקרקע, והם מאפשרים רוחי-זמן ניכרים בהשוואה עם המשאיות — הן תודות למהירותן והן כתוצאה מיכולתם לנוע מעל פני השטח, מבלי להיזדקק לדרכים. יכולים הם לצאת ולהכנס אף במקומות כאלה שאליהם קשה (ואולי אפילו בלתי-אפשרי) למשאיות להגיע בכלל.

על כן, כאשר מחליפים בצבא-השדה יחידות-תובלה של משאיות על-ידי יחידות הליקופטר-משא, באים בדרך כלל שלושה גדודים של הליקופטרים (מסוג H-34) להחליף ארבעה גדודי-תובלה של משאיות. הם נותנים את אותה היכולת, בערך, להעביר מספר חיילים נתון מעל לכברת-מרחק נתונה, תוך משך-זמן נתון. אולם, אליה וקוץ בה, המשאיות זקוקות לשעת-תחזוקה אחת לכל 12 שעות תפעול. ההליקופטרים, לעומת זאת, צריכים 9 שעות תחזוקה לכל שעת טיסה אחת. על כן, לצורך משך-תפעול שווה, זקוק ההליקופטר לשעות-תחזוקה העולות פי-מאה על אלו של משאית. נמצא, כי בעוד שארבעת גדודי-המשאיות זקוקים ל-108 אנשי-תחזוקה נדרש בשביל שלושת גדודי-ההליקופטרים הסיה של 800 איש. יתר על כן, בשביל לאמן מכונאי-הליקופטר לרמה מספקת של יומן נדרש משך-זמן העולה פי-3 על זה שדרוש לאימונו של מכונאי-משאיות בעל רמה מספקת.

והרי ביסודו-של-דבר זהו המצב הקיים כיום בכל רחבי הכוחות-המזוינים החדשים.

* מתוך דברי גנרל ליימן ל. למניצר, ראש המטה של צבא ארה"ב, בכנס השנתי של אגודת צבא-ארה"ב, 1959.

(*) יומן — Skill, בלעז.

על „מכת-הנגד“

„דבר מסוכן הוא לקשור את ההיערכות-להגנה במציאותו של הקו הרצוף, שיוחזק לכל אורכו. אורח-המחשבה הקוי — גדול כוחו להידבק במוחות; שהרי פשוט-יותר לצוות על תפיסת קו מסויים, לערוך את גייסותיך מאחוריו ולהמתין למה שיבוא לקראתך — מאשר לקבל על עצמך סיכון מחושב, ולהילחם באורח נייד.“

גנ. פ. פון־זאנגאר־אונד־אטארלין, בספרו החדש „מכת הנגד“.

★

„ניתוח נסיון המלחמה מבליט את חשיבות המושג הטקטי של מכת-הנגד — אשר אינה זהה לא עם התקפה ולא עם התקפת-נגד. אבן־בוחן חיונית קובעת את ההבדל בין מכת-הנגד להתקפה: ההתקפה מתנהלת נגד יריב שהתכוון-להגנה — ואילו מכת-הנגד ננחתת על יריב הנתון לביצוע התקפתו, ואשר על-כן לא כל חלקיו נמצאים בכוונות-להגנה... כן הוכנה, בדרך כלל, ההתקפה באופן תכניתי — והכנתה זו אסור שתהיה נחפזת-מדי. ואילו מכת-הנגד, לעומת זאת, ניתנת רק במידה מצומצמת לתכנון-מראש שכן נובעת היא לגמרי מאורח-פעולתו של היריב, ומכוונת לפיו. מטרתה של ההתקפה היא בראש וראשונה השתלטות על שטח; ואילו מכת-הנגד, בעיקרה הרי היא מכוונת בפירוש להשמדת היריב; השגת הזכייה בשטח הינה משנית למטרתה זו של מכת-הנגד. וזוהי הסיבה שבגללה לא ניתן בעצם, בשעת עריכת מכת-נגד, לדבר על „מטרה מוגבלת“.“

גנ. פ. פון־זאנגאר־אונד־אטארלין, בספרו החדש „מכת הנגד“.

★

„תקנון שרות-השדה שלנו, אינו מכיר אמנם את המושג „מכת-הנגד“ הממלא תפקיד כה רב בספרו החדש של גנ. פון־זאנגאר־אונד־אטארלין. אך בהרתו השיטתית שנעשתה בספר — אין לפקפק בערכה לגבי כל מפקד אשר סוגיות הטקטיקה הן מענינו. וביחוד רב ערכה של הבהרה זו בשבילנו, בקשר לתיקונים העומדים להתבצע בצבאנו והיוכוח המתנהל בו על אורח-הלחימה ונוהלי-הלחימה לעתיד, משום שספרו של פון־זאנגאר מוכיח גם מוכיח כי בהתמודדות עם הצבאות הממוכנים וכליל-המינוע של הזמן-החדש הפכה נידות הקרב לכלל מחייב ולתנאי-קודם להצלחה.“

קולונל-מפקד־דיבזיה א. אולמן, ב„כתבהעת הצבאי השביצרי הכללי“ ינואר 1960.

„אותו דבר המכונה „כלי־זין אטומי טקטי“ אינו קיים כלל — על כל פנים לא לגבי מי שיפול בחלקו להימצא בקצהו המקבלי של מסלול-תעופתו.“

„פגז־אטומי שנורה מתוך תותח, עשוי, להלכה, להיות בעל יכולת-הרס שאינה עולה על זו של פגזים, מהסוג המקובל; אך אין להימנע מכך שאם אי־פעם ישתמשו בו, הרי כתגמול עליו יופעלו פגזים, או פצצות, אטומיים גדולים ו„טובים“ ממנו — ואין לך נקודה בה מסתיים הטקטי, ומתחיל האסטרטגי. ורב יהיה הפיתוי, לפניו יועמדו אז שני הצדדים, להשתמש באדירים שבכלי-הזין הגרעיניים. המחשבה בדבר כלי־זין אטומי טקטי לשימוש במלחמות מוגבלות, יש לשער כי הנה המסוכנת שבאשליות המצויות בתחום ההגנה.“

מתוך מאמר ראשי בשבועון־מדיני בריטי.

באוגוסט 1959 חלו שינויים מרחיקי-לכת במבנה, בארגון ובמשטר בתי-הסוהר ומחנות המעצר הצבאיים. בשביל שתובן משמעות השינויים האלה יש לעמוד תחילה על הרקע שלהם: על מצבם של מתקני הכליאה ושיטות הפעלתם במשך שש השנים האחרונות.

רס"ן י. מרקוביץ

שלבים

בהתפתחות

מתקני-הכליאה

בצה"ל

ולשמש ראשות מקצועית ופיקודית אחת למתקני-הכליאה השונים.

השיקולים האמורים היו מוצדקים והגיוניים, אך לא ניתן לצפות מראש כיצד ישפיע המיזוג על אפשרויות הטיפול בעברניים, ובאיזו מידה יצליח מתקן כזה למלא את יעודו.

את המציאות השוררת במתקן-הכליאה מעצבים מספר גורמי-היסוד: מידת התאמת המבנים, סוגי הכלואים, המשטר, ההוי, התעסוקה, אמצעי הבטחון ואיכות הסגל. משקלם היחסי של הגורמים השונים מעניק לכל מתקן-כליאה את צביונו המיוחד. כן מסייעים לנו הגורמים הללו להבחין בשוני שבין בתי-הסוהר הצבאיים לבין בתי-הסוהר האזרחיים.

המבנים אשר שמשו את מתקני-הכליאה הצבאיים לא נועדו מטבע ברייתם לשמש כבתי-סוהר ומחנות-מעצר; אמנם הם הותאמו ככל האפשר לתפקידם, אך לא תמיד עמדו בדרישות המיזוג של בתי-הסוהר ומחנה-המעצר. אפשרויות ההפ-

המבנה הארגוני וההנדסי הקודם של מתקנים אלה נקבע בסוף שנת 1953, עם ביטול מחנות-המעצר הפיקודיים/חיליים, העברתם תחת פיקוד המשטרה הצבאית ושילובם במערכת בתי-הסוהר הצבאיים, כמתקני-מטכ"ל. שנים היו הגורמים להעברה ההיא; הראשון מהם — מחנות-המעצר הפיקודיים לא עמדו על רמה נאותה, וחסר היה למפקדיהם הידע המקצועי הדרוש. מלבד זאת לא היתה קימת מסגרת-פיקוח יעילה, לצורך פיקוח על הסגל אשר פעל בהם, אכונתו והדרכתו. הגורם השני משתמע מאליו מתוך תוצאות השינוי: ביטול מחנות-המעצר הפיקודיים ושילובם בבתי-הסוהר הצבאיים, בכפופות לפיקוד אחד, הביאו לייעול ארגוני ולחסכון בכוח-אדם, בציוד ובמתקנים.

מיזוג מתקני הכליאה בשלהי שנת 1953 הביא, איפוא, לשילובם של בתי-הסוהר ומחנה-המעצר ביחידת-אם אחת, אשר יעודה לקלוט אסירים, עצירים וחבושים ממרחבים פיקודיים קבועים,

רדה הפיזית בין סוגי הכלואים השונים היו מוגבלות, מאחר שמספר הכלואים הרב וצרכי העסקתם חייבו ניצול כל שטח פנוי. שטח המת-קנים חולק למכלאות, כל מכלאה גודרה בנפרד ומספר הכלואים בה הותנה בגודל שטחה ובמספר האהלים או המבנים שבה. חלק מהמכלאות נועד לשיכון כלואי בית-הסוהר, ויתרן — לכלואי מחנה-המעצר. לבית-הסוהר ולמחנה-המעצר נת-קבלו כלואים מסוגים שונים: חבושים שנידונו ל-8 עד 35 ימי מחבוס, עריקים לפני משפטם, עברייני-תנועה שנידונו ע"י דן יחיד, עצירים שהוצאו נגדם פקודות מעצר על עבירות שונות, אסירים אשר נידונו לתקופות מאסר שונות.

בכפיפה אחת גרו אסירים אשר נידונו לשנתיים מאסר באשמת עריקה — עם עברייני-תנועה, אשר נידונו ל-10 ימי מאסר. בין האסירים היו פסיכר-פאטים ונרקומנים, מהם בעלי "עבר ונסיון", אשר מגעם עם החבושים היה לאלה לרועץ. כדי להע-ריך נכונה את מידת ההשפעה ההדדית בין הכל-ואים, הבה נציץ הצצה קלה אל "בין החומות": העולם בו חי הכלוא הוא קטן, סגור ומוקף גר-רות. צמצומו של עולם זה הופך כל פרט חסר-ערך, כל אירוע קל, למאורע-בעל-חשיבות בעיני שוכניו. הכלוא מיטיב לדעת את סדרי המתקן, את טיבם של חיילי הסגל, את אופים של הקצינים ואת חבריו-ל"ישיבה". מתפתחת שותפות-גורל ושותפות של אינטרסים, ואין בכוחן של מחיצות, גדרות ומנעולים לשמש מעצור להן. כל כלוא חדש הוא מקור של ידיעות על המתרחש "מעבר לחומות", ואילו כל "ירוק" מבקש ללמוד את מנהגי המקום ואת חוקי בית-הסוהר — אלו שב-כתב ואלו שבע"פ. זיקה הדדית זו של אוכלוסית בית-הסוהר וזו של מחנה-המעצר גורמת להשפ-עות הדדיות שליליות, מבלי שניתן יהיה למנען. מספר שעות העבודה והאימונים של הכלוא לא עלה על שש וחצי שעות ביום. כ-25 אחוז מבין החבושים התאמנו לסירוגין במשך השבוע במק-צועות ת"ס, תס"ח, מעבר מכשולים ומסעות. מובן, אם כך, שאימונו של החבוש לא היה אינטנ-סיבי. כל הנסיגות שנעשו להגדיל את מספר שעות האימון לכלל החבושים לא הצליחו, מחוסר מדריכים וממונים-על-מכלאות.

תשומת הלב של סגל המתקן הופנתה בעיקר

לעריקים ולאסירים, בגלל אורך תקופת מאסרם, ובגלל העובדה שהחבושים היו חומר אנושי נוח יותר, שלא היה מעונין בניצול אפשרויות של בריחה. סגל הממונים-על-המכלאות, אשר רובם מילאו את התפקיד במסגרת שירות-חובה, לא עמד על רמה מקצועית מתאימה, ומספרו המ-צומצם גרם למאמץ ולמתח בעבודתו ולהכונת עיקר פעילותו לקיום סדר-היום הרגיל של הכל-ואים. מובן, איפוא, שעם כל רצונם הטוב של קציני המתקן, לא ניתן היה להקדיש מאמץ לאי-מונם של חבושים ועברייני-תנועה.

תנאים אלה העלו מספר בעיות:

האם עונש המחבוס, המוטל ביחוד על חיילי יחידות-שדה, משיג את מטרתו? האמנם מרתיע הוא את החייל שנענש כך או את חבריו-ליחידה מלחזור על מעשה דומה?

— האם רצוי שחבוש או עברייני-תנועה יבוא במגע עם אסירים, מגע שהשפעתו שלילית? כי כאן יכיר מקרוב את תנאי בית-הסוהר, ואז לא ישיג את רגש-הרתיעה שעונש זה צריך לעורר.

— האם עונש המאסר, המתבטא בשלילת חופש, מעורר בקרב האסירים גם הרהורי חרטה ורצון להיות חיילים טובים בעתיד?

פתרון בעיות אלה חייב פריצת מעגל השגרה. היה ברור ששינויים קלי-ערך במשטר, באימונים ובהפרדה יכולים להועיל לשעה, אך אין בהם כדי להוות פתרון רדיקלי.

השינויים בארגון ובמשטר של בתי-הסוהר ומחנות-המעצר, אשר חלו באוגוסט 1959, באו לפתור את הבעיות שזכרו. התכנית שהופעלה הושתתה על העקרונות הבאים:

- הפרדה במתקנים בין בית-סוהר למחנה-מעצר, כדי לאפשר הפרדה גמורה בין חבושים ועברייני-תנועה לבין אסירים.

- יצירת משטר שונה בכל אחד משני סוגי המתקנים — משטר אשר יותאם לסוג הכלואים ולמטרות העונש הניתן לאותו סוג.

- ביסוס המשטר במחנה-המעצר על אימונים אינטנסיביים, ברמת יחידות-חי"ר.

- ביסוס המשטר בבית-סוהר על העסקת כל-ואים בבתים-מלאכה.

- שינוי המשטר בשני סוגי המתקנים, באופן

התנועה בפיקוד חיילים מן הסגל, לתפקידי שמי-רה. בשמירה זו, אשר אינה מיועדת כלפי הכלור-אים האחרים, ממלאים הכלואים את חובתם החיילית הרגילה, כפי שהיו עושים זאת ביחידתם. אין ספק שמאמץ האימונים הנדרש כיום מאת החבוש, הוא רציני. לחבוש הבא מיחידת שירור-תים, המאמץ קשה במיוחד. פגשנו חבושים אשר מאז סיימו אימוניהם כטירונים, לא היו נתונים במשטר אימונים כזה, ולדידם היה בו משום „הסרת חלודה“ ותרומה נכבדה להעלאת כושרם הגופני. החייל החוזר ליחידתו לאחר ריצוי עונש מחבוש, שוב אינו יכול ללגלג באזני חבריו על הנוחיות שבמחבוש. המשטר אינו פוגע בכבודו של החייל; היחס של הממונה-על-המכלאות, או של המדריך, לחבוש דומה ליחסו של מדריך לחניך בבסיס-אימונים. מדי שבוע עורך מפקד הפלוגה ערב-יחידה עם הכלואים, בו הוא שומע ומשמיע.

כדי לעודד את החבושים ועברייני-התנו-עה להתנהגות טובה, הופעלה שיטה המ-בוססת על מתן זכויות — עם אפשרות לשלול אותן — ועל דירוג פנימי במשטר המחלקות. מבין זכויות אלו נציין כי כל חבוש ועברייני-תנועה המתקבל למחנה-מעצר זכאי להפחתת יום מכל 10 ימי מחבוש או מאסר. ימים אלה הם „ימי הת-נהגות טובה“, וניתנים להישלל ע"י מפקד הפלוגה כעונש משמעותי. ניתן לו לעבור למחלקת ה„נבחרים“, לאחר 21 ימי שהיה בפלוגת האימונים, בתנאי שהוא מרצה עונש במחנה-מעצר בפעם ראשונה ומפקד הפלוגה ממליץ על העברתו עקב התנהגותו הטובה-מאוד. כן רשאי הוא לשהות בחדר-התרבות לאחר האימונים עד לשעת-כי-בו-אורות, אם מפקד הפלוגה אישר זאת כפרס על התנהגות טובה.

כעמוד-התוך לגישה החדשה משמשת מחלקת ה„נבחרים“. מחלקה זו משוכנת במכלאה המוב-דלת מיתר המכלאות ובה חדר-תרבות הכולל אמצעי בידור שונים. חיילי מחלקה זו נמצאים במשטר אימונים קל יותר והם זכאים לזכויות-יתר, כגון: קבלת מזרון, בנוסף למיטה ולשמי-כות הניתנים לכל חבוש ועברייני-תנועה; הכפלת

שיעודד את התנהגותם הטובה של הכלואים ואת רצונם לעמוד במאמץ-האימונים ובהספקי-העבודה.

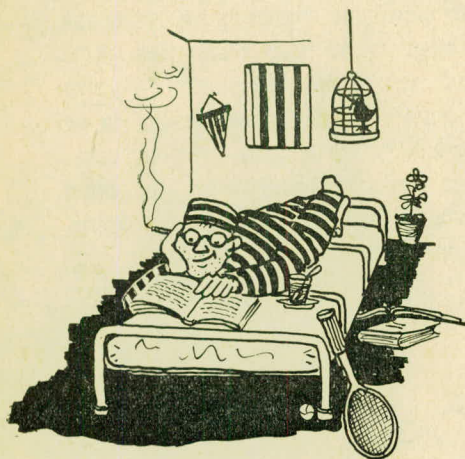
- העלאה איכותית של סגל הממונים-על-המכלאות והוספת מדריכים לאימון כלואי מחנה-המעצר.
- התאמת המבנה הארגוני של המתקנים ליעור-דם וארגון הכלואים במסגרות של מחלקות ופלוגות, לצרכי אימונים ותעסוקה.

עקרונות אלה קרמו גידים ובשר. מחנה-המעצר הופרד מבית-הסוהר ונועד לחבושים, לעברייני-תנועה שנידונו לתקופה שאינה עולה על 60 ימי-מאסר, ולעצירים לפני משפטם. המבנה הארגוני החדש מבוסס על פלוגת סגל ושתי פלוגות כלור-אים. בפלוגת הסגל חלו שינויים תפקודיים: סגל הזקיפים, אשר שמר על מכלאות החבושים ועב-ריני-התנועה במתקן הישן, הפך לסגל ממונים-על-מכלאות ומדריכים במתקן החדש. נתוספו מפקדי מחלקות של כלואים ומדריכי אימון-נשק-קל. פלוגת כלואים אחת כללה את מחלקות האימונים, ואליה שובץ כל חבוש או עברייני-תנועה, אשר סוג הבריאות שלו התאים לרמת האימונים שנקבעה. פלוגת הכלואים השנייה כללה מחלקת חבושים „נבחרים“ (עליה ידובר בהמשך הדברים) מחלקת עצירים ומחלקת שרותים. למחלקת הש-רותים שובץ כל כלוא אשר לא היה מסוגל לאי-מונים. לכל פלוגה נקבעו מפקד, נגד משמעת, מפקדי מחלקות ומפקדי כיתות.

סדר-היום של הכלואים, המונהג מאז, כולל: השכמה עם שחר, התעמלות בוקר, אימונים ועבו-דה עד שעה 1930. משעה זו ועד לשעת-כיבו-אורות מוקדש הזמן לסידורים אישיים, לגיהוץ ולצחצוח, ולקריאה. תכנית האימונים שנקבעה, כוללת בממוצע 9 שעות אימון ביממה במקצועות ת"ס, תס"ח, מסעות-יום-ולילה, אימוני-שדה, אי-מוני-נשק-קל, אימון גופני, עזרה ראשונה וטופר-גרפיה. המסעות מתקיימים מדי יום ביומו; ואחת לשבוע, לפחות, נערך מסע פלוגתי של כלואים למרחק של 38 ק"מ בשטח הררי. בפלוגה השנייה מועסקים העצירים, שרובם עריקים, בבית-מלאכה נפרד, בתיקון כובעי-פלדה וחגור צבאי. מחלקת ה„נבחרים“ מתאמנת 2—3 שעות ביום, ו-5—6 שעות מועסקת בגן-הירק של המתקן. מדי ערב עולה יחידת משמר ימין החבושים ועברייני-

הנסיון הראה שאסירים אלה עמדו בהתחייבות יותיהם ופריון עבודתם ראוי לשבח. זכויות-היתר להן זכאי ה"נאמן" הן, בין השאר, הכפלת מכסת-הסיגריות היומית — הניתנת לכל כלוא — ועי-שונן גם בשעות העבודה, והארכת משך הביקור השבועי של קרובי משפחה.

היכולת לבלות את שעות היום בעבודה שלא באוירת בית-הסוהר, מחוץ לגדרותיו, היא פרס שאין גדול הימנו לאסיר אשר תקופת מאסרו היא שנה או שנתיים. אסיר כזה יעשה הכל כדי לזכות במעמד של "נאמן"; מה גם שהוא יודע כי עובדת היותו "נאמן" יש בה כדי להשפיע על המלצת מפקד בית-הסוהר לגבי בקשתו לחנינה או להמתקת עונשו.

מאז ומתמיד ראינו בזמנו החופשי של הכלוא, משעת סגירתו בתא ועד לכיבוי-אורות, את אויבו הגדול ביותר, הבטלה והשעמום בשעות אלו גור-מים לחלק גדול מהתופעות השליליות בחיי בתי-הסוהר. אנו שואפים כיום להפעלת תכנית חינוך, כית, אשר תעסיק את הכלואים בערבים, אם בלימוד, ואם במלאכת-יד כתחביב. כיתות הליו-מוד שהונהגו בשעות היום בשביל כל הכלואים הזקוקים לכך הן התחלה מעודדת. פתרונה השלם של הבעיה כרוך בהתקנת מבנים ובשיקולי בטחון. אך החשיבות הגדולה הנובעת לחיסולה של בעיה זו תחייב מציאת הדרך והאמצעים לכך. בסיכום יאמר, כי שלב-ההתפתחות אליו כבר הגיעו מתקני-הכלא, מבטיח תוצאות חיוביות בעתיד הלא-רחוק.

כמות הסיגריות היומית הניתנת לכל כלוא — יתרונה לעשן כמעט ללא הגבלה; אפשרות לש-חות בחדר-התרבות לאחר סיום העבודה עד לשעת כיבוי-אורות, לקרוא עיתונים, לשחק במשחקים ולהאזין לרדיו; זכות לענוד את תג הכובע של יחידתו ולהצדיע לקציני המתקן.

העובדה שהחבוש או עבריין-התנועה יודע שהוא יכול להיטיב בהרבה את תנאיו אם יעשה מאמץ רציני במשך 21 הימים הראשונים לריצוי עונשו, משמשת גורם מדרבן רב-ערך להתנהגות טובה. האוירה במחנה-המעצר נשתנתה עד לבלי-הכר, והשפעתה נותנת אותותיה בכלואים ובסגל כאחד.

בבית-הסוהר הופעלו שינויים בארגון, במבנה ובמשטר. הוא מיועד כיום לקליטת עצירים לפני משפטם ואסירים, אף בו הוקמו שתי פלוגות של כלואים: פלוגה אחת כוללת מחלקות כלואים העובדים בבתי מלאכה, והשניה — מחלקות עציר-רים ומחלקת אסירים "נאמנים". מחלקת ה"נאמ-נים" מורכבת מאסירים אשר מרצים לראשונה עונש מאסר בבית-הסוהר, מאסירים אשר ריצו לפחות חודש מאסר מיום מתן פסק-הדין, או כאלו שהתנהגותם טובה מאוד.

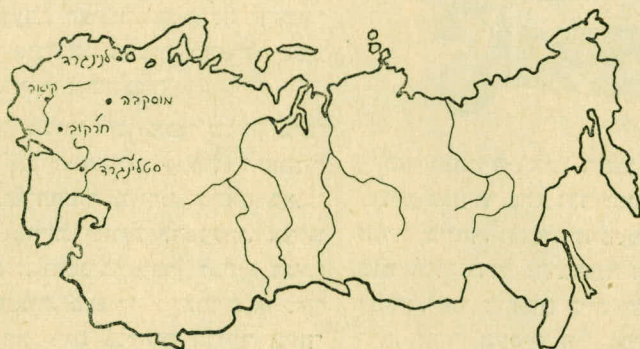
ההחלטה על העברתו של אסיר למחלקת הנאמ-נים היא בידי ועדת קצינים, המקבלת אינפור-מציה מלאה על טיבו של האסיר, מראיית אותו ומחליטה אם ראוי הוא להעברה.

המושג "נאמן" מבטא את האמון שנותן בית-הסוהר באסיר ובהבטחותיו. עקרון הנאמנות מוכר היטב בבתי-הסוהר בעולם, ביחוד באנג-ליה ובארה"ב, וצורות שונות להפעלתו. אצלנו מועסקת מחלקת ה"נאמנים" מחוץ לכתלי המת-קן, בבסיסי אפסנאות, בעבודה מקצועית או מק-צועית-למחצה. האסירים נלקחים בבוקר ומוח-זרים בערב על-ידי הבסיס המעסיק אותם, ללא שמירה. העבודה בבסיס מתנהלת אף היא ללא שמירה, בפיקוח ובהדרכה מקצועית של בעלי-מקצוע מסגל הבסיס. על ה"נאמנים" חלות הגב-לות של תנועה ושל מגע עם יתר חיילי הבסיס ושעל שמירתן הם מתחייבים מראש. בבית-הסוהר משוכנים ה"נאמנים" במכלאה נפרדת. ביקורות מצד בית-הסוהר באות להבטיח את מילוי ההו-ראות במקום-עבודתם של האסירים ובמתקן.

מעשה בהאזנה

בעקבות התקפת-הנגד הסובייטית הראשונה, שהתחילה בדצמבר 1941, הובסו והונסו גייסות גרמניה שהיו "מתדפקים" כבר על שערי מוסקבה. תוך המרדף הצליחו הכוחות הסובייטיים לכתר אחדות מהעוצבות הגרמניות. בסביבת העיר דמיאנסק (כ-300 ק"מ דרומית-מזרחית מלנינגרד) התהווה "כיס", בו נותקו מעורפם כוחות המשתייכים לשש דיביזיות גרמניות. כוחות אלה החזיקו מעמד בכיתור למרות עדיפותו המספרית של הצבא-האדום, אשר צר על המכותרים והשתדל להשמידם בכל מחיר. (*)

בין הסיבות שגרמו להצלחתו של מבצע-ההגנה הנ"ל צריך למנות את יעילות המודיעין הגרמני, שידועות היו לו מראש מגמות היריב — דבר אשר ברוב המקרים איפשר לגרמנים "להקדים רפואה למכה". לא מעט סייע להשגת יעילות זו המקרה — אכן מקרה שנוצל כראוי. אחד המקרים האלה אירע בגזרת דיביזיות-הרגלים הגרמניות ה-30. קצינת-צפית קדמי גרמני שפעל בגזרת הדיביזיה, התחבר בטעות אל קו טלפוני עזוב — ובהרימו את האוזניה שמע לפתע-פתאום קולות המדברים רוסית. נתברר שהיה זה קו טלפוני מנותק, שבזמנו שירת את מסילת-הברזל שהיתה עוברת לאורך קו-החזית ממש, ושהקולות נשמעים על-ידי השראה ("אינדוקציה") מסביבות אחת מתחנות מסה"ב, מקום בו נמצאת מפקדת-דיביזיה סובייטית. על-ידי הטלפון הושב מעתה בתמידות מתורגמן, ומאז נרשמו כל השיחות שהתנהלו על-ידי הרוסים. נוצר איפוא "קשר פרטי" (כפי שקראו לו הגרמנים עצמם), אשר איפשר לפענח בעוד מועד את כל כונות הרוסים ולעמוד על מגמותיהם מראש.

למודי נסיון זה, הזמינו הגייסות המכותרים מכשירי-האזנה, והללו הומצאו להם בהיסט. מכשירים אלה הוצמדו לכל אורך קו הכיתור. בהסתכלנו במהלך הקרבות רואים אנו כיצד יכלו תמיד הגרמנים להעתיק בעוד-זמן כוחות מגזרות "פסיביות" לאלו המותקפות על-ידי הרוסים, ולהדוף בכל פעם את היריב המנסה לשוא לקרוע לגזרים את המערך המכותר.

(*) "כיס דמיאנסק" פונה על-ידי הגרמנים, מרצונם הם, רק כעבור למעלה משנה של קרבות עזים ביותר.

זמנת אינורכות

ההיים והמות ביד הרצון

מאת שריר רז

העלאת הבעיה שאעמוד עליה כאן עשויה להועיל — ועשויה שלא להועיל; הדבר תלוי בקורא. דהיינו — כך, המפקד, אשר עלול הנך להתרחם בבוטול או בשוויון-נפש לדבריו של חייל; ואשר קיימת אולי אצלך נטיה לזלזל במאמר „לא־מקצועי“, כאילו היה זה „מאמר חינוכי ולאומי“, רחמנא ליצלן. האמת היא כי — בדרך כלל — הקצין הנו אמנם: א. מוכשר יותר; ב. בעל נסיון רב יותר בתחום הצבאי. אבל ישנם כמדומני דברים, אשר דוֹקא משום כהירותם ושכיחותם הריחם מוזנחים לפעמים, בלי כל כונה מיוחדת וכלי מחשבה כלשהי. על אחת מתופעות אלו אעמוד להלן.

להכיר אותה השקפה, אפילו מבלי להסכים לנכונותה.

גם אם אין בלבנו צל של ספק כי כל הקרבנות נפלו למען אידיאל נעלה, ובמותם קידשו לנו את החיים — הרי יחד עם זאת מבצבץ ומטריד את מנוחתנו הספק הטורדני והעקשן: — ואולי בכל זאת ניתן היה למנוע אבידות כה כבדות, וקרבן כה יקר של מפקד־דים? אנו כואבים אבדן כל חייל בצה"ל, כל אזרח ישראלי וכל אדם ויהודי באשר הם. אבל אליבא־דאמת: יקר לנו המפקד, הקצין, שאבד. ואולי לא רק משום שהוא בדרך כלל מוכשר וכשרוני יותר; אולי גם משום שהשקיעו בו מאמצים גדולים בקורסים ואימונים ותרגילים עד שהגיע לאן שהגיע. וחבל — כן, חבל — על אותו דבר „גשמי“ ו„טפל“ כל כך: — על הממון הממלכתי שהושקע בכך. ועלינו לזכור גם זאת: המפקדים הטובים ודאי שאינם נולדים קצינים. יש להם תכונות־יסוד אשר בלעדיהן לא היו מצליחים. אבל הצבא, כקולקטיב, השקיע בהם גם הוא משהו בצורת

נקודת המוצא — המניע לכתיבה זאת — היו רשימות סטטיסטיות. לפי הנתונים שבהן הוכח בעליל כי במבצע „סיני“ — וכן בכל מבצעי הצבאיים של צה"ל — היה מספר המפקדים שנפלו בקרב גדול מאוד יחסית. ואנו גאים על מפקדינו, שאינם מדרבנים את פקודיהם לקרב „מתוך כסא־נוח במפקדה עור־פית“, אלא מוליכים אותם בעצמם להתקפה, ומסכנים את עצמם יותר מכל חייל פשוט. „אחרי!“ — זוהי קריאת המפקד בצה"ל; ותודה לאל על כך.

כן, זהו המצב המקובל והשגרתי. אבל יש ולפתע מתעוררת אותה שאלה מעיקה, שאלה שקשה להתרחם אליה „ככה, סתם, באופן או־ביקטיבי־מדעי“, וקשה להסיק לגביה מסקנות חד־משמעיות ופסקניות של „כזאת ראה וקדש“. השאלה דנה בזכרם הקדוש של חללי צה"ל ובפציעיו; והיא מתימרת אולי להאיר את הב־עיה מכיוון חדש, ולא־דוקא כזה העשוי להתקבל מיד על הדעת. ובכל זאת, אולי כדאי

מאמצים, זמן וגם — כספים. ומכל הבחינות גם-יחד — חבל על אבדן כל קצין ומפקד בצה"ל. הם לנו נכס לאומי ממש!

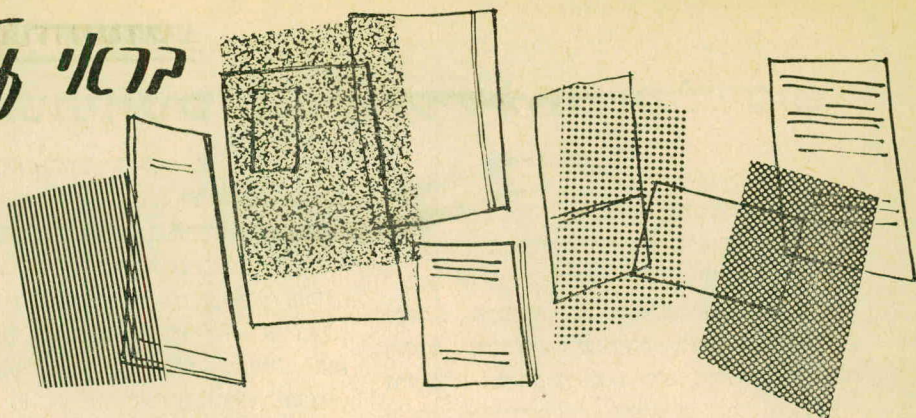
הקדמה ארוכה ומיגעת, לא כן? אבל לשם מה? — הן מוסכם כי נעשה הכל כדי למנוע אסונות בקרב, וידוע לכל אדם, כי החייל משהתגייס, תמיד לשמור על עצמו במידת האפשר. אבל בכל זאת — האם זוהי האמת כולה? ועל זאת הייתי משיב בשלילה. כן, קרבנות צה"ל קדושים הם, אבל לא הכל נעשה כדי למנוע את ריבויים, ודוקא בדרג הפיקודי. אנו נוטים לראות את הקורסים והתרגילים הצבאיים כ"בתי-ספר" להתנהגות בקרב. כדאי לדון, איפוא, מעט בענין זה, כדי לברר את מהות הבעיה מיסודה.

ראשית, יש לציין בסיפוק-מה כי החיילים, ולרוב גם הקצינים-הזוטרים, מקבלים את הטייפול הטוב וההולם ביותר: הם עוברים תרגילים מפרכים ומיגעים, הם רצים בשדות-קורצים, מתקיפים יעדים מבוצרים, מתמקמים בשדות-ברקנים-ואבנים, ו"משתפשים" כהלכה. אבל לפי המוסכמות החברתיות שלנו ה"שפשוף" הוא בגדר דבר בלתי-רצוי, כמעט עונש. ולכן משתדלים לפעמים הקצינים הבכירים-יותר למנוע עצמם ממנו. לא אנסה לסתור את העובדה כי מנוחה ורגיעה נעימות יותר ממאמץ ומאימונים מפרכים. וגם לא אעז לדורש מקצין בצבא-קבע, אשר מיטב שנותיו יעברו עליו בצה"ל, להשתתף באימונים באופן פעיל ומאומץ, ממש כחייל הפשוט מהשורה אשר משרת בצה"ל כך וכך חדשים בלבד. אבל, כשם שלא אדרוש שויון בכיוון זה, כך שולל הנני גם הפרזה בכיוון האחר. אין כוונתי לומר, שעל הקצינים להתאמן ולהתאמץ סתם כדי שיווצר מצב של "צרת רבים — חצי נחמה". כיון שגם אם נכון כי החיילים מן השורה משתדלים ומתאמצים תמיד יותר אם הם מקבלים דוגמה נאותה מצד מפקדם הבכיר, נניח שאין לחייב קצינים בקשיים ובסבל במשך כל חייהם רק משום כך. אבל נאמר: "רק משום כך", ולא נאמר שאין להמליץ בפני הקצונה במאמץ רב-יותר בזמן האימון.

כובע-פלדה כל הזמן; האם השתדלת לפקד עליהם תוך זהירות, כמו בקרב — והאם תבעת מעצמך אותם כללי-זהירות שאתה תובע מפקד-דיך? אם התשובה לשאלות אלו היא חיובית, ודאי שמצב הענינים טוב פי כמה מאשר נראה לי למעשה. אך יש והתמונה אינה כה מלבבת ומשמחת: בזמן התרגיל יש ונוהגים הקצינים הבכירים לנסוע במכונית פתוחה וחשופה; יש והם נמנעים מלחבוש כובע-פלדה; ויש והם רואים את עצמם "בלתי-פגיעים" לחלוטין. תמונה כזאת ודאי שאינה עושה רושם חיובי על החיילים, הנתבעים למאמץ עליון. ברם, יש בבעיה זו צד חמור פי כמה: קורה שהקצינים מתרגלים לנוע בשטח "שלהם" באופן חפשי וללא כללי הזהירות והבטיחות. הם שמים מאוד לב אל כללי הביצוע המדויק של התרגיל על-ידי פקודיהם, אבל משום-מה שוכחים הם — ולרעתם — את עצמם. בזמן מבצע, או בקרב, יקשה ללמוד בבתי-אחת ו"על רגל אחת" את תורת-הזהירות כולה. ונוסף על אלה מתעוררת עוד בעיה שאולי איננה נדירה כל-כך. המפקד מתרגל לנוע בשטח "שלו" באופן חפשי וללא כל מגבלות. וכאשר האויב אינו מאפשר לו להתנהג בחופשיות כזאת בקרב — עלול הוא אז לאבד במידת-מה את יכולת הפיקוד והפיקוח היעיל על אנשיו, בשל השוני לעומת התנאים בהם מורגל היה בזמן אימונים. גם שאלה זאת ראוייה שנקדיש לה תשומת-לב. וגם אם נכון שאין לקבוע פה דפוסים והוראות קבועים, משום שהמצב שונה במידת-מה בכל מקרה ובכל יחידה, הרי עיקר הבעיה שריר וקיים תמיד והוא: הצורך לזכור כי התרגיל נועד לאימון המפקדים כשם שנועד לאימון החיילים!

והרי עוד בעיה המתעוררת בקשר לאימונים: — באיזו מידה תצמח תועלת לקצין עצמו מתרגילים ואימונים שהוא חוזר עליהם פעמים רבות באמנו את פקודיו? יש וגישת הקצין לענין זה נקבעת (וזאת — בטעות) על-פי שיטה "השואתית". לפעמים נוהג הוא להשוות את ידיעותיו ונסיונו עם אלה של החיילים הסובבים אותו — ומתוך כך עלול הוא להסיק כי איננו נזקק לידיעות נוספות. אבל בטרם יגיע למסקנות נחפזות, מוטב כי יזכר במספר עוב-

(סוף בעמוד 58)

עלון חיל-ההספקה - רבעון מקצועי

הערכה לרגלי פרסום חוברת מס' 3*

חומר מקצועי מקורי בעל רמה גבוהה. על כן, בכל שלושת החוברות אפשר לחלק את החומר לשלש קבוצות:

1. חומר מקורי בנושאים אפסנאיים כלליים — בדרך כלל ברמה טובה ואף עולה על המקוה מעלון מקצועי חילי.

2. חומר מתורגם מספרות ועתונות מקצועית זרה — בדרך כלל ברמה גבוהה ובנושאים מעניינים, אך התרגום אינו תמיד מוצלח.

3. חומר מקורי בנושאים מקצועיים חיליים — בדרך כלל בעל רמה בינונית בתוכנו ובפיתוח הנושא.

למרות הערכה זו ברור גם לעורכי העלון, שדוקא הסוג השלישי (חומר מקורי מקצועי) חשוב ביותר, מפני שעלון מקצועי אינו רק כלי להעברת ידיעות או נסיון, אלא משמש גם אמצעי לגיבוש החיל. פרסום חומר כתוב ע"י אנשי החיל תורם לגיבוש זה. מסיבה זו חשוב לחפש בכל הדרכים האפשריות חומר מקורי, בעל רמה, מכון ומתחשב בתנאי צה"ל והתעשייה בארץ. אין גם חטא להסתייע בנושאים מקצועיים מובהקים באנשי מחקר אזוריים ישראלים שודאי יענו ברצון ויתרמו מידיעותיהם ונסיונם. בסיכום ודאי שמערכות כל העלונים והירחור-נים בצה"ל, מקבלות בשמחה לשירותיהן אח-חדש לדאגות ולהנאה.

עצם הופעת החוברת השלישית בזמן שנקבע, מהוה הישג לחיל-ההספקה. אנו רגילים לפריחת עלונים וגסיסתם לאחר הופעת החוברת הראשונה או השנייה. בדרך כלל, החוברת השלישית היא נקודת משבר — אחרי החוברת השלישית נכנס הפרסום למסלול קבוע.

אם מדובר על הצורה החיצונית של החוברת ועריכתה, הרי מבחינת עבודת הדפוס, הגרפיקה ואופן העריכה — רמת החוברות גבוהה מעל הממוצע. החוברות צנועות בגדלן והיקפן ועל כן לא פרטנוזיוניות. הצד הגרפי עשיר ועשוי בטוב טעם. מכולל בולטת לטובה חוברת מס' 3, שעמוד השער שלה מודפס בצבעים מודרניים ונעימים לעין. בכל שלושת החוברות בולטת האחדות בעריכה: המדורים בעלון קבועים, בעלי כותרות קבועות, כאשר סמלי "אבות" החיל (חיל-ההספקה בגלגוליו הקדומים) מצידה האחורי של החוברת, והפורמט הבינוני אחיד לכולן.

באם ביחס לצורה החיצונית ולעריכה אפשר לחלק רק דברי שבה, הרי לגבי התוכן, טרם הורגש גיבוש המניח את הדעת. כשהנך מדפדף בכל החוברות, קיימת הרגשה שאף המערכת מחפשת את ההרכב הנכון של המאמרים, התוכן והכיוון הרצוי. הדבר נובע ודאי בחלקו מה-התלבטויות הקיימות בדרך-כלל ביחס לעריכת עלונים מקצועיים ובחלקו — בגלל הקושי להשיג

(*) בימים אלה הופיע בינתיים גליון מס' 4.

פרשת הטילים הבריטית על פרשת דרכים

★

ב־13 באפריל הודיעה ממשלת בריטניה על ביטול תכנית ליצור טילים אשר כבר עלתה לאומה בלמעלה מ־100 מיליון לירות־שטרלינג. נפסקת העבודה על הרקטה "בליו־סטראק" ("הפס הכחול"), שנועדה לשאת ראשי־נפץ גרעיניים למרחק כ־4,000 ק"מ. ההחלטה נתקבלה בעצת מביני־הדבר הצבאיים של הממשלה. מיניסטר־ההגנה, ד. ווטקינסון, אמר בבית־הנבחרים כי ממשלת אוסטרליה (שבארצה נערכו ניסויי־הירי של רקטות בריטיות) "קיבלה בשל־מות" החלטה זו. לדברי המיניסטר נקבעו עתה בתור עובדות הן פגיעותם של טילים המשוגרים מעמדות גייחות והן אי־המעשיות שבשיגור טילים לטוחים־נכרים ממטוסים ניידים. לעומת זאת, חיל־המפציצים הגרעיני האסטרטגי של בריטניה נחשב ל"תרומה תכליתית ורב־תועך לעצמת־ההרתעה של העולם החפשי", ויוסיף להיות בגדר תרומה כזאת במשך עוד שנים אחדות. כן אמר ה. ו. כי מוקדם מדי עדיין לומר ב"איו מן האפשרויות השונות, או מצד רופיהן השונים" יבחרו בתור המתאימה ביותר

ממשלת בריטניה, לפי הידיעות וההערות כות בעתונות הבריטית הרצינית, עומדת בפני ברירות קשות בשטחים אחדים של ענייני־ההגנה: כוח־הרתעה בריטי עצמי — כן או לא? וכיצד? כוחות־צבא שיסוד חימושם ותפעולם "גרעיני" — או כאלה החמושים נשק "מקובל" (ואפילו הוא חדיש מאוד) והמותאמים, בין השאר, למלחמות "מוגבלות"? צבא מתנדבים שכירים "סדירים" — או שיבה אל שי־מוש (חלקי) בחיילי שירות־חובה?

צירופי־הדעות שונים בכל אחד מכלי־המבטא. אך משותפת לרובם נימה בקורתית, חריפה־למד, כלפי חלקים גדולים של מדיניות־ההגנה הרשמית. בחינה אחת של הבקורת נשקפת מתוך מאמר־מערכת ב"ספקטייטור":

"כפי שהוכיח החשב־הכללי של המדינה, בוזבוז סכומים גדולים מאוד (אומדן־ההוצאה המקורי — 8 מיליון לירות־שטרלינג; ההוצאה עד כה — 110 מיליון) על טילים־מונחים. ייצורם שובש כל־כך על־ידי השהיות שונות עד שהפכו למושגים עוד בטרם הגיעו אי־פעם לשלב של שימוש־מבצעי. עתה עומדת הממשלה בפני העובדה כי אין היא יכולה עוד להמשיך בהגשמת תכנית גרעינית כל־כוללת — אשר תקיף הן טילים מושתתי־יבשה והן אלה המוצבים בצוללות; פשוט, דבר זה חורג מתחום יכולתה הכספית. התשובה הנבונה לבעיה זו יכולה להיות ויתור על שני הסוגים גם־יחד, וקבלת אסטרטגיה כזאת בשביל המערב אשר במסגרתה תסתלק בריטניה מיומרתה למעמד של מעצמה־גרעינית בפני עצמה. אם לא נשכיל לנהוג כך, כי אז ודאי שהרעיון של טילי־צוללות הוא הנכון. אלא שנטישת התכנית הישנה בענין טילים מושתתי־יבשה תעמיד את הממשלה (ואת מר סנדיס, מי שהיה מיניסטר־ההגנה ועתה הנו מיניסטר לענייני תעופה) במצב מאוד בלתי־נוח; היא תיראה באור אדום ביותר לכשיגלו ספרי־החשבונות שמיליונים רבים נמחקו מתוכם כהוצאה שירדה־לטמיון."

הקטע נמסר לסידור בראשית אפריל ש. ז. מתוך ההנחה שבחבורת השוטפת של "מערכות" ישמש הוא ציון לבעיה חמורה בפניה הועמדה מערכת־ההגנה הבריטית. אך עוד בטרם נדפסה חוברת קט"ח זו, כבר נתבשרנו על הפתרון שניתן לאותה בעיה (ואשר בא מוקדם יותר מכפי שאפשר היה לצפות). "קשר ג'ורדיאס" של בעית הטילים הבריטית (בית־דיוק — בעית הטילים הבין־יבשתיים או לפחות לטוחים בינניים, אשר לפי עצם מהותם מוכחים להיות גם טילים גרעיניים) לא הותר ע"י ממשלת־מקמילאן כי אם נחתך על ידה. הודעתה של סוכנות "רויטר" ניתנת כאן כלשונה:

קני. זהו טיל-בליסטי אויר-קרקע, הנושא ראש-נפץ גרעיני וטוחו מתקרב ל-2,000 ק"מ. ראשי מערכת-ההגנה של ארה"ב כינוהו "עצמת-המחץ הניידת ביותר אשר נתגלתה אי-פעם בתולדות החימוש".

ימים ספורים לאחר ההודעה הנ"ל ביקר ד. סנדס (מיניסטר-התעופה הבריטי) בפאריס וניהל מו"מ על פיתוח בריטי-צרפתי משותף על טי-לים מונחים. הכונה היתה, כמובן, לטילים קצרי-טוח יחסית — ובראש-וראשונה, לפי דברי העתונות, לטילים נגד-מטוסים, אשר עליהם, וכן על הטילים הנגד-טנקים ועל טילים "ארטי-לריים" — שטוחם אינו מספר עשרות, או אף מאות, בלבד של קילומטרים — מסתבר כי לא קלה "החלטת-הביטול" הבריטית הנ"ל.

מבחינה טכנית לנשיאת ראשי-נפץ גרעיניים ולהנחתתם. כן נודע לעתונות כי הממשלה הבריטית נאלצה להחליט כי אין עוד ביכולתה לשאת במעמסת כוח-הרתעה עצמאי, וכי מעתה תבקש היא את הפתרון בהשתלבות-גומלין צבאית רבה יותר עם בעלי-בריתה. הרוב סבורים כי עתה רק לארה"ב ולברזה"מ ישנם המשי-אבים הכלכליים והצבאיים הדרושים בשביל פיתוח תכנית-טילים עצמאית. למשמע הודעת ה. ו. רבו בבית-הנבחרים הקריאות "התפטר?" — וזאת גם לגבי מיניסטר-התעופה, סנדס, אשר בשמשו מיניסטר-ההגנה טיפח הוא את ה"פס-הכחול" בתור הנשק בה"א-הידיעה העתיד של בריטניה. לפי ידיעות מושינגטון "זה כמה חדשים" שמנהלים מו"מ בריטי-אמריקני בדבר החלפת "פס-הכחול" ע"י "בוק-הרקיע" האמרי-

"הדים"

כמה עולה צבא?

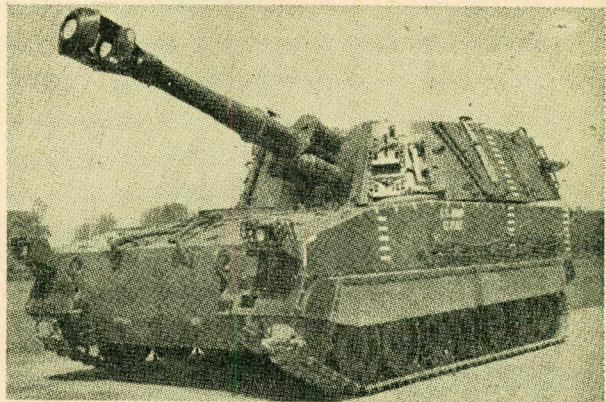
הצבא היקר ביותר הוא צבא ארה"ב. ממוכן במלואו, מצויד ב-40,000 מטוסים ובהחזיקו במספר גדול של רקטות, בולע צבא ארה"ב בן 2.5 מליון החיילים כ-170 מליארד מארק מדי שנה בשנה, המתחלקים לכ-75,000 מארק בשנה לכל חייל. מבין עמי אירופה עומדת מערב-גרמניה, המוציאה 45,000 מארק לחייל, במקום השני אחרי בריטניה. חלקן של הוצאות הבטחון בהכנסה הלאומית הכו-ללת הגיע בשנת 1958 בארה"ב ל-11.5 אחוז, בצרפת ל-9.3, באנגליה ל-8.2 ובמערב-גרמניה ל-4.2 אחוז.

חידושי נשק וטכניקה

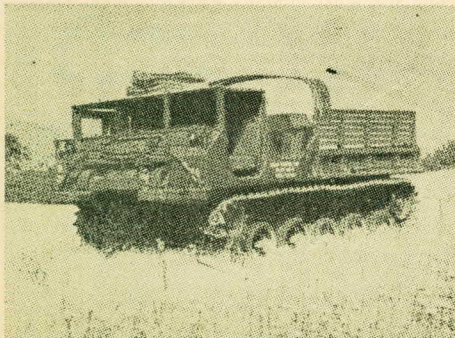
דמות חדשה ל"הוביצר מתנייע" הבינוני

מגמת ההתפתחות החדשה בכלי ה"ארטילריה המשוריינת" של צבא ארה"ב — שתי תוצאות לה: — 1. היא מסגלת ארטילריה זו לאותם צרכים אשר מקובל לחשוב כי יופיעו במסיבותיה של "לוחמה אטומית"; 2. היא משיגה צורך מידיוותר (וייתכן כי תוקפו של זה חל גם על מעגל נרחב יותר של ארצות ומצבים), בהפכה כלים אלה לסוג מפורש של רכב לוחם משוריין, המסוגל להופיע בשדה הקרב גם בתפקידי לחימה והתמודדות החורגים מהמסגרת המקובלת של הפעלת נשק "ארטילרי" — בהיותם מעתה סגורים ומחופי שריון יותר. עם זאת, בזכות שלדתו החדשה הקלה בהרבה, ישקול ההוביצר המשוריין בן 155 המ"מ החדש ($T=196$), $9\frac{1}{2}$ טון פחות מקודמו ($M=44$); וכתוצאה יהיה הוא "יביל-אור" בשלב האחרון של מבצעים מוטסים (זה שבו מצויים כבר שדות תעופה מפותחים וניתן לשלח לשדות אלה את מטוסי ההובלה הגדולים ביותר שבנמצא). משקלו הכולל של הכלי יעלה במקצת על 16 טון ואילו מצב "מוטען לקרב" — על $18\frac{1}{2}$ טון. ה"צריח" של ההוביצר בגלגולו החדש מאפשרת צידוד כדי 300 מעלות. שריונו מהפח על כלי-היריה ועל חמשת אנשי-הצוות מפני כויות ה"הבהקה אטומי", ופגיעות רסיסי פגזים יאש הנשק-הקל לסוגיו. תכונות כלירכב מאפשרות תפיסה מהירה של עמדות ירי והסתלקות מהירה מתוכן. תעודת היסוד שלו — מילוי משימות של סיוע כללי במסגרת הדיביוזיה המשוריינת.

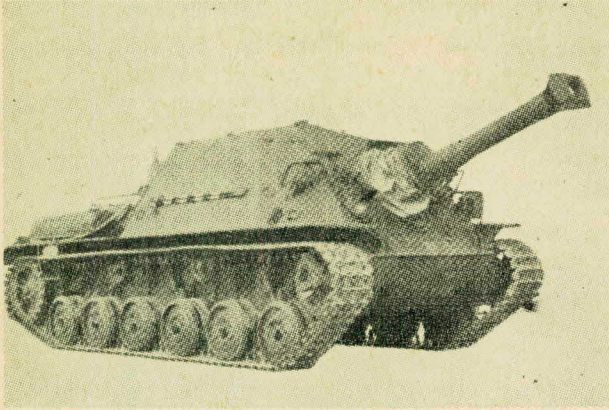

גוררתות חלים זחלי חדש

בימינו אלה של שילוב-פעולות מרחיקות-לכת בין סוגי-החילות השונים, כלי-ארטילריה שלא יוכל להגיע כמעט לכל אותם מקומות בהם עשויים להימצא חיל-הרגלים והשריון — יהיה בגדר החוליה-החסרה שבשרשרת. עובדה זו ודאי שהיתה בין המניעים העיקריים לפיתוחו של הרכב-הגורר האמריקאי החדש, שנועד לתפעולם בשדה של כלי-היריה הארטילריים הכבדים. שכן זהו רכב זחלי-בשלמות, ואם גם חסר לו חופה-השריון המציין את כלי הארטילריה-המשוריינת, וע"כ מוגבלת אפשרות כניסתו לאזוורים מוכי-אש יריב, הרי מבחינת כושר-המעבר בשטחים זרזזות-מפנה מוסיף הוא לאימעת על יכולתם של כלי הארטילריה הכבדה — וע"י כך, ללא-ספק, אף מגדיל, במקרים רבים את טווח-הירי המצויאות שלהם. כי רכב "M-85" זה הנו בראש וראשונה רכב-גורר ניתן לראות כבר מן העובדה שבשקלו $22\frac{1}{2}$ טון נועד הוא לשאת רק עומס של $5\frac{1}{2}$ טון — אך ביכולתו לגרור עצמים (מוצבים על גלגלים) משקלם 15 טון (ויכולתו זו חושבה כמובן לפי צרכי תפעולם של כלי הארטילריה-הכבדה). אין כלירכב זה נחשב לאמפיבי — אך יש ביכולתו לחצות נחלים או מקימים שעומקם מטר במהירות של 8 ק"מ לשעה, מבלי שיותקן לכך במיוחד. מעגל-השטח הנחוץ לו לביצוע מפנים (ואף סיבוב מלא) הנו קצר למדי, והבחנים הוכיחו את מהימנותו המכנית ואת עמידתו בפני פגיעי-התפעול. תא-ההיגה הנראה בתצלום נמצא מעל למנוע, בן 425 כוח-הסוס. מותקן בחזיתו של רכב זה מנוף ל-15 טון, ומנוף קל יותר מצוי בעורפו.

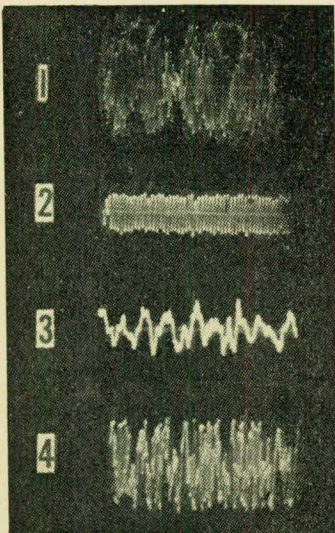
„תותח-סער לרגלים“ שבדי „קל-רגלים“

צרכים שבשבדיה מגדירים אותם כ„מקומיים“ (אך יתכן כי אינם כל כך „מקומיים“ כלל) הביאו שם להור פעתו של כלירכב משורין לוחם חדש אשר כמעט ולא זכה להדים בעולם הצבאי אך מצויות בו תכונות מענינות ואפילו מפתיעות. הכי ונה היא ל„תותח-הסער לחיל-הרג לים“ שמשקלו 9 טון והנושא כלי יריה בן 105 מ"מ. מענינת כבר עצם הגדרת הסיבולת לטיפוחו. בראשית שנות החמישים (עם מלחמת-קוריאה) הורגש צורך דחוף בחיזוק עוצמת הירי — והונהג בהן אז (מ-1952) הטנק-הבינוני הבריטי „צנ-טורין“. עם זאת נתגלה עד-מהרה

כי רבים המקומות בנוף-שבדיה שהטנק-הבינוני אינו מותאם בשבילים — בשל הנחלים המרובים, דרכים צרות וגרועות וגשרים שאינם עשויים לשאת את כובד משקלו. עליכן החלו לחפש אחרי כלי-זינוק קל יותר, המסוגל לנוע על פני שטחים-ללא-דרך, שיהיה בו כדי לתת לחיל-הרגלים השבדי סיוע-אש מספיק, וביחוד בשעת פעולות בחלק התיכון והצפוני של שבדיה, בהם נתקל הנך לרוב, בתוקף טיב פני הקרקע, בטוח-קרב קצרים. כך הופיע והונהג „תותח-הסער לחיל-הרגלים“, קל-השריון וחסר-הצריח, והוא אף נמוך מן הטנק-הבינוני הרגיל. מציינים כי אולי החיונית ביותר שבתכונותיו היא מידת-הלחץ המועטת שלו על הקרקע, אשר „הנה פחות-הבמקצה, לכל ס"מ מרובע, מזו של חייל-רגלי“ — דבר שודאי ישנה לו משמעות לא-קטנה במצבי הצורך להתגבר על מכשולי-מוקשים (ובתנאי שבדיה — ודאי גם בתנועה על פני שלגים; ויתכן כי הוא-הדין גם לגבי תנועה בחולות). כן מציינים את כושרו הרב של הכלי לנוע בכלל בשטחים ללא-דרך.

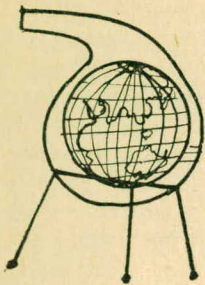
שיאי-הישגיו של מכ"מ-ישדה

מכ"מ-ישדה החדש של צבא-ארצה"ב ל„השגחת-קרב“ (AN/TPS-25), שהוכנס כבר לשימוש ביחידות, הוא השיתף ארד-הטוח שב„מש-פחת“ שלושת מכ"מ-התצפית החדשים אשר נועדו לתפעול בשדה הקרב. יש ביכולתו לאכן, „בדיוק של חוד-סיכה“ מטרות המתנועעות בטוחים המגיעים עד 19 ק"מ. וזאת בכל מזג-אוויר שהוא ביום ובלילה. אך לא זו בלבד. שרטוטי-הקוים שהוא מעלה על מסכו, ואותות-קול שהוא משמיע, מאפשרים למפעיליו אף להבחין בין סוגי-המטרות השונים. בתצלום-המסך הניתן כאן מסמן השרטוט העליון (1) רכבת, ואילו זה שמתחתיו (2) מכונית. אך גדולה מזו! השרטוט (3) מצביע על גבר מהלך ואילו שרטוט (4) על אשה מהלכת! מכשיר-פלא זה אפשר להוביל במשאית, בהלי קופטר או אף בעוקב דו-רגלני קטן; וארבעה אנשים יכולים להציבו ולהפעילו תוך 30 דקה בערך.

ועוד מפליאותיו של מכ"מ-ישדה. בהודעה סתמית-יותר של דובר מטה צבא-ארצה"ב נמסר כי מכשיר שיימצא מעתה ברשות הגייסות, קובע את מציאותו של חייל זוחל במרחק 3 ק"מ, ואילו בטוח 16 ק"מ מבחינו הוא בין משאית לגיפ. במרחק 500 מטר יכול הוא לקבוע את כל פרטיו של עצם-מתנועע מתקרב, ובטוח 24 ק"מ יציין הוא אדם בודד מתנועע.

מה הלבאות?

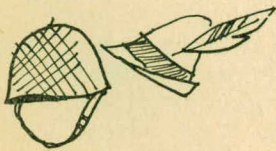
לצורך המחקר-הבסיסי שלו נוהג צבא-ארה"ב לכרות חוזים ולמסור "הזמנות" למפעלי-תע"ש, לזמנות מיוחדות — וכן למכללות ומוסדות-מדע גבוהים, שמספרם מגיע ל-180. המחקר "מכסה" 10 שטחי עיקר, המתחלקים ל-74 שטחי-משנה: החל ממתמטיקה וגמור בגורמי-אנושי; מפיתוח אפשרויות רפואיות — ועד למחקר הכרוך באיזורים הקטביים והארקטיים.

ממשלת ארה"ב פירסמה תכנית לאמצעי-מגן בפני התקפות כימיות וביולוגיות. סבורים כי התקפות כאלו יתכן כי תקדמנה להתקפה גרעינית, או שתתלוונה אליה או אף

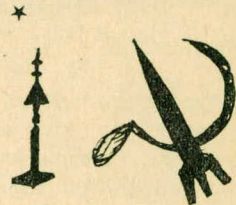

תבואנה בעקבותיה. ממשלת ארה"ב מציגה את התביעה כי האוכלוסיה תודרך כיאות לגבי הסכנות-שבכוח הגלומות באורח-החימה כאלה.

לפי "מכון-מחקרים-אסטרטגיים" משמשים בבסיסי-הטילים הסובייטיים בעיקר טיפוס-טילים אלה: $T=3$ "הביך" יבשתי, שטוחו עולה על 8000 ק"מ, והטילים לטווחי-ביניים $T=2$ (2500 ק"מ) ו- $T=4$ (1600 ק"מ). כן מצויים שני טיפוס-טילים לשיגור מצוללות: "קומטה" (הכינויים נקבעו במערב), שניתן לירותו מצוללת שקועה, וטוחו 150 ק"מ — ו"גולם", שטוחו עולה על 500 ק"מ, אך ניתן לשגרן רק מצוללת הצפה על-פני הים.

עם החלטת מיניסטר-ההגנה האמריקאי לותר על הקמת ה"טייסת" ה-5 (טייסת-עתודה) של "טילים-לטוח-ביניים" מסוג "תור", תהיה פריסתם המבצעית של הטילים-לטוח-ביניים האמריקאיים כלהלן: — טילי "תור" ($SM=75$) — 4 טייסות (60 טילים על כני-שיגור), שבטיסתן בבריטניה, במשולב ב-ר.א.פ.; טילי "יופיטר" ($SM=78$) טייסת אחת (15 טילים) בצפון-אסיה; במשולב עם "פיקוד-האוויר-האסטרטגי" של חיל-האוויר האמריקאי או עם "קבוצת-הארמיות הדרומית" של נאט"ו; ו"יופיטר", טייסת אחת, בתורכיה (תחילה אמריקאית, אח"כ — תורכית).

6 : 100

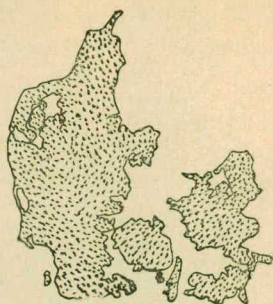
לנאט"ו באירופה 6 בסיסי-טילים, שבחלקם עודם נבנים והולכים.

חיל-האוויר האמריקאי עומד להוציא משירות כ-900 מטוסי-סם — בכדי לחסוך כסף בשביל טילים וצרכי-מחקר. בקשר לכך עומדים להסגר קרוב לתדיר בסיסי-אוויר.

בעיה מיוחדת במינה נתעוררה בצבא-בלגיה, שיהיה מעתה מורכב משלושה סוגי חיילים: — חיילי-שירות (12 חודש); אנשי-צבא שמקצועם-בכך (מתנדבים בשירות-קבע); ומתנדבים לזמן קצר (5 שנים) המכונים "טכ"נאי נאט"ו" (ראה "מבט מסביב" בחוברת זו). והנה, אנשי-הצבא שמשלוח-יד זה הוא קבע בשבילם מתאוננים עתה, כי מוטל עליהם לעסוק בהכשרתם של "טכנאי נאט"ו" החדשים — בעוד שאלה האחרונים גם זוכים במענק מיוחד וגם משכורתם גבוהה-יותר.

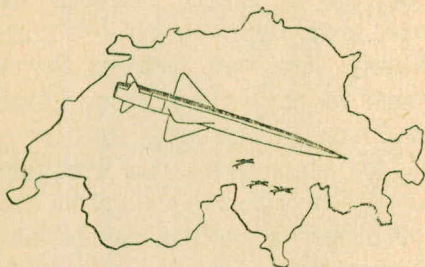
לאחר שניתנה הסכמת ממשלת דניה, יוקם עתה "מטה צי דני-גרמני משותף", לצרכי הגנה בים הבלטי במסגרת נאט"ו. כראש המטה ייקבע האדמירל הבריטי טאונסנד, אשר שימש עד כה ראש "קבוצת התכנון" של

"קבוצת התכנון" של נאט"ו בקיז — נמלה הבלטי העיקרי של גרמניה המערבית.

בצבא-שביצריה מתנהל ויכוח על כך, מה יצלח יותר להגנתו הנ"מ, בתנאיו המיוחדים: — מטוסי-קרב — או טילים? מוצעת שם מגמה כזו: טילים נ"מ — להבטחת מרחב-הפעולות של צבא-שה; וכן, בצדם, אף מטוסי קרב "יומיים", המקיימים גם שליטה במרחב האווירי וניתן, גם אם ידרש כבר, להפעילם כמטוסי-טווח או

מפציצי-קרב. הנטיה היא לותר על "מטוסים לכל מזג אוויר" ("ליליים"), העולים ביוקר רב — וזאת ביחוד לנוכח הספק הגובר האם ניתן עוד להדוף בכלל את אמצעי-ההתקפה של היריב המופעלים בתנאי מזג-אוויר רע. ב"שיריו" התפקידים, שלא יתמלאו ע"י הנ"ל, יטפלו אזי, כבמשימה משנית, הטילים-המונחים הנ"מ.

כוחותיה-המזוינים העובדים (הקבועים) של דניה יוקטנו עתה מ-24,000 ל-20,000 איש. בתוך זה הצבא — מ-16,000 ל-13,000 איש, ומספר טייסות-הקרב — מ-8 ל-5 (אך עם מטוסי-קרב חדישים). משך שירות-החובה יופחת מיד מ-16 ל-14 חודש, ולאחר שיחילו מתנדבים ארוכי-שירות מספיקים — 12 חודש. תקציב — ההגנה הדני השנה הנו כ-975 מיליון קרונר (כ-140 מיליון דולר).

לנוכח הבעיה כיצד להסתיר עמדות-טילים בפני פגיעה הפתעה אפשרית של יריב, העלה סגן-מפקד "חיל-האוויר האסטרטגי" של ארה"ב את האפשרות של פיזורם הנייד, בצורת "טילי-מסילת-ברזל", כונתו לטיל הבין-יבשתי "מיניוטרמן" (שעודנו בתהליך הפיתוח) — אשר ניתן יהיה, לפי זה, לשגר מכלים נייחים המתנועעים על-פני רשת פסי-מסה"ב הענקית של ארה"ב (או זו של כל ארץ אחרת). יפלו אזי בחלקם של "טילי-מסה"ב" כאלה

(יתכן — החל

מ-1962) תפקיר

דיו של חיל-הא

ויר האסטרטגי

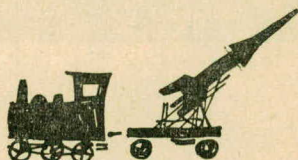
הנוכחי — הן

זה של "הרת"

עה, והן זה של

"תגמול רבי-עצ"

מה". אחד מיתר

נות "כני-מסה"ב" כאלה הוא כי האוכלוסיה תתקומם נגד מציאותם פחות מאשר ביחס לבסיסי-טילים קבועים. אך הכניס-הניידים מעלים גם בעיות חדשות — וקודם כל בעיות טכניות של מדידות וכיוון הירי, היות ולשם כיוונו יירי מדויק נדרשת קביעה מדויקת-ביותר של הנקודה הגיאוגרפית בה נמצא אתור-רגע הכלי.

בסרדיניה מוקם מרכז-טילים איטלקי, בו ייבחנו ב-1960/61 כל-יזיון מונחים שיגיעו לגבהים שעד ל-2000 ק"מ. התכנית תבוצע במגע הדוק עם ה"סוכנות הלאומית לחלל ולאוויר-נאטיקה" של ארה"ב, הנושאת בחלק מן ההוצאות. יצוין כי גם מפעלי "קונטראב" השביצריים מקיימים מטווחי-ירי בסרדיניה, בו בוחנים הם את הטיל הנ"מ החדש שלהם.

הצעה אחרת ל"תקופת-ביניים" מציעה לזוג בהקדם תר

תחים נ"מ כבדים עם מכשיר

רי מכ"מ בכדי לגשור באמ

צעי זה על פני פרק-הזמן

הצפוי עוד עד אשר יהיו ב

נמצא טילים נ"מ לגבהים

גדולים. עם זאת, לפי הצעה

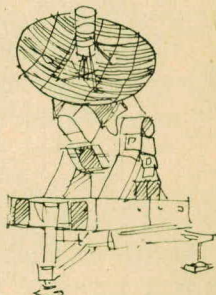
זו, הכרחי גם טיפול מיד

בהשגת תותחים נ"מ בעלי

קוטר בינוני, ובמספר ניכר

— היות ו"לא ניתן לעת

עתה להביא בחשבון את

החלפת אלה ע"י טילים להגנה נ"מ לטוחים

קצרים".

מה הצבאות?

בדרום-אפריקה

מצבא-שדה - אל „כוח משטרתי“

המאורעות בדרום-אפריקה פרצו, בסוף מרס וראשית אפריל, בפתאומיות דרמטית. אך יש סימנים לכך כי לא היו כה בלתי-צפויים. והכונה כאן לא-ודקא לאותן הערכות — כזו של קומנדר **סטיפן קינג'הול**, ההוגה והסופר הבריטי הידוע בשאלות מדיניות ובטחוניות, לאחר ביקורו בראשית מרס בדרום-אפריקה — בהן הוצגה אפשרות פרוץ התקוממות-מזוינת **רחבה** של האפריקנים. (יצוין אמנם שאף בהערכתו הנ"ל של ס. קינג'הול, למשל, ההנחה היתה כי התקוממות כזו **לא** תתכן בודאי „לפני עשר — חמש-עשרה שנה“; ואחת הסיבות לכך היא שכל עוד רצועה של טריטוריות **בריטיות** — שתי הרודסיות — **ופורטוגליות** — מוזמביק ואנגולה — מפרידה בין ה„איחוד של דרום-אפריקה“ לבין שטחים העומדים על סף **העצמאות-הכושית** — **אינה** צפויה בודאי זרימה נכרת של נשק אל תוך כפרי הילידים הדרום-אפריקאיים ושכונותיהם). אלא שבינתיים הופיע סימן משבר-פורענות שהנו חשוב אולי מההערכות הנ"ל. מזה כמה זמן הכירו הנהגת מערכת-ההגנה הדרום-אפריקאית וחוגי השלטון-המדיני בכך כי יש לצפות להתגברות המתיחות ולפרוץ מהומות בקנה-מידה נכר — ואולי אף להופעת אותו סוג של חבורות שהתכונן הבטחוני הדרום-אפריקאי כבר התרגל-מראש לכנותן במונחי „גריליה“ ו„כוחות מלחמת-חתירה“. ראית-נולד זו הרחיקה-לכת עד כדי קבלת החלטה על **שידוד ארגונים של כוחות-ההגנה הדרום-אפריקאיים מיסודו** — דבר שישנה לו משמעות מוחשית לא רק ביחס לסדר-הבטחון הפנימיים של אפריקה-הדרומית אלא אף לגבי **מסגרתה האסטרטגית של אפריקה בכללותה**. הודעה מוסמכת של מיניסטר-ההגנה של דר-אפריקה, בראשית דצמבר 1959, סימנה את קויה הבולטים של תמורה מרחיקה-לכת זו, שהנה בעצם **משולשת: במושגים — במבנה — ובחימוש**.

למערב' היתה, בשלב הראשון, דיכוי מהומות פנימיות אפשריות — ואילו לאחר זאת נועדו הם להתרכז באזורי-אימונים, על-מנת שיצוידו לקראת כל מבצע צבאי נוסף שיידרש בשביל שמירה על שערי-הכניסה אל יבשת-אפריקה

להבנת נקודת-המוצא של ההתפתחות החדשה חשובה הפסקה-הפותחת שבהודעה זו: — „עד לפני זמן לא-רוב המשימה אשר הובאה-בחשבון בשביל, כוחות-ההגנה הדרום-אפריקאיים במקרה של מלחמה בין מזרח

יחידת גרילה, מורכבת מקצינים וחילים תושבי העיר קייפ טאון — בשעת אמן.

המשרתים, כגון חיל-הנדסה, קשר, חימוש, אספקה ועוד, בהתאם למגמות החדשות — וכן במערכת יחידות-ה"קומנדו", אשר לה נודעת בדרום-אפריקה מאז (ועוד יותר — במסיבות החדשות) חשיבות ראשונה-במעלה. שכן יחידות אלו (המכונות גם "התאגדויות-קלעים") מקיפות את כל האזרחים ה"אירופאיים", בגיל מ-17 ועד 45 שנה, בעלי הכושר-הגופני המתאים. הן מתאמנות ביריה ובתרגול טקטי בסיסי. חובת האימון חלה על כל אותם בני 25—17 שאינם נמנים על "כוח-האזרחים הפעיל", הקולט רק כ-50% מבין אנשי השנתונים — ועיקר-אימונם מתחלק כרגיל על פני 4 שנים. יחידות-ה"קומנדו" עשויות להקרא-אל-הנשק בכל רגע של צורך. כמובן, שעיקר תכליתו של כוח זה, אשר לפי מספרי האוכלוסיה הלבנה עשוי למנות למעלה מ-200 אלף איש (אם כי במסגרת היחידות המאומנות כלולות בכל שנה נתונה רק רבבות אחדות) היא ה"שמירה על השקט הפנימי", הן במקרה של מהומות בערים ובעיירות והן במצבי תסיסה באזורים כפריים. כל "קומנדו" הוא מעין גדוד, המונה (לפי החבלים השונים) מ-500 ועד 1000 איש, הכל לפי חלוקת האוכלוסיה הלבנה וצפיפותה באותו איזור-מקומי מסוים. יחידות אלו מתחברות ל"קבוצות-קומנדו", מעין בריגדות נפתיות, הנקראות מעתה על שם אישים דגולים של העבר הדרום-אפריקאי ומנהיגים צבאיים (בעיקר — על שם מפקדי ה"בורים", במלחמות שנלחמו בשעתם נגד הבריטים). השלב השני, שבביצועו הוחל עתה, חל על עיקר כוחה הצבאי של דרום-אפריקה: "כוח-האזרחים הפעיל", שמנה 52 רגי-

מקרה של תוקפנות. אימונו של צבא-דרום-אפריקה כוון בעיקר להכשרתו למשימה זו, וארגונו של "כוח-האזרחים" (צבא מיליציוני-טריטוריאלי, בעל מסגרות יחידתיות קבועות-המע"ר) עוצב בצורת קורפוס-משורין. סכום מים גדולים הוצאו מאז 1948 על כלי-נשק חדישים "מקובלים" בשביל כוח משורין זה. ציוד זה עודנו מוחזק במחסנים הפזורים בארץ כולה, ומצוי לשימוש מיד לכושידרש.

ציוד זה כלל, אפוא, מאות רבות של טנקים, תותחים-מתנעיים משוריינים ושאר נשק כבד לסוגיו. אחד הגורמים החצוניים שהכריעו בענין התמורה שבאה באחרונה — מקורו בסביבתנו; שכן:

.....מאורעות השנים האחרונות במזרח-התכון ובאפריקה הביאו לסגירת הבסיסים הבריטיים עליהם צריכים היינו להשען, והתכניות להקמת ארגון להגנת המזרח-התכון ע"י ארצות ה"קהליה-הבריטית ירדו מן הפרק. בדיקה חודרת של המצב, והתבוננות שקולה במהלך המאורעות באלג'יריה, הוכיחו כי בעתיד הנראה לעין עיקר המשימות האפשריות לכוחות-ההגנה הדר.אפר. עשוי להתבטא בלוחמה מקובלת' נגד כוחות-תוקפנות בעלי זיון קל — כמובן, בנוסף על מילוי תפקידיהם הרגילים בתחום הבטחון-הפנימי; ועל כן היה זה הכרחי להתאים את ארגונם, אימונם וציודם של כוחות ההגנה הדר.אפר' לתמורה זו במצב.

ראשית כל פתחו בשידוד ארגונם של חיל-האוויר והכוחות-הימיים, והוא כבר הושלם. אשר לכוחות-היבשה, חולק התהליך לשני שלבים. בראשון הוכנסו שינויים בחילות המסייעים-

אחד השינויים העיקריים יחול בתחום מידת-איזונו ואופן-אימונו של "כוח-האזרחים". וכאן חשובות הנחות-המוצא של מתכנני המבנה החדש. ושוב, מוטב לצטט כאן כלשונה את הודעת מיניסטר-ההגנה: —

לוחמה חתרנית

"הופעתו, בתחום אמנות-המלחמה, של צורות "מלחמת-החירה" בדומה לאלו המופעלות עתה, למשל, באלג'יריה — יש לחשוב כי השמיעה את צלילי פעמון-האשכבה לטיפוסי העוצבות והיחידות בהן הורגלנו במסע-המלחמה הקודמים באפריקה. להדיפת התקפותיהם של יסודות חתרניים יצלחו כיום יותר-מכל כוחות-בטחון מהירים וקלי-שריון. סיור-אווירי, הובלת-אוויר של גייסות, אספקה בדרך-האוויר, ושיתוף-הפעולה המהודק ביותר בין יחידות הצבא וחיל-האוויר בכל הדרגים — כל אלה הפכו עתה לדברים אשר נודעת להם חשיבות מרובה. כן חיוני הוא כי תוגברנה עצמת המחץ, הניידות ואפשרויות התקשורת של גייסות-הקרקע. והיה הכרח להגדיל את מצבת-ימיה-השלום של היחידות, באופן שלעתידי תתקיימנה יחידות מעטות יור-תר — אך בעלות ארגון יעיל יותר."

ועוד:

בטחון-פנימי

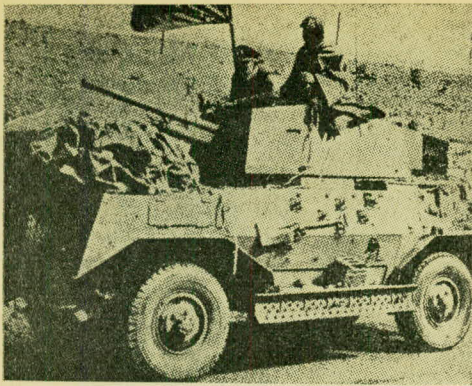
.... "תיפקודו התקין של הבטחון-הפנימי מצריך חלוקת יחידות, כוח-האזרחים' על פני הארץ כולה, באופן שתהינה מצויות בנקל לרשות השלטון-האזרחי, באם יזקק הלז לצורה זו או אחרת של עזר או סיוע צבאיים במצבי-הירום. מפקדות היחידות צריך שתמצאנה בנקודות שנבחרו לפי צרכי הטיפול באזורי-מהומות אפ-שריים; אך עם זאת חייב מיקומן להיות כזה שאת ריכוז הגייסות ואת צידום ניתן יהיה לבצע במינימום של זמן"....

ומכאן — אל האימון עצמו:

מנטים (שלמעשה היתה עצמתם גדודית-מצומצמת) של חיל-רגלים וחיל-תותחנים (בצירוף מספר פלוגות וסוללות עצמאיות), ואילו מעתה ימנה 49 רגימנטים — קרוב ל-40 אלף חייל בסה"כ. במעשה זה של ראורגניזציה מצטלבים קווי-שינויים נפרדים אחדים. אחד מהם נוגע למעמדן ה"לשוני" של היחידות — דוברות-אפריקאנס" מזה, ודוברות-אנגלית מזה. עד כה היו 32 רגימנטים של דוברי-"אפריקאנס" ו-20 "אנגליים". ואילו מעתה יהיו 22 "אפריקאנס", 14 "אנגליים" — ו-13 "דו-לשוניים". שינוי אחר קשור בהקמת רגימנטים אוניברסיטאיים. בקשר להתרבות מספר הסטודנטים, תהפוכנה מעתה לרגימנטים שלמים אחדות מיחידות-האימונים שבאוניברסיטאות — שכן אין הסטודנטים יכו-לים להשתתף באימוני סופי-השבוע של היחידות שבמקום-מגורי משפחותיהם (והרי "כוח-האזרחים הפעיל" הנו חיל מיליציוני-מובהק!); ואילו ב"רגימנטים האוניברסיטאיים" עורכים מעתה בשבילם מחנות-אימון רצופים וממושכים בימי פגרת-החורף (המקבילה, בדרום-אפריקה, לפגרת-הקיץ של חצי-הכדור הצפוני).

כן, בדרך כלל, יוגבר מעתה (פרט לאוניברסיטאות כנ"ל) האופי הטריטוריאלי של יחידות "חיל-האזרחים", שמבנן יהיה צמוד במהודק למגורי האזרחים-החיליים, ותחומי איזוריהן יותאמו לחלוקתה בפועל של האוכלוסיה. אכן, תשאר עוד, לע"ע, אי-התאמה אחת. אם כי בין הנרשמים מדי-שנה לשירות (עם הגיעם לגיל 17) אחוז דוברי-"אפריקאנס" הוא 65 — הרי בהצבת טירונים ליחידות שמורים לדוברי-אנגלית 41 אחוז (ועל-כן לדוברי-"אפריקאנס" — 59 אחוז בלבד). אלא שבקשר לכך צפויה עוד, כנראה, הקטנת-מה במספר היחידות ה"אנגליות".

המגמה הכללית בארגון החדש באשר להרכב החילי היא הקטנת מספר יחידות-ארטילריה (כולל ארט. נ"מ כבדה), והסבתן ליחידות רגליים — או רגלים-משוריינים. ביחידות השריון (חיל-הפרשים לשעבר) נוגע הדבר פחות, כי שם מתבטאת התמורה, ברוב המקרים, במעבר מטנקים ("צנטוריון") לרכב-משורין קל (כגון מכוניות-שריון "צלח-אדין" ו"פרט" — ובמי-דה רבה מאוד נושאי-הגייסות "סרצן", המשמשים גם במשימות של מכוניות-שריון).

מכונית שריון של רגימנט
ע"ש פילדמרשל סמאטס.

„האימון“

...עד כה לא קיבלו היחידות שבאיזורים כפריים שום אימון, בלתי־רצוף (דהיינו, בסר פישבוע או בערבים — להבדיל ממחנות וכנסים אימונים מרוכזים, הנמשכים ימים רבים או אף שבועות; — המער'). עתה נראה זה כהכרחי כי גם הן תקבלנה אימון כזה, נוסף על מחנות האימון הרצופים שלהן הנערכים מדי־שנה. אך את האימון הבלתי־רצוף ניתן להגשים רק אם אנשי־היחידה יוצבו לתוכה אך ורק מבין תושבי הסביבה הבלתי־אמצעית של מפקדתה. מעתה יוקצה עליכן לכל רגימנט אזור־חיל מסוים ומצומצם“....

יש ענין בבעית היחידות ה„דו־לשוניות“ — אשר עתה הוחלט להקים עוד שבע מהן, נוסף על שש ה„אוניברסיטאיות“; שכן גם גורם זה משפיע על ארגון מערכת־האימונים. הסידור שנקבע ליחידות אלו הוא כי אנשיהן יקבלו את אימונם הבסיסי בלשונית־הבית שלהם, אך אימון־ההמשך ינתן על בסיס „חצי־חצי“, בשתי הלשוניות הרשמיות, לחליפין. הנחת־היסוד לסידור זה היא כי: —

„בני־הנוער במדינה מתמצאים במידה כזו בשתי הלשוניות עד שניתן לבצע נסיון מעיק־זה תוך בטחון בהצלחתו.“
אכן — אליה וקוץ בה:

.....בתוקף המצב הכספי לא ניתן לאמן מדי־שנה אלא אלפים אחדים בלבד של טירונים להצבחה. בשנת־האימונים 1960 יהיה המספר 4000 איש בערך, גם מציאות הדיור והסידורים במחנות־האימון הקיימים הנה גורם־מגביל נוסף... היה הכרח לפרק מספר יחידות, באיזורים שלא יכלו לקיים יחידות אלו במלוא־תקנן. אך נעשה מאמץ להמנע ככל־האפשר משיבוש המערך, ובכל מקום שהיה הדבר אפשרי, הוסבו היחידות ולא בוטלו — עלי־מנת להבטיח רציפות־המשך, ולהשתמש מיטב־השימוש בידע ובנסיון רבי־הערך של קצינים וסמלים בעלי ותק־שירות“....

„התמורות“

„המשימה שלקראתה יש לארגן, לאמן ולצייד את „כוח־האזרחים“ מחייבת כי יוגדל מספרן

של יחידות־רגלים — תוך הפחתה מקבילה במספר יחידות ארטילריה ושריון. אך הכונה היא לקיים מספר מספיק של יחידות שריון וארטילריה, בשביל לשמור על יכולת תפעול יחידות מסוגי־חיל אלה ולטפחה, לקראת האפשרות ש„כוחות־ההגנה הדר־אפר“ יידרשו להשתתף במבצעים בצותא עם צבאות מערביים אחרים“....

אולי עוד יותר מאשר ע"י לשונה של הודעה זו, שצוטטה כאן כה רבות, בא לידי ביטוי המצב הנוכחי בכוחות ה„לבנים“ הדרום־אפריקאיים באותם תצלומים ותיאורי־תרגילים המופיעים בזמן האחרון על־דפי „קומנדו“, הירחון של כוחות אלה. „תרגיל נגד־גריליה, ע"י משמר־נייד בחצי־האי של כף ב־1959“; „גיי־סות כוח־האזרחים של מדינת־אורניה־החפשית הובאו במטוסים, ואצים אל עמדותיהם, בשעת תרגול נגד־גריליה ב־1958“; „קצינים וחיללים מכוח־האזרחים של קייפטאון, מחופשים בדמות אנשי־גריליה, בתרגיל במזרח חבל־הכף ב־1957“; „אזרחים של יחידת־קומנדו, בביצוע שריקת־שדה, במחנה סמוך לפרטוריה שבטרנס־וואל“; כאלו הן עתה התמונות והפעולות.

אכן, עם בוא משטר עבד־אנאצר במצרים, והתפרקות כל התכניות למערך־הגנה „מזרח־תכוני“, נראה שפסה וחדלה להתקיים עצם התכלית לקיומם של כוחות דרום־אפריקאיים בדומה לאלה שפעלו בשנות 43—1941 במדבר־המערבי, ובכך אולי הצד המענין ביותר שבהתפתחות החדשה הזאת בדר־אפריקה מנקודת־

רכת-ההגנה) מצד חוגים מקומיים האוהדים אותו. אך בדרוס-אפריקה מצטרף לכך הגורם המקומי-המיוחד: — מציאותו של רוב אפריקני-כושי, המתחיל להתעורר, ולסכן את מעמדו השליט — ואת עמדותיו הבטחוניות — של המיעוט הלבן, ומכאן החריפות והקצוניות המיוחדות שבשינויי-מבנם הנוכחיים של כוחות-צבא האזרחים הדרוס-אפריקאיים.

המבט המזרח-תכונות. אך עצם התמורה במבנה הכוחות המזוינים שם משקף שני גורמים חדשים: אחד כללי ואחד מקומי-מיוחד. המגמה להקדשת חלק נכר מכוחות-הצבא ל"אבטחת הארץ-פנימה" ("הגנת פני-השטח", כפי שמכנים אותה בצרפת) הנה אוניברסלית כיום לרוב ארצות אירופה — ולא אירופה בלבד — בגלל החשש הנפוץ בפני "מלחמת-חתיירה", חדירת חבורות-חבלה של הפולש, וסיוע לפולש (וחבלה במע-

החיים והמות ביד הרצון

(סוף מעמ' 46)

שיקפיד בזמן תרגיל על כל כללי הזהירות והבטיחות, מובטח לו שבזמן קרב יהיו סיכוייו לשמור על חיי אנשיו וחי-יורהוא — ולהצליח במילוי משימתו — רבים יותר.

מפקד אשר מלא ימלא בחזית את כל חובותיו למצפונו ולעמו, ויהיה מוכן להקריב את עצמו למען כך, ואשר נוסף לכך ינקוט את אמצעי-הזהירות האפשריים לגבי זולתו ועצמו, הרי ודאי שיצליח יותר.

חייל עזיגפש המסתכן ללא צורך והכרח — איננו גבור ואיננו חכם. ואילו הקצין הטוב יבצע בשלמות את כל המוטל עליו; ברם, תוך כדי כך, ישתדל להשלים בעצמו את המשימה עד הסוף. ולשם כך נחוץ כי ישאר בחיים.

דות: — חייל עשוי ללמוד את מלאכת איש-הרגלים שלו במשך, נאמר, שנה, אך המפקד הטוב איננו מצליח ללמוד את מלאכתו זו במשך תקופה מקבילה. איש הצות-השיריונאי עשוי ללמוד את מקצועו באופן מתקבל על הדעת בקורס הנמשך מספר חדשים; ואילו המפקד-השיריונאי צריך תקופת-לימוד-ונסיון ארוכה פי כמה כדי ללמוד את מקצועו-הוא באופן מתקבל על הדעת. ולכן אין המפקד צריך לזלזל בתרגיל, אף אם השתתף זה עשרות פעמים בתרגילים דומים. נסיון נוסף ודאי שלא יזיק, ומי יודע: אולי עשוי הוא אף להועיל?...

האימון והתרגילים מרגילים את החייל להתנהגות הנכונה בעת-קרב; ותכונות הנקנות בתרגיל עוברות באופן טבעי, וכמעט ללא תשומת-לב מיוחדת, למצבי-מלחמה ממשיים. על-כן, הקצין

השורות שלהלן שאובות מתוך ההקדמה, מפריעטו של אל"מ
חיים הרצוג, ראש אגף המודיעין במטכ"ל, למהדורה העברית של

זכרונות עבדאללה אל-פחל

מי שהיה מפקד הכוחות הירדניים בירושלים בשלהי מלחמת
הקוממיות, אשר זה-עתה הופיעה בהוצאת "מערכות" —

"שמונה-עשרה החדשים אשר ראו את מלחמת העצמאות
והסכמי שביתת-הנשק — על ימים הריגורל אלה ימצא
ההסטוריון בדברי אל-ת'ל עובדות רבות ומפורטות, ובחלקן
אף מדויקות (ובעיקר לגבי ה"לגיון הערבי" בימי המלחמה).
רב העניין גם בסיפורי-המעשה על המתהווה, מאחורי הקלעים
בעת המו"מ של ממשלת ישראל עם המלך עבדאללה ונציגיו,
ועל התארגנות המחתרת הראשונה נגד המלוכה בירדן. לגבי
קורא שאינו מצוי אצל המקורות, עיקר התועלת שבספר הוא
בעצם החצצה אל מחנה האויב... עבדאללה אליתל מספר את
תולדות המלחמה עם ישראל, אך עיקר ענינו כמאבק הפנימי
במחנה-הוא. שלושה גבורים ראשיים בדרכה שהוא מציגה
לפנינו: המלך עבדאללה, גלאביפחה, ובעלי-הזרונות עצמו.
שני הראשונים הפקירו כביכול את המולדת; ולעומתם עומד
אליתל, הלוחם את מלחמת האומה הערבית. רביאלוף משה
דיין מעיד עליו כי "בלט משכמו ומעלה מכין האישים הער-
ביים עמם נפגשתי באותה תקופה".

אכן, הן ההסטוריון, למחקרו המדעי, והן הקורא הכללי והצבאי,
להתרשמותם ולהפקת לקחיהם ה"שימושיים", בין מדיניים ובין
צבאיים — יעלו לא-מעט מן המחקים ומעורר-המחשבה מתוך עיונם
בזכרונותיו של איש-צבא ומדיניות (וקושר-קשרים) ערבי מובהק זה.

לצבא הגנה לישראל

שא ברכתנו לחג העצמאות
עלה והצלח!

צ. ד.

חברת נצרת לממתקים בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח!

מפעלי מלט פורטלנד ארץ-ישראלית
„נשר“ בע"מ

ביום שמחתנו — חג עצמאותנו
אנו מעלים ברחשי הודיה והוקרה
את מפעליה והישגיה הבכירים של מדינתנו
בשטח הממלכתי, הבטחוני והכלכלי,
ואת אשרנו שזכינו לתרום את חלקנו
לבינויה ולפתוחה במפעלי הביטוח
של הפרט והכלל. כן תגדל ותאדר מדינתנו
בעשור הבא וכן תגדל תרומתנו לה.

לנשיא, לראשיהממשלה, לשרים, להסתדרות העובדים
ולצבא הגנה לישראל —
מיוטב התחילות והברכות.

בית „הסנה”

ערב יום העצמאות תש"ך

לצבא הגנה לישראל

ש א ב ר כ ה

עלה והצלח!

פניציה בע"מ

תעשית זכוכית

מפרץ חיפה

בהשתפך חג האחד במאי לתוך זרמת הגאות
של חג העצמאות, נשלח ברכה כפולה ומכופלת
לנשיא המדינה
לכנסת ישראל וממשלתה
לציבור הפועלים והסתדרות העובדים
לכל פועלינו ועובדינו
ולכל היוצרים בעם
ולצבא הגנה לישראל —
שומר ישראל ונצני יצירותיו

חברה לבנין ולעבודות צבוריות
מיסודו של סולל בונה בע"מ

מפעלי
חקלאות
התישבות
תעשיה
חקלאית

יבין-חקל בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה נאמנה

לחג עצמאות ישראל

עלה והצלח!

„חרות“ בע"מ

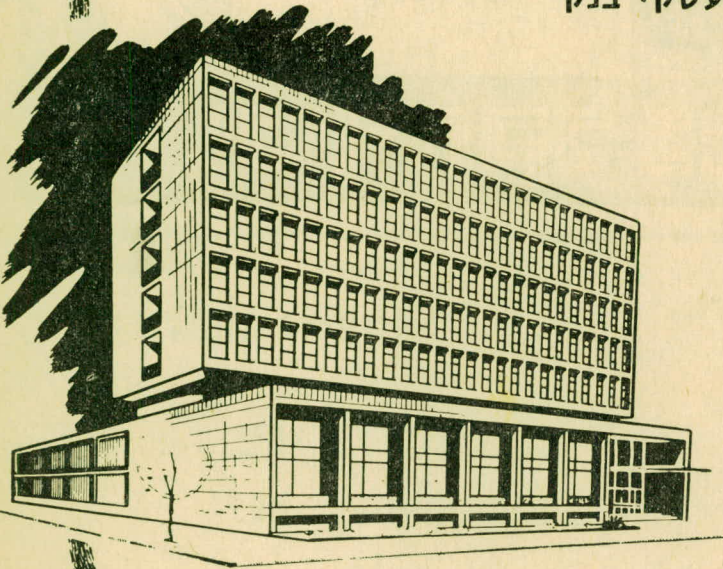
מפעלי אינסטלציה סניטרית בע"מ

ערב יום העצמאות תש"ך

סה"כ האקטיבה
248 מיליון לירות

93 סניפים
בכל רחבי הארץ

כל עסקי בנק

בנק הכועלים **א.ב.**

נוסד 1921

קול את שחם.

לצה"ל

שלוחה ברכתנו

עלה והצלח!

קפת מלוה „המזרח“

תל-אביב. רח' הלל הזקן

„מסד“

המוסד הכספי של הסתדרות המורים בישראל

„ניר“ בע"מ

„בנק זרובבל“

„כיתן“ בע"מ

יצרני הלבשה ובגדים

הופיע: —

גבעת „קדל-חזיר“

מאת

בריגדיר גנרל ס. א. מרשל

ספר רבי־מתח, תיאורי קרבות עקובי־הדם המתנהלים
יומם ולילה על פני התלים והנקיקים של קוריאה,
ורחשי אנשי פלוגות הרגלים הלוחמות בהם.

הספר שימש יסוד לסרט

„גבעת הדמים“

המחיר 5.30: למנויים 4.00

לצה"ל

שא ברכה לחג העצמאות

עלה והצלח!

הלואה וחסכון

זכרון יעקב

הלואה וחסכון

חדרה

„טרה" אגודה שתופית חקלאית בע"מ

מרכזת ומשווקת חלב מפוסטר ומעוקר

וכל מיני תוצרת חלב

תל-אביב. רח' גבורי ישראל 65 מל. 31286

ת.ע.ל.

תעשיית עץ לבוד

קבוצת משמרות

ברכתנו לצה"ל

לחג העצמאות

חברת זניוק ושות' בע"מ

נשק. חמרי נפץ וצרכי דיו.

חיפה. דרך העצמאות 13

לצבא הגנה לישראל

ולמשרד הבטחון

שא ברכה

עלה והצלח!

חברה ישראלית לזכוכית במחון בע"מ

חיפה. ת.ד. 192

מפרץ חיפה

ערב יום העצמאות תש"ך

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה
לחג עצמאות ישראל

ה ד - א ר צ י

חברה ישראלית לתעשית תקליטים בע"מ

טלפון 7-3605

רמת-גן, רחוב חלזון 4

יצרני תקליטים:

LP 33 1/3 ארוכי-נגן

EP 45 ארוכי-נגן

רגילים 78 ו-45

ש י ר י צ ב א
שירי להקות (נח"ל פקוד-המרכז)
שירי-עם ישראלים
מוסיקה קלה וקלסית מהקלטות חו"ל
שירי יידיש, חזנות וכו'.

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכה נאמנה
לחג עצמאות ישראל
עלו והצליחו!

הנהלת א.ב.ג. בע"מ

ערב יום העצמאות תש"ך

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

מכתשים בע"מ

לצה"ל

שא ברכה נאמנה
לחג עצמאות ישראל

המחלבות המאוחדות
טנא נגה

האחים אלקון

„אסם“ בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח!

מפעלי „אבן וסיד” בע”מ

ערב יום העצמאות תש”ך

לצה"ל

שלוחה ברכתנו הנאמנה

שאו ברכת

החברה הא"י

לקופסאות פח בע"מ

לצה"ל

ולמשרד הבטחון

עלה והצלח!

חברת מצות ישראל בע"מ

ישראל דננברג בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכת

חברת „תמאיל“ בע”מ

המשרד הראשי:

פתח-תקוה ת.ד. 140, טל. 912216; אזור התעשייה: קרית אריה

בי”ח „סלילים“ בע”מ

אזור

מברך את צה”ל

עלה והצלח!

לצה”ל

שא ברכת

„טנא“ בע”מ

(שוק סיטונאי. תל-אביב)

החברה הא”י לקרור והספקה בע”מ

4 בתי קרור:

תל-אביב וחולון — חיפה ונשר

שרות מהיר ויעיל, ע”י צוות מומחי קרור

משרד ראשי: ת.ד. 318, תל-אביב, דרך פ”ת 23, טל. 64316/7

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

לחג העצמאות

עלה והצלח!

החברה הא"י למרקטורים וציוד בע"מ

ערב יום העצמאות תש"ך

לצה"ל ולמשרד הבטחון

שאו את ברכתנו הנאמנה

לחג עצמאות ישראל

National

ס'ס'

קופות רושמות • מכונות סיכום
מכונות לניהול חשבונות

י.א. מיטווק ובניו בע"מ. ת.א. רח' בלפור 1.

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח!

אוצר החייל בע"מ

תל-אביב, רח' הר-סיני 1, טל. 64443, 65498

סניף חיפה: הרצל 1 טל. 5-66594

ערב יום העצמאות תש"ך

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח!

**קרו בטוח ופנסיה לפועלים
חקלאים ובלתי מקצועיים
ההנהלה המרכזית**

ערב יום העצמאות תש"ך

לצבא הגנה לישראל

שא ברכתנו

לחג עצמאות ישראל

עלה והצלח!

„תנובה“

במחוז חיפה

ערב יום העצמאות תש"ך

**לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון**

שא ברכתנו לחג העצמאות
עלה והצלח!

מ ט ע ביח"ר לצרכי מזון
יצרני מרגרינה. מיונז. חרדל ופודינג.

חברה לבנין ה. ברגר

תל-אביב, רח' זמנהוף

בית מסחר „הקדם” בע"מ

ח י פ ה

ב. יקימובסקי

בית מסחר למספוא ותבואות
תליאביב, רח' עליה

יצא לאור כרך שני (חלק א') של ספר

תולדות ההגנה

המערכת: שאול אביגור, יצחק בן-צבי,
אלעזר גלילי, ישראל גלילי, יהודה סלוצקי

עורך ראשי: פרופ' בן-ציון דינור
מזכיר המערכת: גרשון ריבלין

בכרך זה: פרשת תולדות ארגון ה"הגנה" בשנות 1920—
1936 / תאורי התפרצויות הדמים בשנות 1921, 1929
ו-1933 / פרשות נעלמות של התגוננות, רכישת נשק,
ראשית התעש, פעולות מיוחדות / הארגון המיוחד
מיסודם של "השומר" לשעבר / הפילוג ב"הגנה"
והקמת ה"ארגון הצבאי הלאומי" / דמויותיהם של
מיסדי ארגון ה"הגנה" וראשוני מפקדיו.

הכרך נכתב בידי יהודה סלוצקי

בספר 625 עמודים, למעלה ממאתיים תמונות, תצלומי
תעודות, מפות, קריקטורות וכד'.

מחיר הספר 9.600

אנשי צבא, נושאי "אות-ההגנה" ומנויים מתבקשים לשלוח בהקדם
הזמנותיהם לספר — בתנאים מיוחדים.

הוצאת "הספריה הציונית" ו"מערכות".

לצבא הגנה לישראל

שא ברכת

„אביק” בע”מ

אזור התעשייה. רמת־גן

ערב יום העצמאות תש”ך

בי”מ מטלוטכניקה בע”מ

ח י פ ה

מברך את צה”ל

לקראת העשור השני

עלה והצלה!

לצבא הגנה לישראל

שלוחה ברכתנו
לחג העצמאות

עלה והצלח!

מפעלי „ח"ן" בע"מ
יצור חמרי נפץ

ערב יום העצמאות תש"ך

לצה"ל

שא ברכת

„סולכור" בע"מ

עלה והצלח!

ערב יום העצמאות תש"ך

דואר רשמי

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה נאמנה
לחג עצמאות ישראל

עלה והצלח!

כור

חברת חרשת ומלאכה בע"מ

ערב יום העצמאות תש"ד